

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

I. P.
MINDE-BOGEN

J. F. Nielsen

I. P. MINDE-BOGEN

I. P. MINDE-BOGEN

Redaktion:

FREDE NIELSEN

C. J. BECH

KAI EDVARD LARSEN

DY - PO

BOGFORLAG - SØNDERBORG

1953

INDHOLD

Mennesket og politikeren <i>af forbv. minister, folketingsmand Frede Nielsen</i> 9	Det store hjælpearbejde <i>I. P. Nielsens egen beretning</i>100
Hans nationale bedrift <i>af kreditforeningsdirektør P. A. Callø, Haderslev</i> 60	Feriehjemmene <i>af bankdirektør O. Hedegaard</i>107
»En af vore egne« <i>af landstingsmedlem Ingeborg Refslund Thomsen</i> 69	I. P. Nielsen og Sydslesvig <i>af redaktør, cand. jur. Tage Jessen, Flensborg</i>118
Hvad I vil, at menneskene gøre mod jer. . . . <i>af provst Harald Rohleder, Broøger</i> 78	Den unge I. P. Nielsen <i>af fbv. minister og landstingsformand K. K. Steincke</i> ..130
Den store hjælpsomme <i>af Peter Grau</i> 86	I. P. som nabo <i>af fru Ellen Grau</i>139
»Hendes Majestæts sønderjydske minister« <i>af red. Kai Edv. Larsen</i> .. 87	Fra grå teori til livets grønne træ <i>af overborgmester H. P. Sørensen</i>143
Småtræk fra et samarbejde med I. P. Nielsen <i>af fru Sybille Bruun</i> 95	I. P. Nielsen-fondet <i>af dommer A. Blæhr</i>146
	Som vi husker ham — <i>af redaktør C. J. Bech</i>150

MENNESKET OG POLITIKEREN

af fhv. minister, folketingsmand

FREDE NIELSEN

Det er ikke nødvendigt, men dog nyttigt, at jeg indleder med nogle få sætninger om mål og metode for mig i mit arbejde. Billedet af *politikeren* I. P. Nielsen er meget væsentligt og jeg føler mig sikker på, at skildringen af denne side af hans gerning vil interessere også de læsere, som ikke delte hans politiske syn. Desværre kan det kun blive nogle rids, der her bliver tale om; der kan ikke på det begrænsede antal sider, jeg har til min rådighed, tegnes et tilstrækkeligt uddybende billede hverken af politikeren eller mennesket I. P. Nielsen.

Mennesket og politikeren — de to ting var vævet tæt sammen. Mennesket I. P. var usædvanlig stærkt nuanceret, hans politiske gerning ligeså. Selv om jeg her kun har mulighed for glimtvis vurderinger, håber jeg, at det vil lykkes at drage de væsentligste ting frem, idet jeg indbygger nogle artikler fra »Sønderjyden«, der var at betragte som I. P.s første bidrag til en selvbiografi, sådan som mange af os havde ønsket det.

Jeg vil søge at undgå, at det bliver et glansbillede, jeg tegner af min store, gamle ven. I. P. ville, hvis han kunne have givet sit ord med i laget, meget have frabedt sig, at der i skildringen af ham blev tale om skøntegning, hans venner ligeså. Vi ville ikke kende ham sådan. Han havde sine hovedlinier, og de var

både store og smukke, men han var et så impulsivt og stemningsbehersket menneske, at fejltagelser og selvmodsigelser nu og da forekom. Det er udtryk for I. P. Niensens storhed, at til trods for svingninger i opfattelser og undertiden voldsomheder i udtryk var han lige afholdt og respekteret.

Hvordan formedes denne sjældne personlighed? Hvilket ud-spring havde han, hvilken basis skabte han sig, og hvad var det, der formede hans livsfilosofi? Besvarelsen heraf ridser et eventyr op, et eventyr om levende interesse og ukueligt livsmod, om brogede og berigende oplevelser, om et offervilligt tjener-sind overfor de opgaver, han satte sine kræfter ind i, og navnlig om den absolutte indlevelse i budet om at elske sin næste som sig selv. Et smukt eventyr på en ofte grå og oprivende hverdags baggrund.

Lille af vækst, uanselig af ydre, foragtende alle krav om personlig pillenhed og formfuldendthed — og dog den elskede og dybt respekterede centrumfigur, hvor han kom. Det alene siger os adskilligt om den mand, som vi nu forsøger at skildre i denne bog.

— Og så er det I. P. Nielsen selv, som i det nærmest følgende har ført pennen:

Jeg er en landsbydreng. Født i 1873. Meget har jeg oplevet; thi det har næsten uafbrudt været en bevæget tid, både indre-politisk og verdenspolitisk. Indrepolitisk har jeg levet med i provisorietiden med de lyseblå gendarmer. Og verdenspolitisk har jeg oplevet adskillige krige, derunder to verdenskrige.

Mit barndomshjem var et godt hjem. Jeg mindes det med tak og glæde til min høje alderdom. Hjemmet var fattigt, men det er heller ikke rigdommen, der gør mennesker lykkelige.

Jeg fødtes i en lille landsby i Sydsjælland. Tybjerglille hed byen. Det var — som navnet antyder — en mindre udgave af en større by ved navn Tybjerg. Byen bestod af 4 gårde og en

halv snes huse. Det var gårde med et jordtilliggende på 100 a 120 tdr. land, husene havde kun små jordlodder. Det var leje-huse under Gissselfeldt Kloster, hvorpå der hvilede pligtarbejde som en udløber af hoveriarbejde. Ak ja, længere er det ikke, siden store dele af vort folk levede i stor ufrihed og økonomisk afhængighed. Mit barndomshjem var et sådant lille landsted. Det var en enlængebygning. Hver ny generation, der rykkede ind, byggede som regel et stykke af den ældste længe op. Hvad der havde været bolig for mine bedsteforældre, blev stald, lo og tørvehus, da mine forældre rykkede ind, idet far opførte et nyt stuehus.

Man boede småt og tarveligt i min barndom; dette gjaldt både bønder og småfolk. Vor bolig bestod af to stuer, køkken med åben skorsten, samt en aftægtsstue. Den ene stue var spise- og opholdsstue. Den var møbleret med bord, stole og en bæk med ryglæn, alt af træ og lavet af far selv. Desuden stod der i stuen en kommode og et skab. Skabet husede tallerkener, skeer og andet husgeråd. På øverste hylde fandtes noget meget tillokkende. Der stod mors store sukkerskål med dejligt brunt kandis — Danmark ejede endnu i min barndom de vestindiske øer, der foruden ægte sukker gav os ægte St. Croix-rom. Jeg var kun en lille purk, da jeg forsøgte at bugsere en træstol hen til skabet for ved hjælp af den at nå sukkerskålen med det dejlige, brune kandis.

Den anden stue var sovekammeret, hvori der stod to senge — ægtesengen for far og mor og den anden seng for os børn. Vi var fire søskende, to drenge og to piger, men vi sov dog kun tre på en gang i børnenes seng. Den mindste af os — min søster — sov hos mor, til min ældste søster var kommet ud at tjene. Her-til kom så — foruden køkken med et forskydeligt jernapparat og aftægtsstuen, — et lille spisekammer med træhylder, der særligt brugtes til at stille mælkefadene på. Således så mit barn-domshjem ud! Stort var det ikke, og fattigt var det, men det

var alligevel en lun rede for os børn; thi vi havde to omsorgsfulde forældre.

— Der var 5 tdr. land til huset — det var det hele. Og så var disse 5 tdr. land delt i to lodder, skilt ved en halv mil fra hinanden. Da udskiftningen af bondejorden fandt sted, blev der taget jord fra til de små steder, hvorpå der kom til at hvile det før nævnte pligtarbejde til erstatning for hoveriet, men medens jorden til bøndergårdene lå rundt om gårdene, så blev husmandsjorden taget af overdrevene og kom som regel til at ligge langt fra husene; således var det i min barndomsby. Foruden den lange vej og besværet med at dyrke jord så langt fra beboelsen, så kom hertil, at det var den dårligste og magreste jord. Stort udbytte gav den ikke.

Vi havde to køer — det var det hele, og så måtte far endda leje den ene på græsning og købe en eng til høslet for at få foer nok til dem om vinteren.

For at gøre besætningen komplet bør også nævnes mors høns, som hun omfattede med stor interesse; thi de gav en skilling i huset, og så havde vi tillige et a to svin årligt.

Jeg husker endnu prisen på smør og æg i min barndom. Den kom aldrig over 60 øre for et pund smør og 60 øre for en snes æg. Sidstnævnte solgtes altid i snesevis. Mejerier eksisterede ikke. Mejeribevægelsen kom først, da jeg var konfirmeret. Vi havde stampekerne. Op og ned gik det uafbrudt, til den på hylderne i spisekammeret skørnede fløde var stampet så længe, til den skiltes i hvidt smør og kærnemælk. Smørret blev taget op og æltet med salt og smørfarve.

På bøndergårdene havde man tøndekerner med håndsving og vinger, der fremkaldte den samme proces som i stampekeren, og som bearbejdede smørret på samme måde som efter den.

Man kan nok forstå, at et produkt fremstillet på denne måde, forskelligt i farve og kvalitet fra hvert sted, hvor det kom fra, ikke var særligt efterspurgt på verdensmarkedet.

I disse omgivelser voksede jeg op. Med nutidsøjne var det småt, meget småt, men det var mit hjem, min snævre hjemstavn, hvortil min længsel gik, da jeg senere drog ud i verden.

Min barndomstid var en lykkelig tid. Hvor er landet med den rige natur langt rigere for barnelivet end byen med sine kaserer. Jeg tænker endnu med stille glæde tilbage på livet langs Susåens bredder. Der sad jeg ofte i min purunge barndom sammen med andre drenge med medestangen i hånden, medens korkproppen på medesnoren dansede let på tå på åvandets krusninger. Der var røvertogterne i de mange omkringliggende skove, når den kamplystne ridderskare drog ud for at møde ugeringsmændene. Derude var der langt til synskredsens ende, og der var højt til himlen.

Far var foruden husmand, som vi ikke kunne leve af, tække-mand. Han var meget fingernem og kunne lave alt. Om vinteren bandt han halmsko og halmmåtter.

Mor var tre år ældre end far. Hun var allerede 40 år, da jeg blev født. Hun hørte til de stille, fromme kvinder, som går gennem livet elskende sit hjem og sine børn.

Far havde gjort hele krigen 1864 med. Han var 28 år, da krigen brød ud og blev indkaldt i efteråret 1863 og sendt til Dannevirke. Han gjorde retræten fra Dannevirke med i natten 5. til 6. februar 1864.

Og han stod på Dybbøl den 18. april og senere i skyttegravene ved Arnkil den 29. juni, da prøjserne gik over Alsund og over på Als. Nederlagets skygge lå over mit hjem. Ikke egentlig nederlaget; thi min far og de af hans krigskammerater, der kom i vort hjem, følte selv, at de havde gjort deres pligt, men at overmagten, to stormagter, Prøjsen og Østrig, havde været for stor. Hertil kom den danske hærs elendige udrustning. Gamle forladegeværer og uriflede forladekanoner. Ikke engang

uniformer til det indkaldte mandskab. Far fortalte, at han fik udleveret en islandsk trøje i stedet for uniformsfrakke. Men det værste af alt var det danske folks hån, som mødte den danske hær efter nederlaget. I Københavns gader stod brostensheltene og spyttede på de danske soldater og håned dem, så afmønstringen måtte forlægges rundtom til provinsbyerne.

Jeg husker endnu i min barndom skellet imellem dem, som havde deltaget i 3-års krigen og så dem fra 1864.

Den sunde dømmekraft syntes heller ikke dengang at have tynget det danske folk.

Vor konge, Christian den 9., gik i de store befolkningskredse for at være tysker. Jeg husker, da en almanak, som var almindelig i landbokredse, bragte et billede af Kongen med en tekst, der lød: »Kongen er den mand i Danmark, som bærer kronen af guld. Hver ærlig mand i Danmark er Kongen tro og huld«. Så udsendtes parolen, givet i en stor venstreforsamling, at der var meget få ærlige mænd i Danmark, hvis det skulle være norm for ærlighed, hvad almanaken her havde sat. Almanaken blev banlyst. Far var iøvrigt venstremand. Han var med i riffelbevægelsen.

Min barndom var en politisk meget livlig tid. Det var i den estrupske provisorietid. Det var de lyseblå gendarmers tid med stormende møder, protestresolutioner og deputationer til Kongen, der blev afviste. Men frisindet blev holdt højt i ære. Poul Gelef kom til min fødeby for at holde socialistisk møde. Han var opstillet i Næstved-kredsen til folketingsvalget og han fik overladt laden hos en gårdmand, der var ivrig venstremand. Gelef havde en arbejdsvogn som talerstol.

Min skoletid faldt mig ikke svær; tre af ugens dage om vinteren og een dag i ugen om sommeren dyrkedes de ædle videnskaber i skolen. Lærdommen gjorde os ikke gale. Men vi har klaret os gennem livet med den. Livet er den bedste læremester for den, som vil tage ved lære.

Hjælpsomheden i min barndom var større menneskene imellem, end den er idag.

Grundtvigs mission har præget min tid umådeligt stærkt, således at det almen menneskelige kom stærkt frem; dette gav sig blandt andet udslag i, at man ikke ønskede, at mennesker lige udenfor ens dør led nød, selvom man selv kunne have lidt.

Meget af dette har krigene ødelagt. Måske kommer det igen. Det var en uskreven lov i min barndom og forskønner også minderne. Levemåden på landet i min barndom var meget enkel. Det var grød og mælk mindst en gang daglig. Til mellemmad fedtebrød, nogle steder bart rugbrød og et stykke ost til. Ærter og kål var særlig om vinteren middagens retter. Vi trivedes godt af denne kost. Den friske luft gav appetit, så rundtenommerne røg ned som Guds ord i en student.

Penge kendtes ikke meget i min barndom og behøvedes heller ikke. Man kartede, spandt selv og fik tøjet vævet hos landsbyvæveren og syet hos landsbyens skræder. Belysningen i min barndom var selvstøbte tællelys og tællepråse. Jeg husker den første petroleumslampe, som vi havde hjemme. Det var en lille parfumeflaske med en væge gennem proppen uden glas eller kuppel, og dog var det et af den tids vidundere. Længere er der ikke fra tællelyset til den elektriske lampe, end at jeg har oplevet begge perioder.

Lønnen som vogterdreng fra april til november var 25 kr. og et pund uld. Også på dette område er der sket fremskridt.

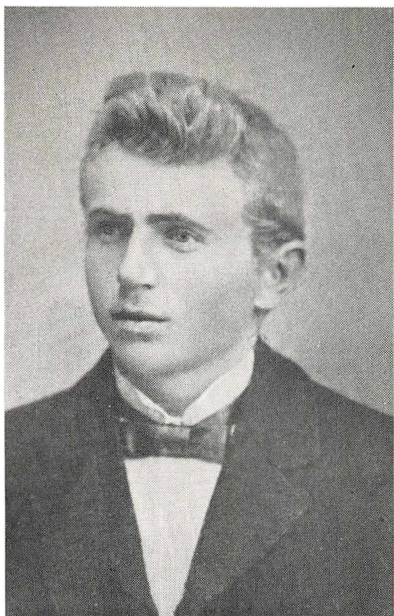
Min broder døde i sit syttende år, netop da jeg lige var konfirmeret. Han var $2\frac{1}{4}$ år ældre end jeg. For min mor i særdeleshed var det et hårdt slag, men hendes stærke tro på, at alt kom fra en alkærlig fader i det høje, hjalp hende igennem krisen.

Min konfirmation forløb normalt. Det var skik dengang med store gilder og mange telegrammer. Jeg fik slet ingen. Familien trak i søndagstøjet og begav sig med kandidaten til kirke; jeg

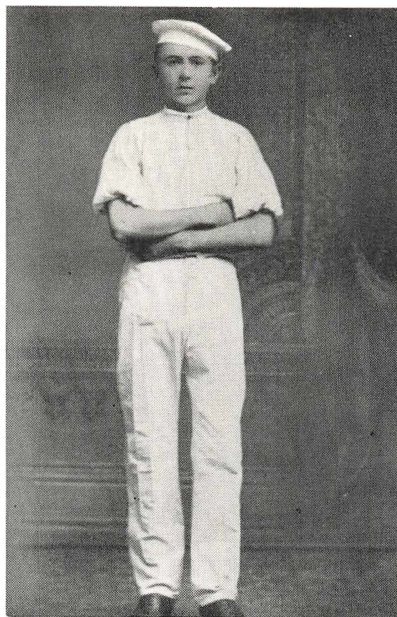
havde, som reglen var, i den højtidelige anledning fået et sæt hjemmegjort vadmestøj. Den gang blev konfirmanderne fremstillet for menigheden på kirkegulvet langs stoleraderne. Pigerne ved den ene side og drengene ved den anden. Og så blev vi hørt i vor kristendomskundskab. Menigheden skulle vide, at de unge mennesker var hjemme i kristendomskundskaben og blev derfor overhørte, inden de bekendte deres tro. Når jeg tænker tilbage på dåb og konfirmation i min barndom og tidligste ungdom, så forekommer det mig, at der var langt mere højtid over disse begivenheder end idag. — Det samme gælder bryllupper. Også på dette område har vor mekaniske tidsalder sat sit præg med bunke-barnedåb og bunke-bryllupper.

Så løsreves jeg fra barndomshjemmet. De skønne og glade barndomsdage var forbi. Livets alvor meldte sig. Jeg kom til at tjene i en naboby som tjenstedreng hos en gårdmand. Jeg blev fæstet for 50 kr. — siger og skriver halvtredsstyve kroner for et helt år. Det var ikke — som man måske kunne være tilbøjelig til at tro, en meget ringe løn, det var det normale. En voksen karl var godt aflønnet, hvis han fik kr. 200 — for et år. Det var en meget god plads, som jeg her var kommet i. Folkene var jævne og flinke. Jeg blev der i to år. Sidste år blev lønnen forhøjet med kr. 15 til kr. 65 — for hele året.

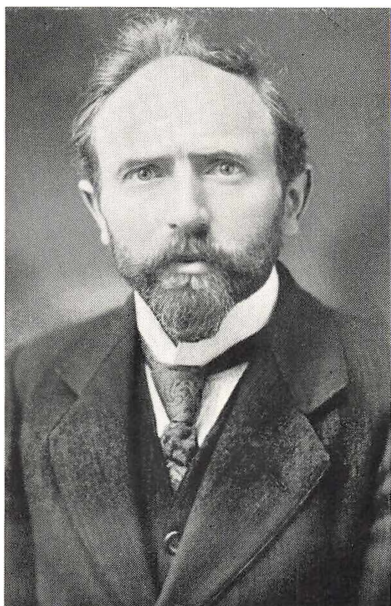
Hvorfor fortsatte jeg ikke ved landbruget? Livets tilskikkelser er ofte vidunderlige. Der skulle en voksen karl på gården, da der var sket store forandringer i gårdmandsfamilien, så jeg skulle rejse. Meningen var så, at jeg skulle hjem og hjælpe til derhjemme, samt tage tilfældigt arbejde. Men det kom anderledes. Hen på foråret 1889 kom en krigskammerat til min far på besøg i vort hjem. Far og han havde stået sammen både på Dannevirke, Dybbøl og sidst den 29. juni i løbegravene på Als, da tyskerne gik over Alssund. De havde slæbt sig i snesjap og pøle på retræten fra Dannevirke og været med til at slæbe de efterladte danske kanoner nordpå. Alt blev opfrisket ved be-

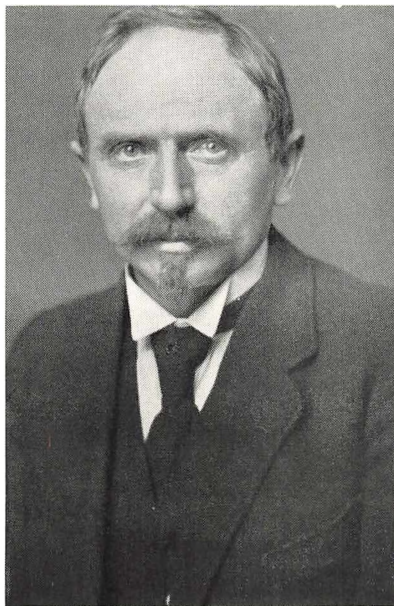
I konfirmationstøjet

Som nybagt bagersvend

I de unge år

Manddomsbillede

søget. Manden var bagersvend. Han var på valsen for at søge arbejde. Og på et herregårdsbageri i nærheden af min fødeby fik han plads som bageribestyrer. Han skulle tiltræde med det samme, men manglede en medhjælper. Da jeg på en vis måde var ledig på torvet, blev jeg antaget og var hos ham i 2¹/₂ år. Først som medhjælper, siden som lærling, for fra ham at gå til Slagelse og der fuldende min uddannelse i bagerhåndværket. Således handlede skæbnens lunefulde spil med mig.

Men det var ikke det eneste, som min overgang til håndværket førte med sig. Det bragte mig også i forbindelse med den kvinde, der som min hustru har fulgt mig i snart 50 år. Min første læremester — fars krigskammerat — var min hustrus onkel. Hos ham kom i min læretid en lige konfirmeret pige fra København. Det var hans niece. Hendes far var snedker og flyttemand. Og jeg fik indbydelse til at besøge hendes forældre og se storstaden København, det var i efteråret 1890. Mine veje skiltes imidlertid fra hendes onkel og hende — jeg kom som nævnt til Slagelse i lære — og vi sås først efter 5 års forløb, da jeg var blevet svend og havde været en tur på valsen, men var kommet til København og havde fået arbejde der. Og nu sidder hun overfor mig her i hytten.

Læredrengens lod var ussel i den tid. Vel nok særligt i bagerfaget. Og arbejdstiden var ubegrænset. Lønnen var to kroner om ugen. Kosten var yderst tarvelig, og logiet var som regel et stort rum med nogle sammenslåede brædder af pakkasser til senge. Sengeklæderne bestod af sammensyede flormelssække lagt over halm. Adgangen til disse mandskabsrum var fri både dag og nat, og da Slagelse lå på vejen for det store træk af rejsende håndværkssvende mod København, var der stadig gæster. Noget sundt og hygiejnisk var denne ordning ikke. Den førte alskens uhumskheder med sig. Drikkerier og fuldskab var en tilbagevendende begivenhed. Utøj og fnat blev flere gange læsset af og befængte os, de faste beboere.

Læretiden fik ende, og i marts 1893 drog jeg fra Slagelse som nybagt svend over Fyn, Kolding, Vamdrup og havnede her-nede i det forjættede land. I Flensborg fik jeg brev fra min far, der skrev til mig, at nu var jeg der, hvor han som ung dansk soldat havde gået med bøssen på nakken for at forsvare gamle Danmark.

I foråret 1894 kom jeg igen tilbage til Danmark og København. Forholdene for småfolk var på det tidspunkt meget dårlige; ja, set med nutidens øjne var de usle. København havde på det tidspunkt et virkeligt pjalteproletariat, der hutlede sig igennem ved tiggeri, sov ude på fælleden eller i byens parker om natten. Af og til, når der skete et eller andet som vold, overfald eller lignende, foretog politiet en razzia, og de, der kom i nettet, transporteredes til Ladegården, der dengang lå på Åboulevarden. Her sattes de til tvangsarbejde, forsynedes med en kost og stillede hver morgen i fejekompagniet, for under ledsagelse af en ladegårdsbetjent at blive ført rundt i byen til fejning og rengøring af de offentlige pladser. Arbejdsløsheden var stor på det tidspunkt, og arbejdsløshedsunderstøttelse var et ukendt begreb. Man måtte klare sig, som man bedst kunne.

Det var meget vanskeligt at få arbejde ved bagerfaget. Ikke engang hver uge var det muligt at få en nats arbejde. Jeg søgte også at få lidt fortjeneste på anden måde. Jeg gik i den tidlige morgenstund til Københavns grønttorv. Der kunne man den gang tjene en 25 øre, måske to, ved at hjælpe grønthandlerne deres varer hjem i butikken. Der måtte spares for at slippe igennem — biografer kendtes ikke den gang, så fristelsen var ikke stor. Middagsmaden købte vi fattige mennesker i »Ebbesens spisehus«, Gammel Mønt. Der kunne man få to stegte sild med en god portion kartofler og brød til siger og skriver for 16 øre. En lille karbonade kostede 25 øre. Logiet kneb det mest med. Det billigste, der var at få, kostede 25 øre pr. nat. Det var

gæstehjemmet i Sct. Pedersstræde, det såkaldte Sct. Peders gæstehjem. Her sov vi på brikse med et tæppe over os. Men der var syv nætter i en uge, det var 1 krone og 75 øre i logipenge og ugeførtjenesten var — når det gik nogenlunde — tre a fire kr. i en uge. Der kom nætter, hvor også jeg måtte tage til takke med at sove hos madam Græsmejer på Nørre fælled.

Nørre fælled gik helt ind til Blegdamshospitalet og omtrent til Nørrebros Runddel. Fælleden brugtes til eksercerplads for fodfolket. Ak, hvor forandret. Alt er nu bebygget. Der, hvor de to små søer var — kaldet Holger Danskes briller — ligger nu Rigshospitalet, militærhospitalet og en mængde andre offentlige bygninger. Men i sin tid var der overalt græsmarker, hegn, volde o. s. v. Og her, hvor jenserne stampede rundt om dagen, søgte hundreder af mennesker ly og soveplads for natten. Her var unge og gamle. Her var mænd og kvinder. Ædrueligheden var ikke stor, brændevinen flød i strømme. En liter akvavit kostede 25 a 30 øre. Moralen var heller ikke høj. Jeg har kun set noget lignende under Seine-broerne i Paris, men i Paris lod man disse fattige mennesker, hvoraf de fleste allerede var slået ud, i fred. Hos os gjordes der jagt på disse samfundets stedbørn, som om det var en flok vilde dyr. I dette milieu tilbragte jeg adskillige nætter. Jeg har brugt mine ben som et rådyr, når der blev slået alarm fra de udstillede vagtposter, »det lynede«, hed det. Det var signalet til, at »panserne« var i anmarch. Var det sært, at vi unge blev revolutionære og parate til at vælte det gamle samfund overende.

Jeg var begyndt min politiske opdragelse. Der fandtes på det tidspunkt en revolutionær klub i København kaldet »Den ny arbejderskole«. Den var stiftet af de ekskluderede medlemmer af Socialdemokratiet.

Enhver, der kender lidt til Socialdemokratiets historie, har også stiftet bekendtskab med navnene Gerson Trier og Nicolaj Petersen, begge disse partifæller havde opholdt sig lange tider

i Frankrig og England. De havde begge været bekendte og venner med Fr. Engels. De fandt ved deres hjemkomst sidst i firserne det danske Socialdemokrati for småborgerligt og for lidet socialistisk. I deres opposition fik de følgeskab af en del fra fagorganisationerne. Det endte med eksklusionen. De ekskluderede dannede deres eget parti og udgav bladet »Socialisten« og stiftede senere »Den ny arbejderskole«. Her søgte jeg optagelse.

Med den sociale baggrund, som jeg så grundig havde stiftet bekendtskab med, formedes for mig sandheden i teorien, som Karl Marx havde formet, om at elendigheden ikke alene var blot og bar elendighed, men en virkelig revolutionær faktor. Den såkaldte socialistiske elendighedsteori prægede i høj grad den første del af min politiske opfattelse. Senere lærte jeg at forstå, at et pjalteproletariat er den mest umulige faktor at skabe samfundsomvæltning med. Den ville uhjælpelig føre til enkeltmands diktatur, fordi de mange fra dybet ville være uegnede til at deltage i et samfunds styre.

Bagernes forbund var stiftet året forud, og jeg blev straks medlem, ja, kom kort efter i bestyrelsen. Jeg trådte hermed ind i et arbejde til højnelse af den danske arbejderklasse. Og i de mere end 50 år, der er gået siden, er der sket en sådan forandring, ja, omvæltning i det danske samfund, at forhold som dem, jeg og tusind andre — unge og gamle — gennemlevede den gang, er ganske ukendte i nutidens Danmark.

Det bedste bevis for det umådelige fremskridt for småfolk i Danmark er, at der nu for tredje gang sidder en arbejderregering og styrer Danmark. Jeg er i min livsaften stolt over at have været medkæmper i den store arbejderhær.

I foråret 1895 gik jeg sydpå igen.

Her stopper desværre I. P. Nielsens egen skildring. Det er meget beklageligt, at han ikke fik skrevet bare et par artikler

til, for så havde vi haft fra hans egen hånd skildringen af den lange udenlandsfærd, der kom til at betyde så meget for ham, og som satte et varigt præg på ham. Han har fortalt noget derom i ny og næ, og Thormod Jørgensen har i sin lille, sobre bog om I. P. Nielsen skrevet lidt om færden efter I. P.s egen fortælling derom. Det lille rids om rejsen, som jeg her giver, støtter sig på Thormod Jørgensens skildring. Om tidspunktet er der lidt uoverensstemmelse, idet Thormod Jørgensen taler om forsommeren 1894, mens I. P. slutter sin sidste artikel med at anføre foråret 1895 som tidspunktet for rejsen sydpå.

Efter nogen tids arbejde i Flensborg, hvor han fik den opfattelse, at danskheden dér stod overordentlig svagt, drog han til byen Elmshorn lidt uden for Hamborg. Under opholdet der besluttede han at søge sit kendskab til det tyske sprog, som han ikke kunne meget af, udvidet, og han blev henvist til byens præst, der så underviste ham en tid. Det er et af mange lignende udtryk for hans lyst og vilje til bestandig at udvide sine kundskaber.

I Elmshorn oplevede han at blive arresteret. Det var i de år, da kampen mellem »jernkansleren«, Bismarck, og det stadig voksende tyske Socialdemokrati udfoldede sig hedest. Den 1. maj havde myndighederne udstedt forbud både mod møde og demonstrationstog i gaderne. Man mødtes alligevel. Mødet søgtes camoufleret som et bal, og på et givet tidspunkt tog den tilkaldte taler ordet. Det tilstedeværende politi greb straks ind, først med et par afbrydelser, og da dette ikke hjalp, erklæredes forsamlingen for opløst. Den ivrige og stemningsbevægede unge dansker protesterede omgående ved at råbe: »Die verfluchte Bande«, men det var for meget for det nidkære politi, som omgående arresterede ham. Hans mester fik ham frigivet ved at betale en bøde for ham på 5 mark, og yderligere skulle I. P. give en undskyldning; den udeblev imidlertid, men fri blev han.

Rejsen gik senere videre over Hamborg og Münster til Amsterdam, og også her »lykkedes« det I. P. at blive arresteret. Han deltog i en bagerstrejke, og politiet slog hårdt ned på de udenlandske svende og arresterede mange af dem, bl. a. I. P. Nielsen. Ved den danske generalkonsulats hjælp slap han hurtigt ud igen.

Efter en afstikker til Rotterdam foretog han en Rhin-tur til Schweiz, hvor han arbejdede i Basel, Zürich og Bern. Efter nogen tid her vendte han atter mod nord, penge havde han ofte slet ingen af, og ikke sjældent overnattede han i høstakke. Han afsluttede rejsen med et længere ophold i Berlin, og det fik stor betydning for ham. Han deltog her i undervisningen i en arbejderskole, hvor han hørte foredrag af så kendte socialdemokrater som Bebel, Bernstein og Kautsky. Ved en senere lejlighed har han omtalt Bebel som en »klog, men stiltfærdig mand, der tændte begejstringens ild i unge hjerter«. Bebels ord: »Vi ønsker at beholde vort fædreland, men vi vil også lade andre beholde deres«, gjorde et dybt indtryk på I. P.

Sidst på året 1895 vendte I. P. Nielsen tilbage til København, ladet med indtryk og beriget af dem. Det er meget beklageligt, at vi ikke har hans egen skildring af denne rejse med dens mange oplevelser, der fik varig værdi for ham. Her var det, han lærte Tyskland og det tyske folk rigtig at kende, og herfra stammer hans interesse og varme følelser for Tyskland, vel at mærke de demokratiske og frem for alt de socialdemokratiske kræfter i dette store folk. Så sent som i 1936 skrev han i Karl Marx-klubbens jubilæumsskrift, at den rejse, han den gang foretog, havde været med til at danne »det livsfundament, som jeg siden har bygget på og bygger på den dag i dag«.

Med rette citerer Thormod Jørgensen i snæver forbindelse med skildringen af rejsen og dens betydning et afsnit af en tale, som I. P. holdt i folketinget i 1938. Han sagde heri bl. a.:

»Vi er mange, der i vor ungdom lærte at beundre og holde

af det tyske folk uden derfor at bekende os som tilhængere af det tyske kejserdømme, der var den tids politiske ordning. Og jeg kan tilføje for mit vedkommende, at i alle de lande, jeg vandrede igennem, traf jeg kun fremmede mennesker, men i Tyskland traf jeg kammerater, der fik jeg venner, og det blev venskaber, der har holdt gennem hele livet«.

— Nu var altså rejsen og rejseeventyrene slut, og han skulle atter ind i det daglige arbejde. Med alle disse værdifulde oplevelser og indtryk bag sig var han kun 22 år gammel, så man må sige, at han ikke havde spildt sin tid. Det var ikke mærkeligt, at han med sin levende interesse for samfundsspørgsmål og med de store evner, han havde, meget hurtigt kom ind i tilidsposter af forskellig art.

Hans private forhold må — jeg fristes til at sige desværre — i den skildring, jeg her giver af ham, indtage en megen beskeden plads. I 1893 eller måske 1894 blev han forlovet med en ung pige, Anna Margrethe Olsen, hvis far, snedker Olsen, også var socialdemokrat. De blev gift i maj 1898, og kort efter, i august måned, åbnede de en bagerforretning i Rømersgade. Det tegnede ganske lovende, men i 1899 kom den store lockout, og den gav den nystartede forretning et knæk, som den ikke overvandt; efter et par års forløb måtte de to give op, og I. P. blev atter bagersvend med den lave løn, som arbejdere fik den gang.

I disse økonomisk strenge år som altid senere havde I. P. en storartet hjælp i sin kone. Også hun var som I. P. dybt interesseret i alle samfundsspørgsmål og fulgte godt med trods alt, hvad der kom af tryk og savn. Der kom hurtigt flere børn i ægteskabet, efterhånden ialt fem, to sønner og tre døtre, hvilket jo i sig selv gav arbejde nok. Ikke desto mindre tog Anna Nielsen arbejde udenfor hjemmet og var i høj grad med til at klare hjemmet igennem alle vanskelige perioder. At det har betydet meget for I. P. Nielsen, ved alle venner af hjemmet og ægte-

parret. Jeg har ikke hørt nogen af de to sige ret meget om den byrde, de i de tider løftede, men dog så meget, at jeg véd, at de havde gensidig respekt for hinandens præstationer.

Jeg har ikke sjældent, men næsten altid i korte sætninger, af I. P. fået udtryk for, hvor taknemlig han var for den støtte, han havde fået. Og gennem alle tider nærrede han dyb kærlighed til sin kone, til børnene og hjemmet. Dette fundament for ham var i orden, og også derfor stod han stærkt.

Da I. P. Nielsen atter var kommet ind i svendenes rækker, varede det ikke længe, før han fik betroet adskillige tillidshverv. Han kastede sig med vanlig energi ind i opgaverne, både de faglige og de politiske. Han kom ind i sit forbunds bestyrelse, og i 1913 blev han forbundets hovedkasserer. Med præcision og dygtighed varetog han denne opgave og bevarede posten lige til 1926 — altså flere år efter, at han var kommet til Sønderjylland.

Han fik stadig flere opgaver. Allerede før valget til hovedkasserer var han blevet medlem af De samvirkende Fagforbunds forretningsudvalg, det var i 1910, og han sad der til 1923. Også i 1910 blev han medlem af Socialdemokratiets hovedbestyrelse, hvor han havde sæde til 1926. Fra 1919 til 1929 var han medlem af Socialrådet. Endelig kan nævnes, at han i årene umiddelbart, før han kom til Sønderjylland, var blevet folketingskandidat i Frederiksberg 3. kreds, og han ville efter alt at dømme være blevet valgt ved septembervalget 1920. Men da havde han sagt ja til at modtage hvervet i Sønderjylland.

Alt dette er helt skematisk trukket op, men så skematisk var det hele nu ikke. Netop i denne periode udfoldede han sig som et yderst aktivt, impulsivt og indflydelsesrigt medlem af oppositionsgruppen på Socialdemokratiets venstre fløj. Herom fortæller andet steds i denne bog hans gode kammerat og kampfælle fra disse år, fhv. justitsminister K. K. Steincke, og ingen kan bedre end han skildre disse år.

Kun skal jeg ganske kort strejfe dette område med en belysning af det forfærdende indtryk, verdenskrigens udbrud i 1914 gjorde på ham. Hans betragtninger og meget voldsomme vendinger bør kendes, for at man kan få et så meget klarere billede af I. P.s stærke temperament og hans meget radikale instilling den gang. Jeg gør det vist nok bedst ved at citere et lille afsnit af Thormod Jørgensens bog:

Ud fra sin marxistiske samfundsopfattelse så I. P. Nielsen fra første færd krigens årsag i »kapitalistisk pengehungere«. Krigens var »kapitalisternes verdensforbrydelse«. Det havde skuffet ham dybt, at arbejderbevægelsen så fuldstændigt fornægtede sin internationalisme i det kritiske øjeblik. Socialdemokraterne burde have protesteret mod krigen rundt om i parlamenterne, men i stedet for stemte de for krigsbevillingerne. Forklaringen var, nævnedes I. P., at Socialdemokratiet var blevet et reformparti, og at dets egentlige mål var gledet i baggrunden.

Han uddybede sit standpunkt i en række artikler i »Socialisten«, hvorfra de følgende sætninger er uddraget. Arbejderne, skrev han, måtte med dobbelt styrke rejse kravet om et socialistisk samfund. »Arbejderklassen må gennemsyres af den forståelse, at hele verden er deres fædreland. . . Da falder al spekulation i nationalitetsfølelse til jorden«.

Han fastslog i en artikel februar 1915, at »nationen og det nationale er uden betydning for arbejderklassens fremskridt, at arbejderklassens internationale organisation er den eneste sande befordre af arbejderklassens interesser, og at som følge heraf arbejderklassen i sine organisationer må være international og handle ud fra et internationalt synspunkt, men at arbejderbevægelsen tillige er antinational og må frigøre sig for alt fædrelanderi og nationalt føleri. Arbejderen er besiddelsesløs og har ingen forpligtelse til at forsvare de andres fædreland. Arbejderen vil ved krigen kun kunne opnå en grav ved fronten eller et træben og måske en lirekasse. . . Det ville være en endnu større ulykke end krigen, hvis arbejderne blev nationale«.

Se, det var jo meget stærke toner. Man har interesse af at stifte bekendtskab også med den tids I. P. Nielsen, der blev drevet til sine kraftige vendinger ud fra sit had til krigen og sin dybe rodfæstede internationale indstilling.

— Vi kan derefter gå over til en skildring af I. P. Nielsen i Sønderjylland, hvor hans livs store indsats blev ydet.

Meget interessant kom I. P. Nielsen til at beskæftige sig med grænseproblemet, endnu før han kom til Sønderjylland, ja endnu før tanken om at sende ham til grænselandet blev fostret. Han var med til at skrive et smukt kapitel af genforeningens historie. Det forholdt sig således:

På initiativ af den store, svenske statsmand Hjalmar Branting samledes i februar 1919 i Bern i Schweiz repræsentanter for Socialdemokratiet i en række lande. Formålet var dels at samle de splittede arbejderpartier, dels at give udtryk for disse partiers mening om, hvordan fredsbetingelserne burde formes. I denne konference deltog fra Danmark Borgbjerg, Nina Bang og I. P. Nielsen. De territoriale spørgsmål henvistes til en første behandling mellem de interesserede parter, det ville for Slesvigs vedkommende sige danske og tyske. Fra tysk side mødte Molkenbuhr, Kautsky, Haase og Kurt Eisner.

Parterne enedes om en erklæring, hvis indledning lyder:

»De tyske og danske delegerede erklærer overensstemmende, at den nye dansk-tyske grænse bør løses ikke efter voldsprincippet, men efter retten for selvbestemmelse af den befolkning, der omfattes af ændringen, altså ved en folkeafstemning«.

Man foreslog afstemningen ordnet sådan, at Nordslesvig skulle stemme for sig, byen Flensborg og en halv snes sogne lige syd for Nordslesvig for sig (nogen 3. zone var der ikke tale om). Man fastslog, at de nationale mindretal i begge stater måtte tilsikres lige nationale rettigheder, eventuelt kunne disse rettigheder blive garanteret og kontrolleret af folkeforbundet.

Man vil lægge mærke til, at hvad selve hovedlinien angår, stemte Bernudtalelsen overens med det, som kom til at gælde ved afstemningen.

Sønderjylland blev I. P. Niensens skæbne og lykke. Her fik han tildelt en opgave, som bandt ham resten af livet, og som

han var dybt lykkelig over. Han ville have kunnet skabe sig en god position i hovedstaden og kunne have fundet tilfredsstillende i en fortsættelse af det alsidige politiske og faglige arbejde, han stod midt i, men det kunne aldrig være blevet af en dybde og rigdom, som det blev i Sønderjylland.

Hvorfor omlantedes han fra hovedstaden til grænselandet? Det forklares i og for sig ganske let. For det første mente man det fra partiets side nødvendigt at sende en mand til grænselandet, som kendte de danske forhold grundigt, og som kunne blive sine partifællers politiske rådgiver og iøvrigt rådgiver i sager af alle mulige arter. For det andet måtte den mand, man udpegede, have særlige forudsætninger. Dem havde I. P. Som det kort er skildret i det forudgående, havde han berejst Tyskland, kendte landets forhold, kendte en mængde af de førende personligheder i efterkrigstidens Tyskland, kendte det tyske sprog — og så måske navnlig een ting til: hans storartede hjælpeaktion til fordel for tyske børn havde allerede da skabt ham et stort navn i den tyske verden. Så udmærket rustet med gode forudsætninger var I. P., og det var et klogt træk af Stauning og Borgbjerg at bede netop ham om at tage opgaven i Sønderjylland op.

Den 11. september, kun en halv snes dage før folketingsvalget den 21. september 1920, kom I. P. til Sønderborg, ledsaget af Borgbjerg, og han blev akcepteret som kandidat, senere blev han også opstillet i Tønder-kredsen. Ingen af de politiske partier havde så hurtigt efter genforeningen kunnet bygge faste rammer op, forholdene flød noget ubestemmeligt, og det gjaldt også for Socialdemokratiet. Der var ingen foreninger og meget få hjælpere at finde, den socialdemokratiske presse havde den gang kun en yderst ringe udbredelse, så det var et hårdt og vanskeligt job for de opstillede kandidater. I visse strøg var det nødvendigt også at benytte tysk sprog både i skrift og tale.

Det kan sikkert have sin interesse at læse det valgopråb, som I. P. udsendte:

»An die Wähler des Wahlkreises Sonderburg, Tondern!

Im Auftrage des sozialdemokratischen Vereins Sonderburg, Tondern stelle ich mich als Kandidat der Sozialdemokratie bei den Reichstagswahlen am 21. September 1920.

Ich bin 47 Jahre alt. Bin ein Sohn eines Landmannes auf Seeland. Mein Beruf ist Bäcker, und als solcher habe ich in Hamburg, Berlin, Zürich, Amsterdam und in Kopenhagen gearbeitet und war überall sowohl den sozialdemokratischen Parteien als den Gewerkschaften angeschlossen. Jetzt bin ich Kassierer des Bäckerverbandes, Hauptvorstandsmitglied der dänischen Sozialdemokratie und Mitglied der Generalkommission der Gewerkschaften Dänemarks. Seit einem Jahre war ich Leiter der Gewerkschaftshülfe deutscher Kinder und brachte im Auftrage dänischer Arbeiter 10,000 deutsche Arbeiterkinder zur Erholung nach Dänemark. Ich stehe voll und ganz auf dem Boden des sozialistischen Programms.

Wer mithelfen will die jetzige kapitalistische Gesellschaft in eine Volks-Gemeinschaft umzuwandeln wählt sozialdemokratisch. Wer die Arbeiter und die unbemittelte Klasse in ihrem Kampf um bessere Lebensbedingungen stärken will, wählt sozialdemokratisch.

Wer den Militarismus aus der Welt schaffen will und sich auf das Selbstbestimmungsrecht der Völker stellt, wählt sozialdemokratisch am 21. September und schreibe x bei dem Namen I. P. Nielsen.«

Kandidaterne kom ud for mange overraskende ting under valgkampen. Ved det første vælgermøde, I. P. holdt i Broager, stod formanden for den lokale Arbejderforening op og anbefalede at stemme på Venstre; det skete med den motivering, at Kongen havde trykket hans hånd på Dybbøl Banke, og Venstre var det eneste kongetro parti!

I. P. Nielsen blev valgt ved dette valg. Sønderborgkredsen havde større socialdemokratisk stemmetal end de øvrige kredse, og dertil kom stemmerne fra Tønderkredsen. Og nu begyndte så for ham et vældigt organisations- og agitationsarbejde. Det blev i årenes løb til mange tusinde møder landsdelen over.

Det varede kun kort tid, før I. P. Nielsen havde vundet sig en vældig stærk position indenfor de sønderjydske arbejderes kredse. Jeg finder navnlig tre forklaringer derpå: han kendte danske forhold og kunne derfor i praktisk taget alle sager være sine kammeraters rådgiver og den, som gik deres ærinde til myndighederne i København; hans flid var kolossal; hans sprog var meget kraftigt og tiltalte de fleste, fordi de syntes, at der var så meget at kritisere. Og som hans taler var også hans artikler. Han skrev meget og skrev ud af karsken bælg. Særdeles ofte virkede hans artikler levende, kraftige, pågående og forbløffende. Man havde endnu ikke erfaring m. h. t. en facon som hans. Kedeligt var der aldrig, når I. P. var med i laget.

Man mærkede det også i folkettinget, hvor han nu havde sæde, og hvor det naturligvis særlig var grænsepolitiske spørgsmål og problemer, han beskæftigede sig med. Den første tale, han holdt, kom allerede i november måned samme år, som han var blevet valgt. Det blev et voldsomt angreb på den såkaldte Flensborg-bevægelse, som han hårdt bebrejdede »rumlerier« m. h. t. den ny grænse. Da man fra anden side svarede ham skarpt, gav han nye, stærke udtryk for sin opfattelse. Han bebrejdede sine modstandere, at de »kastede den ene stinkpotte efter den anden« mod dem, der havde en anden mening i grænseespørgsmålet.

Det var dog ikke alene sønderjydske forhold, som interesserede ham. Han var dengang endnu hovedkasserer i bagerforbundet og kendte de faglige problemer så godt som nogen. Derfor blev han også ordfører for sit parti, da indenrigsminister Krag i efteråret 1921 havde forelagt sit forelag om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring. Også denne debat sørgede I. P. for at få dramatisk som få andre debatter i tinget. Hans tale var iøvrigt meget saglig og virkede ved det nøje kendskab, I. P. havde til tingene. Der skete det opsigtvækkende, at regeringspartiet Venstre i sidste omgang gav efter, og at der

opnåedes et brugbart forlig — sikkert udelukkende et resultat af I. P.s kunnen på dette område. Det er klart, at noget sådant styrkede hans position blandt de sønderjydske arbejdere yderligere. Iøvrigt ydede han i mange år efter sit valg en betydelig indsats i folketinget i sager af social art.

Det var ikke at vente, at alt skulle forløbe gnidningsløst m. h. t. overgangen fra tysk til dansk og til forskellige grænse-spørgsmål. Ikke alene var nationalistiske kredse på begge sider aktive, men også i slesvig-holstenske arbejderkredse viste der sig uro. Den forplantede sig til Nordslesvig, hvor en del tysk-kulturelt prægede socialdemokrater ønskede et tyskskrevet blad, og at partiforeningerne deltes i danske og tyske afdelinger. I Flensborg dannede socialdemokraterne en særlig grænseorga-nisation som modvægt mod de nationalistiske, men ligesom de med en for den nye grænse farlig tendens. På et møde i Aaben-rraa afviste Stauning pure et medarbejde fra dansk side på så-danne bestræbelser.

Da uroen fortsatte, kom det i den følgende tid til gentagne forhandlinger mellem det danske og det tyske Socialdemokrati, og i alle disse forhandlinger deltog I. P. Nielsen, hvis indfly-delse på resultaterne utvivlsomt har været stor. Først kom en forhandling i København den 20. og 21. juni 1921, hvor man vedtog en erklæring, hvori man bekræftede, at de to partier »vedblivende principielt står på Berner-resolutionens grund«, og hvori man bekræftede mindretallets rettigheder. Man be-skæftigede sig også med arbejdsforhold og grænsetrafik de to lande imellem.

En ny forhandling i København den 26. november samme år uddybede yderligere disse emner og ridsede en hel mængde enkeltheder op. Ikke desto mindre holdt uroen sig. Der fandt den 25. novbr. 1923 en konference sted i Flensborg, og det var ved denne lejlighed, den meget betydningsfulde erklæring ved-

toges og offentliggjordes, undertegnet af Otto Wells og Th. Stauning. Man afviser heri alle de forsøg, som stadig blev gjort for at nå til ændringer af grænseafgørelsen, og beklagede den uro, som stadig holdtes vedlige. Det mest kendte afsnit i udtalelsen er dette:

»Konferencen bekræfter i fuld overensstemmelse med de socialdemokratiske partier i Danmark og Tyskland, at den efter fredsslutningen 1920 efter stedfundne folkeafstemninger fastsatte grænse mellem Danmark og Tyskland anerkendes som den lovligt gældende grænse. Det tyske såvel som det danske Socialdemokrati afviser enhver irredentisk bevægelse«.

Denne udtalelse var meget virkningsfuld indadtil i organisationerne. Uroen om grænsespørgsmålet forsvandt, og kræfterne kunne anvendes på andre opgaver.

I. P. Niensens nationale linie blev lidt efter lidt trukket stærkere op i hans partimæssige arbejde, og han formidlede med stor dygtighed den stadig stærkere indlevelse i danske forhold og dansk kultur. Hans linie var den klart danske, men altid med al rimelig hensyntagen til den nationale modpart, hvilket var så meget naturligere for ham, som han havde lært Tyskland og tyskerne at kende og havde meget tilovers for det tyske folk. De to nationaliteter var her nu engang i grænselandet, de skulle leve og arbejde sammen, og det måtte man indstille sig på. Mellemløst var ikke stærkt fremtrædende hos I. P., enten var det »skidt eller kanel«. Var tyskerne udfordrende, gav han dem det glatte lag, så det sang, men syntes han, man gik deres berettigede interesser for nær, protesterede han omgående derimod.

Det næste, der træder frem i billedet, var hans indsats på det økonomiske og erhvervmæssige område, men da dette emne behandles af en anden bidrager til denne bog, bliver det i denne forbindelse kun yderst kortfattet,

De økonomisk vanskelige år i 1920'erne og begyndelsen af

30'erne fostrede forskellige »bevægelser«, dels specielt sønderjydske, dels »aflæggere« af bevægelser i det øvrige land, som her i grænselandet fik en særlig skarp karakter. Dette sidste gælder særlig den såkaldte LS-bevægelse. Af de specielt sønderjydske skal nævnes »Bondens selvstyre« med marskbonden Cornelius Petersen som leder. I. P. Nielsen gik voldsomt imod disse bevægelser og førte et meget kraftigt sprog. Desværre faldt det ikke i min lod selv at overvære en diskussion mellem I. P. og Cornelius Petersen; disse begivenheder skal have været »alle pengene værd« med et voldsomt og meget malende sprog fra begge sider. Det var jo et par kraftfulde og blodrige naturer, som her stod overfor hinanden.

Det var nu ikke selve striden, jeg vil give et billede af, men et karaktertræk hos ham, som var meget smukt, og som netop stilles i relief ved at minde om hans voldsomme modstand mod disse bevægelser: hans mere og mere fremtrædende trang til at hjælpe alle mennesker, som han mente havde hjælp behov. Ikke blot blev han efter vedtagelsen af det, jeg kan kalde hjælpe-lovene, i begyndelsen af 1930'erne formand for Akkordudvalget for Sønderborg amt og gjorde her et fremragende arbejde for at hjælpe; men han blev der ud over hjælperen også for folkene fra disse bevægelser. I så vid udstrækning, som han mente, deres ønsker var berettigede, hjalp han dem uanset nok så voldsom modstand tidligere — ja, der var adskillige, som syntes, at han gik temmelig langt i sin hjælpsomhed her. Men hjælpen, håndsrækningen til en medborger i bekneb, var nu engang hans væsen og trang.

På en beundringsværdig klar og karakteristisk vis har den nu afdøde politiker, Gunnar Fog Petersen, i sin bog »Vor regering og rigsdag« skildret I. P. Nielsen sådan (her kun første del af biografien):

»Færdes man i rigsdagens vandrehal, bemærker man en lille, uanselig mand, lidt foroverbøjet, hjulende sig frem med et be-

Brudeparret I. P. og Anne Margrethe Nielsen 13. maj 1898

kymret, halvt gnavent udtryk, et hængende overskæg og ofte hænderne i lommen. Ret længe får denne mand sjældent lov til at gå i sine egne tanker; så er der bud efter ham til et udvalgs-møde, nu kalder telefonen, og i næste øjeblik er der et udvalg af skolefolk fra Sønderjylland, bladmænd, arbejdere eller landmænd, som absolut skal tale med ham. I. P. Nielsen hilser lidt træt og skødesløst på dem, som ville han sige: hvad er der nu i vejen med jer? kan man da ikke også blive fri for det rend? Men et lille smil i øjenkrogene og en venlig betoning i indbydelsen til at følge med ind i et eller andet værelse tænder straks i de besøgendes sind et håb om, at I. P. Nielsen nok skal klare de vanskeligheder, de er kommet for at bede ham ordne, og han kan. Det er utroligt, hvad han har overkommet i årene siden genforeningen og som folketingsmand i de sønderjydske landsdele. Alle kommer til ham, og alle giver han råd eller hjælp, så vidt han kan overkomme det. Det hænder, at han ved understregning med kraftige eder skælder dem bælgen fuld, der løber ham på dørene, og siger dem de drøjest sandheder; men det er kun indledningen til så meget varmere en omsorg for deres sag«.

Dette er — bortset fra vendingen om ederne, som mig bekendt ikke var nogen slem uvane hos ham — et smukt og træffende billede af I. P. Netop sådan kunne han virke: gnaven, i begyndelsen afvisende, kraftig i sine ord til dem, der kom, men hurtigt en anden tone. Opmærksomt lyttede han til det, som blev forklaret ham, så han fik den pågældende sags indhold og linie klar, og så gik han i den følgende tid løs på opgaven. Der er sikkert ikke nogen anden dansk rigsdagsmand, som har slidt ministeriernes og andre myndigheders trapper som ham, og i hvert fald absolut ingen med så gode resultater alt i alt.

Forklaringen er den, at I. P. Niensens arbejde gennem årene vandt mere og mere respekt i alle kredse, alle lærte at kende det helt uselviske i hans arbejde, og dertil kom så, at hans form faktisk var uimodståelig. Han kendte ikke til at underkaste sig det formelle, han lod sig ikke blænde af nogen titel, han gik lige på sagen. Jeg har fra mit mangearige nære samar-

bejde med ham mange udmærkede eksempler derpå. I mange år skrev jeg de fleste af I. P.s breve på maskine; selv havde han ingen skrivemaskine, og han kunne ikke håndtere en sådan. Så dikterede han, og jeg skrev. Jeg mindes et af mange lignende breve. En sag var trukket i langdrag, og nu var I. P. blevet utålmodig. Brevet startede følgende sådan:

»Kære departementschef! Ja, se nu går den jo altså ikke længer« osv. Det var det kraftigste og mest direkte rykkerbrev, jeg har været med til at skrive.

Ville han i sine senere år, da han stod med glansen om sig, tale med en eller anden politiker, skete det på den måde, at vedkommende ganske enkelt fik en »tilsigelse« af I. P., lige meget om de var ministre eller menige, og om de havde travlt eller ej. Et lille eksempel på et brev, jeg modtog i min minister-tid:

»Kære Frede! Jeg kommer til København på fredag. Vi skal spise frokost sammen i rigsdagen kl. 12. Sørg for, at finansministeren og undervisningsministeren også kommer tilstede.

Venligst. I. P«..

Jeg kom, og de andre kom også, naturligvis. Alle ville gerne være sammen med I. P. og gerne hjælpe ham i hans arbejde. I reglen kostede disse frokoster dyrt i den forstand, at I. P. gerne skulle »slå« en eller anden af ministrene for et tilskud til et eller andet. Selve frokosten gav I. P. med glæde, han var aldrig »fedtet«, men tilskudet til sagen skulle klares, og det blev i reglen klaret.

Sådan var han, aldrig arbejdende for sig selv, altid for andre, flittig og utrættelig til det sidste, elsket og afholdt af sine venner og tidligere rigsdagskolleger.

Og endnu mere i den forbindelse, skønt skildringen af hans hjælpevirksomhed skrives af andre: Hvad I. P. ikke kunne rejse af penge, ja det var ikke værd at tage hatten af for. Kom

han til et stort selskab og fik tilsagn om et tilskud på nogle tusinde kroner, hvilket vedkommende selv syntes virkelig var imponerende, svarede I. P. gerne: Ja, det er jo meget godt, men jeg havde jo ventet noget mere. Hvis det ikke kan ændres i dag, kan vi jo senere vende tilbage til sagen! Og I. P. vendte altid »tilbage til sagen«. For ham gjaldt det om at hjælpe børnene, de gamle, de syge, de arbejdsløse, og så måtte alle skranker falde, og de velstillede portemonæ'er måtte åbne sig. Det manglede bare!

— Af særlige perioder i I. P. Niensens arbejde må nødvendigvis også nævnes årene i sidste halvdel af 20'erne, hvor først en stærk arbejdsløshed satte ind, og hvortil så senere kom virkningerne af den sociale nedskæringspolitik, som ministeriet Madsen-Mygdal mente at måtte gennemføre. Disse omstændigheder slog navnlig i Sønderjylland meget voldsomt, fordi man her i mange kommuner endnu ikke havde indstillet sig på effektiv udnyttelse af den danske, sociale lovgivning. Resultatet var dyb nød i masser af små hjem. Bedre blev forholdet heller ikke ved, at skatteligningen i mange kommuner i udpræget grad var usocial; man lignede med lige procent på alle indkomster, hvilket naturligvis slog alle små indtægter kolossalt hårdt.

I. P. Nielsen var førstemanden i den omfattende protestaktion, der i disse år gik over landsdelen; forhold af den skildrede art var netop noget, som måtte oprøre ham med hele den indstilling til tingene, som han havde. På en række store møder protesteredes der, og man vedtog en resolution, i hvilken man krævede arbejde og ellers sådanne understøttelser, at folk dog nogenlunde kunne eksistere for dem. Man stemplede i stærke vendinger den ulykke, det var, at i hundredvis af sønderjydske familier nu gled over på fattigvæsenet.

Den indsamling til fordel for trængende småkårshjem langs grænsen, som I. P. Nielsen den gang allerede havde startet, fik yderligere værdi, og han skaffede øgede tilskud til den.

— Hvor langt og hvor meget, I. P. Nielsen havde nået, ses klart af de artikler, som blev skrevet i den sønderjydske presse i anledningen af hans 60 årsdag den 23. april 1933. Fremhævelsen af hans værdi i de blade, som politisk tilhørte en anden lejr end han, er så meget mere bemærkelsesværdig, som det i så høj grad havde været brydningernes og kampens år, hvor I. P. Nielsen havde brugt meget skarpe udtryk både i tale og skrift.

I en fødselsdagsartikel i »Sønderborg Social-Demokrat« udtalte I. P. selv:

»Jeg har ingen steder befundet mig så vel som blandt den befolkning, jeg nu bor midt imellem her på vor minderige og skønne halvø Broager. Hele mit arbejde har været anlagt med det mål for øje at få den sønderjydske arbejderbefolkning til at forstå sin værdi som mennesker, kaste trælleåget og rank vandre fremad i dansk arbejderklassens rejsning«.

Af det, jeg den gang selv skrev om ham, kun dette:

»Sjællænderen blev sønderjyde helt og fuldt, han bosatte sig her blandt den befolkning, hvis talsmand han skulle være, han blev dus med hele landsdelen, han blev rådgiveren, trøsteren, hjælperen. Tusinder har søgt ham, og aldrig har han nægtet hjælp, hvis der var mindste mulighed for at hjælpe.

Og een ting til: det dybe, indgående kendskab, han efterhånden fik til landsdelens forhold, og hans djærve, frimodige tale gjorde, at der altid lyttedes, når han talte. Der er i dag næppe nogen, som nægter, at han siden genforeningen har været landsdelens nyttigste mand, dens slidsomste og mest uegennyttige talsmand. Vi kan ikke undvære ham«.

I »Dybbøl-Posten« hed det bl.a.:

»Vi havde tidligere her i Nordslesvig en H. P. (Hanssen), rede til at hjælpe med råd og dåd, fortrolig til de mindste detaljer med vore forhold. I dag har vi også en I. P. (Nielsen), der har været og er rådgiver for hundreder og villigt uden partihensyn tager sig af de forskellige sager, i hvilke man anmoder om hjælp. Hans personlige indsats for denne landsdel siden genforeningen hører til de største og bedste, og dermed har han tillige ofte skabt forståelse indenfor kredse, vi ellers vanskeligt kan få i tale. Der falder spåner på I. P. Niensens vej, hvad

enten han arbejder, eller han slår, men der er aldrig stilhed, hvor han er, så længe der er noget at arbejde med, og det er der jo desværre mere end nok af hernede«.

Og endelig skal der bringes et lille uddrag af den smukke artikel, som redaktør Tage Jessen skrev i »Flensborg Avis«:

Hvorfor nægte, at den kendte socialdemokratiske politiker, der i morgen fylder 60 år, er en omstridt mand? På det indenrigspolitiske område kæmper han drabeligt og med dygtighed for sit parti. Han og hans modstandere plejer at give hinanden råb for usødet. Hans socialisme er ægte, når der herved forstås samhu med de nødlidende, økonomisk svage og forurettede. I. P. Nielsen er en meget dygtig mand, der har hjertet på det rette sted. Og så har han haft held og lykke til at udrette et stort og menneskekærligt arbejde, hvorved han har gjort Danmark ære (børnearbejdet).

Det er intet under, at han har samlet tusinder og atter tusinder af stemmer til sig og partiet ved valgene. Det skyldes foruden hans agitatoriske evne fremfor alt hans store hjælpsomhed. Der gives næppe nogen sønderjydske folketingsmand, der i de senere år har stået i en så levende personlig forbindelse med vælgerne, ja med folk fra alle partier og samfundslag som I. P. Nielsen. Arbejdere og arbejdsløse, håndværkere, købmænd og bønder opsøger ham for at få råd eller bede ham tale deres sag«.

— Man vil lægge mærke til, hvordan det faste og helt overskyggende tema er hans næsten sagnagtige vilje og evne til at hjælpe. Det var denne side af hans væsen og virke, som i de følgende år trådte endnu stærkere frem. Dog bør man også lægge mærke til anerkendelsen af ham som en dygtig og energisk politiker og agitator.

Den næste store periode i hans og landsdelens historie begyndte med den tyske nazismes sejr. Kun få ting har gjort I. P. Nielsen så smertelig ondt — jeg fristes til at bruge vendingen: gjort ham hjerteondt — som da det tyske demokrati brød endeligt og afgørende sammen. Han havde altid holdt meget af Tyskland, han troede på det nye, tyske demokrati efter krigen, mange af de mænd, som fra 1920 op til nazismens sejr havde

været de ledende skikkelser i tysk politik, var hans nære venner. Nu så han alt dette bryde sammen og noget ubestemmeligt nærme sig, noget med ufred og vold i sit følge.

Han anede det endelige sammenbrud et godt stykke tid, før det kom. Han talte ofte med mig derom og gav udtryk for dyb bekymring og pessimisme. Jeg vil aldrig glemme en februar-søndag i 1932. Der var præsidentvalg i Tyskland, og fra demokratisk side havde man samlet sig om den gamle Hindenburg som den eneste mulige redning. Man kan vel sige, at man her gik frem efter det mindste ondes princip. Spændingen var uhyre. Kunne den gamle feltherre holde, eller ville nazismens bølger også skylle hen over ham.

I. P. Nielsen var ængstelig for udfaldet, han måtte have en at tale med, en at udveksle tanker med. Han var tilmed ikke helt rask den gang, og ydermere var han alene, fru I. P. Nielsen var rejst på besøg hos børnene i København. Søndag morgen ringede han til mig og sagde, at jeg ubetinget måtte komme ud til ham den dag, jeg kunne tage min kone og vore to små børn med. Vi kom. Både vejr og sted var uheldigt for en mand, som ikke var helt rask og tilmed i sort humør. Dagen igennem faldt der en tæt og drivende tøsne, som spærrede al udsigt og gjorde omgivelserne endnu mere øde og triste. Mørket faldt hurtigt på, og da aftenen kom, og de første resultater kunne ventes, blev I. P. stadig mere nervøs. Jeg ville af hensyn til børnene bryde op hen på aftenen, men I. P. sagde rent ud, at han overhovedet ikke kunne tænke sig at være alene, vi måtte ubetinget blive, han skulle gøre det så godt for os som vel muligt. Vi blev, vi turde simpelthen ikke forlade ham.

Så sad vi der i »Hytten« og hørte resultaterne fra valget i Tyskland. Overalt sprang de nazistiske stemmetal voldsomt i vejret. Måske holdt Hindenburg, måske ikke, i hvert fald truede nazisterne voldsomt. Det går ikke, sagde I. P., det kan i hvert fald kun holde en kort tid, og så er vi der. De mennesker kom-

mer med vold og ufred i deres skjold. Stakkels Tyskland, og stakkels venner, som jeg har dernede.

— Jeg har skildret denne søndag, fordi også denne skildring er med til at levendegøre billedet af I. P., ikke blot som det stærkt stemningsbeherskede menneske, men også som manden, hvis medfølelse ofte kunne slå så stærkt ud. Dertil naturligvis mennesket med levende forståelse af det, der rørte sig i verden udenom os.

I januar 1933 blev Hitler Tysklands rigskansler, i marts sejrede han ved valgene, og dermed åbnedes sluserne for en af de ondeste perioder i Europas historie. Nazismen sprang hurtigt over grænsen, i løbet af forholdsvis kort tid var den største part af det tyske mindretal nazister eller gjorde dog legen med. Nordslesvig skulle erobres i en håndevending, som pastor Peperkorn truende sagde. Man forsøgte fra tysk side i Nordslesvig med organisationer a la Tyskland, spionerede på havnene og på anden måde, formerede korpserne helt eller halvt militære, holdt træningsøvelser osv.

Den danske front blev omgående trommet sammen. Løven, som var begyndt at blive gammel, H. P. Hanssen, viste igen sin styrke og handlekraft. Allerede den 12. april afholdtes på hans initiativ et møde på »Folkehjem«, hvori deltog ca. 400 repræsentanter fra alle egne i Sønderjylland, fra alle partier og alle lag. I den udtalelse, man vedtog på mødet, erklærede man bl. a., at man betragtede grænsen af 1920 som liggende urokkelig fast, at man vendte sig mod truslerne syd fra, og at man af de danske myndigheder krævede kraftig og beslutsom optræden overfor danske statsborgere, som i deres handlinger gik imod deres fædreland eller dog herbergstat.

Selv om denne tilkendegivelse i og for sig kunne dække alle sønderjyders opfattelse, enedes man dog fra arbejderorganisationernes side om at arrangere et møde udelukkende for arbej-

dere. Forklaringen var den, at det ikke mindst var arbejderne, som nazisterne søgte at vinde indpas hos, sådan som man havde gjort det i Tyskland. Der kom een ting til: hensynet til de mange tysk-kulturelt indstillede arbejdere, som nu måtte søges ført helt over i den danske lejr. Og dette sidste lykkedes i ikke ringe udstrækning.

Der holdtes da 2. påskedag den 17. april 1933 et møde i Tinglev, og tilslutningen sprængte alle rammer. Folketingsmændene I. P. Nielsen og P. Mortensen var mødets hovedtalere. De slog begge fast, at netop som tingene lå syd på, var talen fra tysk side om en tilbagevenden blottet for enhver fristelse. Enhver tale om en grænserevision var at afvise fast og bestemt. De rejste kravet om fornøden indskriden mod nazistiske agitatorer og ophidsere og rejste krav om absolut loyalitet fra tysksindede embedsmænd og funktionærer.

Den resolution, som jeg derefter forelagde, var naturligvis i forvejen forhandlet med I. P. Nielsen. Dens indhold lå på linie med indholdet af de to taler, som var blevet holdt, den var kraftig og absolut i sit ordvalg. Der nedsattes på mødet en såkaldt aktionskomite med den opgave nøje at følge nazisternes arbejde og optræden. I. P. Nielsen gik ikke med ind i denne komite.

Det er nyttigt her at gøre opmærksom på en ting, som langt fra alle er klar over: Allerede på dette tidspunkt, da I. P. Nielsen var 60 år gammel, kunne det spores, at han ikke længere var fuldt så aktiv i det politiske arbejde, og at han ikke længere var nogen ynder af altfor mange stærke og krævende diskussioner. Denne udvikling fortsattes hos ham i de kommende år og blev efterhånden mere mærkbar. Der er ikke stort at sige til det, hele sit liv havde han været en kampens mand, og i Sønderjylland havde han haft utallige stærke sammenstød med »bevægelse»s mænd og med politiske modstandere, nu måtte andre

aflaste ham noget. Han sagde en gang på den tid til mig, at nu havde han haft ballade nok, nu måtte vi andre i stærkere grad træde til.

Han havde i disse år naturligvis adskillige træfninger med nazister og kæmpede som sædvanligt djærvt og virkningsfuldt, og han skrev mange skræppe artikler, men den egentlige ledelse i denne kamp tog han ikke. Han var indforstået med det, da jeg i vinteren 1933—34 startede de mange bevægede og stormende opgør med nazisterne, og han fulgte med stor interesse min og andre kammeraters kampagne. I højere grad var han med som skribent. I. P. har i årenes løb skrevet et utal af artikler, og de fleste af dem står meget levende, fordi hans skriftsprog faktisk var som hans tale. Han gik uden omsvøb lige til sagen og brugte livlige vendinger og billeder. Jeg bringer i det følgende nogle eksempler på ordvalget både i tale og artikler.

I sit foran omtalte indlæg ved mødet i Tinglev den 12. april 1933 kunne han med stor vægt minde det tyske mindretal om, at det altid havde fundet forståelse og hjælpsomhed hos Socialdemokratiet, når det gjaldt legitime interesser, men da kursen nu var ændret afgørende, blev sagen jo straks en anden. Han sagde iflg. referatet i »Sønderborg Social-Demokrat« dagen efter bl. a.:

»Vi vil ikke akceptere, at et lille mindretal skal diktere os noget. Vi fra vor side har i alle årene siden genforeningen varetaget det tyske mindretals interesser, og de nyder nu fuld frihed. Det har næsten altid været mig, tyskerne er gået til, når et eller andet skulle gennemføres. Pastor Schmidt har såmænd aldrig fået lavet noget, men har hentet sin styrke hos Socialdemokratiet. De vilkår, det tyske mindretal har her i dag, er bedre end vilkårene for noget andet mindretal i verden. Dette forhold er væsentlig skabt ved vor hjælp, og det ved pastor Schmidt udmærket. Nu har det tyske mindretal selv brudt broen af, og så må vor stilling naturligvis blive anderledes overfor dem.«

Da der hen på sommeren samme år havde fundet et sammenstød sted mellem arbejdere i Tønder og et af de tyske, milita-

riserede korps, skrev I. P. Nielsen en artikel, som han gav overskriften: »Grib ind overfor krybet«, og hvori det bl. a. hed:

»Det er givet, at folk her ikke vil finde sig i, at der oprettes spioncentraler, holdes natmanøvre o. l. alt med det for øje at terrorisere folk på samme måde, som det er sket i Tyskland . . . Man forstår den stærke harme, der efterhånden har samlet sig i store dele af befolkningen. Der må nu fra regeringens side tages bestemte forholdsregler. Ellers vil befolkningen tilsidst ikke se anden udvej end ved egne foranstaltninger at træde alt dette giftige kryb, der nu melder sig, ned«.

Kort efter denne artikels fremkomst fremsatte statsminister Stauning en udtalelse om, at regeringen nu havde givet myndighederne de fornødne instrukser for at forhindre sådanne tildragelser.

Det skete i de første år, efter at nazismen havde vist sig også på vore breddegrader, at tyske bønder, som tillige var ivrige nazister, med et desværre ofte ganske dygtigt håndslag misbrugte L.S.-bevægelsen til fremme af deres specielle tyske interesser. De ledere indenfor L.S.-bevægelsen, som var absolut danske, var desværre noget længe om at opdage rænkespillet, men fik dog i den sidste del af 1930'erne rettet op på tingene. Men en tid lang var det galt, og det bød I. P. Nielsen lejlighed til i adskillige artikler at skrive meget skarpe ting om de pågældende. Han sagde det også i forskellige taler, han holdt i denne tid. Af en stor tale, som han holdt i folketinget i november 1935, fremdrager jeg enkelte karakteristiske afsnit.

»Når jeg for en gangs skyld har taget ordet, er det for at slå fast, at den agitationsmåde, der anvendes mod det danske styre i Sønderjylland, ikke skal få lov til at passere uomtalt. Hvordan stod ikke de fine bondetogstalere og udskreg på stadion, at »Danmark har solgt Sønderjylland til en jødeklige«. . . . Jeg glæder mig over, at Christmas Møller så omgående tog denne tale i nakken, thi når der fra dansk side kan føres en sådan tale mod det danske styre, kan man ikke undre sig over, at de tyske følger efter. Deichgräbers radiotale (Deichgräber, en yngre tysksindet bonde, var næstformand i L.S.) står da sikkert i frisk erindring. Længe var der fare for, at det slesvigske

partis repræsentant i folketinget, pastor Schmidt, måtte vige for Deichgräber. Der kunne da have været tale om, at en klarinet var blevet udskiftet med en skraldespand. Hr. Deichgräber sagde (i en radiotale forud for valget), at staten har berøvet os vor jord og vor frihed. Han siger frimodigt »vi«, den unge mand. Hvem har røvet jord fra hr. Deichgräber? Sin gård i Sjellerup købte han i 1931, og den »jødeklike«, han trækker for, er hans nærmeste slægtning, der ganske vist heller ikke har taget altfor blidt på ham. Han har således en guldklusul at slæbe på, og de andre prioriteter ejes af en hr. W. Deichgräber og af Vogelgesang. Hvad friheden angår, kan der vist heller ikke være noget i vejen. Det skulle da være til den gale side. I hvert fald kan hr. Deichgräber være forvisset om, at hvis en dansker i Sydslesvig havde vovet at give udtryk for blot en antydning af en tilsvarende utilfredshed, ville han øjeblikkelig være endt i tugthuset. Nej, han kan passende standse sit jødehad, den slags lader vi helst det tredje rige om«.

I samme tale vendte han sig iøvrigt skarpt mod kravene fra landbrugsside. Også dette afsnit fortjener at blive refereret, fordi også det karakteriserer I. P. Han var ikke på nogen måde uvillig indstillet overfor landbruget, tværtimod glemte han aldrig sin oprindelse, og han kendte så godt som nogen, hvilken vældig betydning erhvervsmæssigt landbruget havde og har i Danmark. Selv var han blevet formand for akkordudvalget i Sønderborg amt og udfoldede i denne egenskab store evner i kampen for at hjælpe alle dem, som virkelig var nødstedte. Han skyede ingen anstrengelse og sparede aldrig sig selv i bestræbelserne for at ordne disse ting. Men ved siden deraf var han manden for at tale dunder til dem, der efter hans skøn gik ud i urimeligheder. Derfor gav han i sin tale i folketinget de urolige elementer følgende salut:

»Man taler om, at landbruget bliver snydt af samfundet, og det er desværre en tale, som tyskerne ikke er ene om. Sandheden er den, at de sønderjydske landbrugere, ligesom landbrugerne i det øvrige land, lod sig beruse af gullaschtiden til at stifte en svimlende gæld. Det er nok muligt, Danmark har begået en fejl overfor Sønderjylland — nemlig i den altfor store mulighed, man gav landbrugerne til at *låne*. Lige efter genfor-

eningen var der ingen måde med landbrugernes krav om at få likvide midler til Sønderjylland, og skønt Socialdemokratiet den gang advarede derimod, fik de deres vilje«.

Han nævnede i det følgende, at ca. 4000 af Sønderjyllands omtrent 13.000 landmænd havde kunnet klare sig uden hjælp, mens de øvrige havde fået hjælp i form af billige lån og direkte tilskud på 54 mill. kr., hvortil kommer forskellige ordninger, og derefter fortsatte han:

»For tiden betaler den danske stat årlig 1,600,000 kr. i rentellettelse for sønderjydske landmænd. Hvis det er at blive snydt af samfundet, så må jeg i de sønderjydske arbejdsløse og hele arbejderklassens navn bede om at blive snydt på samme måde«.

Og endelig sluttede han sin kraftige tale, som vakte berettiget opsigt og vandt tilslutning i vide kredse ud over hans eget parti, med at sige:

»Danskheden gør fortsat stærke fremskridt i Sønderjylland, men mens det før var den oplyste bondestand, der bar den frem, er det nu arbejderklassen. Derfor skal man ikke græde over det par tusinde stemmer, der faldt på det tyske parti. Af samme grund skal L.S. holde måde med stoltheden. Vi har før kendt til tossede bevægelser i Sønderjylland, men de bliver sjældent ret gamle. Ingen kan undre sig over, at Saar og Memel stemte tysk, for både Saar og Memel er tysk. Men ingen skal heller undre sig over, at Sønderjylland stemmer dansk. For det tør jeg med mit årelange, dybe kendskab til Sønderjylland sige, at den sønderjydske befolkning er kernedansk. Dette skyldes i første række, at den sønderjydske underklasse har lært, at den trods krise og alle vanskeligheder dog tillægges menneskeværd i Danmark. Og navnlig er det sønderjydske folk sikre på sin frihed i Grundtvigs fædreland, sikre på at have retten til frit at tænke, tro og tale«.

Denne sidste del af hans tale blev, selvfølgelig med allehånde variationer, det særlige omkvæd i de taler, han holdt i de følgende år, da den nazistiske trusel stadig voksede, og da man fandt det nødvendigt at slutte den danske front fast og tæt. Gang på gang mindede han om den dybe forskel mellem den lære, nazisterne havde at byde, og de vilkår, som rådede i Dan-

mark både åndeligt og materielt. Hans taler og artikler i denne tid, meget skarpt formede mod tyskerne, manende, ildnende, forklarende overfor danskerne, var af meget stor værdi.

Og så nåede man til folketingsvalget den 3. april 1939, dette for alle tider vigtigste valg for Sønderjylland siden genforeningen. Fra tyskernes side havde man sat alle kræfter ind i denne prøve. Man havde tilkaldt uniformerede, tyske ungdomskorps, for at de alene ved deres tilstedeværelse skulle skræmme; man satte en hviskekampagne i gang: Tænk på, hvordan det er gået i Østrig og Tjsekslovakiet, nu er turen kommet til Nordslesvig, se nu for din egen skyld at komme over på den rette side, mens tid er! Lederen af det tyske mindretal, dyrlæge Jens Møller, havde på et møde udstedt sit råb: »Führer, mach uns frei.« Der var kort sagt et pres på uden lige.

Fra dansk side satte man på tilsvarende måde alle kræfter ind. Partistriden var faktisk helt ophævet, folk kunne stemme, hvor de ville, sagde de politiske talere, blot de stemte dansk. Selv udtrykte I. P. Nielsen det sådan på et møde i Sønderborg: »Det er et forræderi ikke at møde og stemme — og stemme dansk«. Den danske front holdt. Tyskerne fik ganske vist en fremgang på godt to tusinde stemmer, men de danske partier tilsammen fik en fremgang på ca. 10.000 stemmer, og selv om den tyske procentdel af stemmerne steg til 15,9, var der jo dog altså langt igen. Danskheden havde på glimrende vis holdt stand og understreget sin styrke, alle trusler til trods.

Et halvt år efter begyndte Hitler krigen med overfaldet på Polen. Det var ikke noget særegent for I. P. Nielsen, at han følte sig frygtelig ramt af indledningen til den nye, store krigskatastrofe, thi det gjorde naturligvis alle mennesker; men det vil forstås, hvor stærkt det greb ham som det usædvanlig stærkt følende menneske, han var. Jeg fik et direkte indtryk deraf. Da England og Frankrig et par dage efter erklærede Tyskland krig, var I. P. og jeg sammen med vore koner taget på biltur

for at inspicere feriehjemmet på Vejrs strand. Vi gjorde holdt et par steder på vejen derop for at komme ind og høre radioudsendelserne. I. P. var grebet af den dybeste depression over det, der var sket, men samtidig klar over, at nu måtte den faste modstands tid være inde. De to lande kan ikke lade det gå, som de gjorde det i tilfældet Czekoslovakiet, sagde han, nu må de uanset svaghed eller styrke gribe til. De greb til, erfarede vi på vejen derop. Det er godt, sagde I. P., de kunne heller ikke andet, nu må det hele så gå sin gang.

Den 9. april 1940! De truende flyvemaskiner over os, de tætte, lange kolonner af tyske tropper over grænsen. I. P. fulgte ikke den udsendte indkaldelse til rigsdagsmøde om aftenen. Det kunne vel kun blive en konstatering af det, der var sket, ræsonnerede han, og han foretrak at blive i Sønderjylland. Straks om morgenen den 9. april lejede han en bil og kørte så ned til grænsen og senere op til Søgård-egnen, hvor småtræfninger havde fundet sted. Han talte med mange forskellige og orienterede sig m. h. t. stemninger og forhold. Et par dage gik, og så kom begivenheden med I. P.'s arrestation af den tyske marines efterretningsvæsen. Det skyldtes forresten en fejltagelse, at I. P. blev arresteret, det var mig, det gjaldt. Forklaringen er denne:

Et par måneder i forvejen havde en ung legationssekretær fra den engelske ambassade i København gæstet Sønderjylland for at sondere forholdene, og han aflagde da redaktionen i Sønderborg et besøg. Jeg havde bedt Robert Huhle, som den gang var journalist ved bladet, om at overvære den samtale, legationssekretæren havde bedt mig om. Følgelig indeholdt hans rapport navnene redaktør Nielsen og journalist Huhle. Denne rapport fandt tyskerne, da de gennemgik papirerne i den engelske ambassade, som de straks besatte, og det var efter den, de handlede. Men redaktør Nielsen? Ja, de havde altså fundet ud af, at det måtte være I. P. Nielsen, og denne fejltagelse måtte han så bøde for. Redaktør Robert Huhle mindedes begivenheden i en

mindeartikel, som han skrev ved I. P.'s død, og denne artikel, som han gav overskriften »Situationens herre«, gengives her:

»Den 12. april om eftermiddagen havde jeg netop modtaget meddelelsen om, at lokomotivfyrbøder Lassen, Padborg, var arresteret. Tunge trin op ad trappen. En underofficer fra marineinfanteriet trådte ind, og jeg blev ført ned til Slotsbakken, hvor der holdt nogle biler. Jeg blev stoppet ind i en prærievogn, hvor der allerede sad nogle andre, en ældre mand fra Rangstrupegnen og en — som det senere viste sig — utiltalende fyr fra Aabenraa.

Hele vogntoget kørte til Broagerland. Fyren fra Aabenraa spurgte, om man ikke søgte efter — og han nævnte navnet på en kendt emigrant. Føj. Omsider slog min anelse til. Soldaterne fandt vej ned til Gammemark, og to mand blev sendt afsted ned mod stranden. Kort efter kom de med I. P. Ham havde de åbenbart taget i haven.

Nå, sidder du der, var hans første kommentar.

I det samme kom fru I. P. Nielsen til. Hun havde ikke været hjemme. Bilerne startede, og I. P. Nielsen råbte, tilsyneladende helt uberørt af situationen:

Ja, nu kører vi, mor.

I Flensborg blev vore »personalien festgestellt«. Det formede sig således for I. P.'s vedkommende:

Name?

I. P. Nielsen.

Beruf?

Abgeordneter.

Verheiratet?

Ja, und sonst nicht bestraft.

Der blev en vejrtrækningspavse. Alle undrede sig såre over, at en mand, der åbenbart måtte være en meget stor spion eller anden forbryder, havde lyst til at spøge. Han måtte jo også være meget forhærdet.

Vi blev puttet i hver sin kældbås. Jeg tænkte, bedst at sove, hvis du kan. Det kunne jeg ikke godt. Ind imellem hastige blund hørte jeg I. P. fremsætte bestemte udtalelser og ønsker. Det sidste, jeg hørte, var et absolut uafviseligt ønske:

Ich möchte mal aufs Klosett!

I nattens løb lykkedes det I. P. ved meget råben og kommanderen at komme i forbindelse med politipræsidenten, der var fornærmet, fordi militæret havde blandet sig i hans privilegium:

at arrestere folk. I. P. slap ud, og han benyttede lejligheden til at få mig med, det skete senere på dagen«.

Jeg må gøre en tilføjelse til denne morsomme skildring af en »medfange«. Frigivelsen for de øvriges vedkommende var en følge af en aftale, der netop på dagen for arrestationen var blevet truffet mellem det danske og det tyske politi. Men for I. P.'s vedkommende gjaldt tilmed andre ting.

Da politipræsidenten om morgenen fik forelagt listerne og opdagede, at den arresterede redaktør Nielsen var I. P., blev han vred for alvor. Han kendte af omtale I. P. og vidste besked om I. P.'s storslåede hjælpevirksomhed overfor tyske børn under og efter første verdenskrig. Det, som da skete, har I. P. fortalt mig kort tid efter, at han atter var blevet fri.

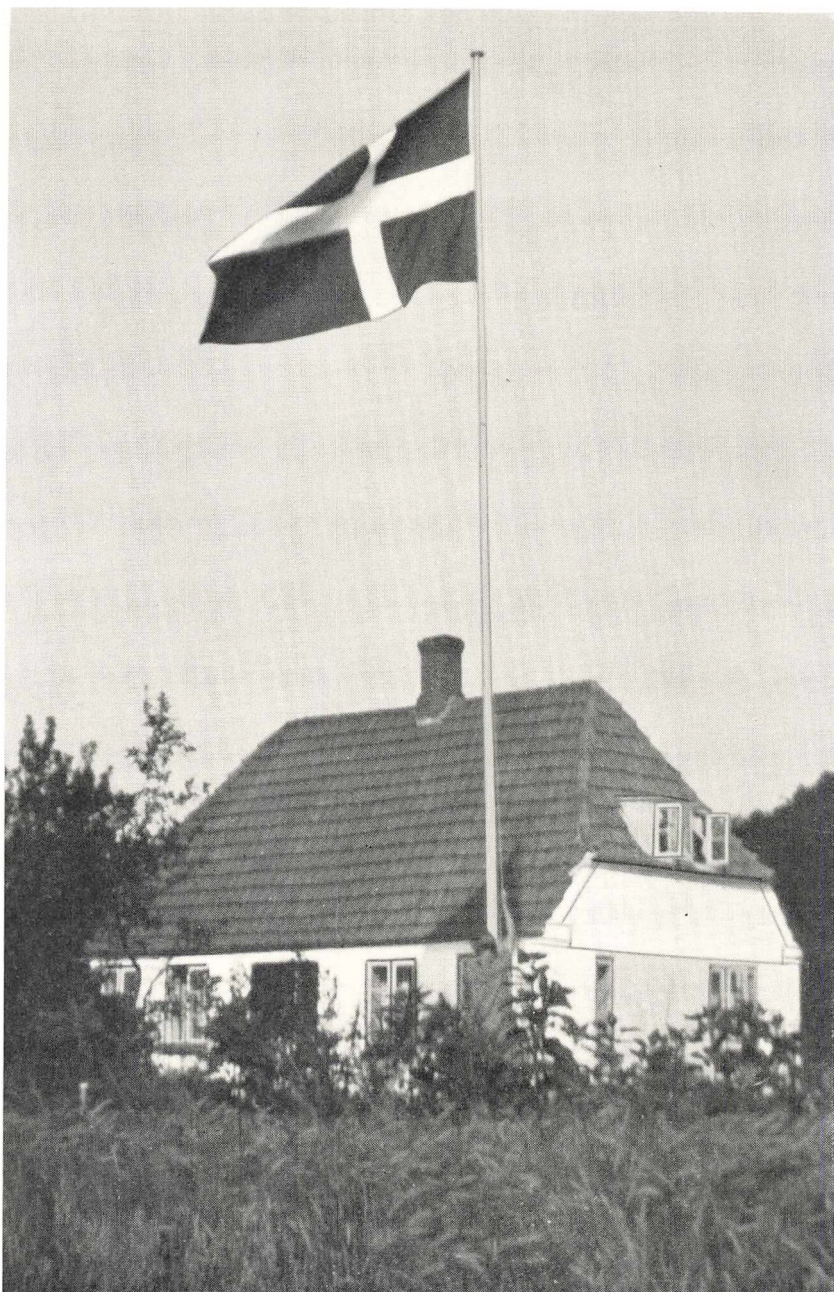
Politipræsidenten sendte bud efter I. P. Nielsen og beklagede i oprigtige vendinger, at det tyske marinepoliti havde begået denne fejltagelse, men nu ville han sørge for, at der blev ydet oprejsning derfor. Han tilkaldte sine og marinepolitiets ledende folk, og i overværelse af hele skaren beklagede han atter overfor I. P. den misforståelse, der var tale om. De vil forhåbentlig ikke bære nag mod os af den grund, sagde han, og han føjede til:

»De er straks fri, og jeg skal sørge for, at De bliver befordret til Deres hjem«.

Og det skete. Da vognen kom til Gammelmark, var tyskerne kede af at skulle ned og senere op ad den stejle og grusede vej ned til stranden, men I. P. var atter situationens herre. Jeg kender tyske regler godt nok til at vide, at De i et tilfælde som det her skal aflevere en mand, hvor De har hentet ham, så værsgo', ned ad bakken! Også det skete. Da I. P. nede ved sit hus var kommet ud af bilen, sagde han til officerer og chauffør:

»Vil De ikke med ind og have en forfriskning, inden De kører hjem«?

Tyskerne var ikke sikre på, det gik an, det var ganske imod reglerne. Åh, skidt, sagde I. P., det sker der ikke noget ved. Og

»Hytten« i Dyut en sommerdag

så gik de med og fik forfriskningen. Mage til arrestant har de sikkert hverken før eller siden været ude for.

— — Begivenhederne i 1940 udviklede sig med rivende hast. Danmark besat i en håndvending, Norge hurtigt kæmpet ned trods allierede støtteaktioner, Holland og Belgien rendt over ende i løbet af få dage, ja selv Frankrig blev oversvømmet og overmandet på få uger. Det tydede virkelig på den hurtige og skæbnsvangre afgørelse med dybe, varige virkninger også for Danmark. I denne mørke situation skrev I. P. Nielsen en artikel (27/6 1940), som bør kendes helt ud. Den havde titlen »Versailles for tredje gang«, og den lød:

»Den franske solkonges slot, »Versailles«, er på mere end een måde blevet berømt. Under den franske revolution 1789 var Ludvig den 16. og hans dronning taget bort fra revolutionen i Paris for at leve i fred på slottet i Versailles; men de blev hentet tilbage til Paris af befolkningen, og deres hoveder faldt senere for guillotinen under skrig og skrål af pøbelen i Paris.

I 1870 begyndte en ny tragedie i Versailles for de europæiske folk. Frankrig havde erklæret Tyskland krig, men brød hurtigt sammen og måtte give op. På Frankrigs nederlag og Tysklands sejr grundedes det tyske kejserrige. Tysklands kejser, Wilhelm d. 1., udråbtes til tysk kejser i spejlsalen i Versailles. Denne historiske akt i forbindelse med nederlaget bundfældede sig i et stærkt had hos det franske folk. Revanchetanken holdtes stadig vedlige. Frankrig var flere gange på nibbet til at lade galskaben løbe af med sig, f. eks. under den franske eventyrer, general Boulanger. Selv i den jævne, franske befolkning næredes uvilje mod germanske folk, selv om disse kom fra nordiske lande.

Så kom verdenskrigen 1914-18, og med den kom et nyt Versailles; men til den modsatte side. Til trods for, at begge parter under hele krigen havde erklæret sig for en forståelsesfred uden anneksioner, — grænserne dragne efter folkenes selvbestemmelseret, og uden krigsskadeserstatninger — så blev det en fred efter diktat. Enhver, der blot kendte lidt til verdenshistorien, måtte vide, at et sådant diktat, overfor et stort, energisk og dygtigt folk som det tyske, ville og måtte føre til ny krig og dermed til nye ulykker for Europas folk. Når jeg nu ser, hvorledes folk, der dengang kunne have hjulpet med til at fredeliggøre Europa, men blot istemte de allieredes sejrshymne, puffer og

skubber for at bringe sig selv frem for den ny sejrherres åsyn, så kan jeg ikke lade være at trække frem et lille dokument, som findes i vort rigsarkiv, og som er bragt for dagens lys af forstander Tormod Jørgensen i bogen »I. P. Nielsen og Sønderjylland«, thi det rummer som i en nøddeskal mit syn på fredsslutningen i Versailles 1919. Tormod Jørgensen siger:

— Da fredsbetingelserne var offentliggjorte, udsendte I. P. Nielsen 31. november 1919 et åbent brev til arbejdernes internationale bureau; dette åbne brev offentliggjortes i en række social-demokratiske hovedblade rundt i Europa. Brevet lyder som følger:

»Nu er magthavernes fredsbetingelser offentliggjort, og ingen tør påstå, at der i disse er taget blot det mindste hensyn til de ønsker, der fremkom i Bern. (Den socialistiske konference i Bern, februar 1919). Kravene fra Bernkonferencen forholder sig til magthavernes fredsbetingelser som ild til vand. Seks måneder varede det i Paris, forinden de kapitalistiske magthavere havde mættet deres hunger efter erobringer, men da blev verden også præsenteret en regning, som historien aldrig tidligere har set magen til. — Og det til trods for, at krigen udelukkende er ført i retfærdighedens, demokratiets og folkefredens navn.

Nu spørger jeg: Vil internationale skride ind herimod? Vil den, som forudsætningerne var i Bern, hurtigst muligt sammenkalde repræsentanter fra alle lande for at protestere imod denne voldsfred? Og for at give verdens arbejdere anvisning på de midler, som de bør anvende for at krydse dette kapitalistiske rænkespil, der, hvis det får lov at passere, vil danne grundlaget for den næste krig, ligesom det ved kravet om milliarderstatninger vil gøre vore klassefæller i centrallandene til slaver, hvis usle livsvilkår hurtigt af kapitalisterne vil blive opstillet som mønster for arbejdsbetingelser i andre lande.«

Der blev ingen forståelse mellem folkene. Krigen går over de fleste af Europas lande. Atter må Europas unge mænd lade deres liv eller førlighed på Europas slagmarker. Skal dette da aldrig holde op?

Nu kommer »Versailles« for tredje gang. Mange rygter er sat i omløb om det, der skal ske. Mange gisninger om Europas opdeling er kommet frem, men der er igen kun een mand, der råder for, hvad der skal komme.

I 1870 hed manden Bismarck, 1919 hed han Clemenceau, og idag hedder han Adolf Hitler. For Europas skyld må vi ønske, at det tredje Versailles bliver anderledes end de foregående, at

det vil indeholde grundlaget for en virkelig fred mellem folke-
ne; krig i Europa for hvert kvart århundrede er Europas øde-
læggelse.

I. P. Nielsen,

Hytten, Dynt strand.

Artiklen fremkom den 27. juni 1940, og en måned senere den
30/7 1940, stadig under indtrykket af den øjeblikkelige krigs-
situation og de meget mørke fremtidsudsigter, skrev I. P. en
ny, alvorlig artikel, betitlet »Politisk selvstændighed«. I den
skrev han:

»Rigskansler Hitler gav Danmark tilsagn om territorial
ukrænkelighed og politisk selvstændighed, og dette tilsagn er
alle danske glade for. Det er et løfte, som vi alle henholder os
til. Det er et spørgsmål, om ikke de fem danske partier på en
måde skulle gå op i et eneste dansk-nationalt parti til værn for
dansk selvstændighed.

Der er i den sidste tid på forskellig vis fremkommet antyd-
ninger, der peger i retning af, at folk både fra dansk og tysk
side ikke helt respekterer, eller måske ikke helt forstår, hvad
politisk selvstændighed består i.

Politisk selvstændighed består i hovedtrækkene i, at Dan-
mark styrer sine egne sager, og naturligvis hertil vælger sine
egne mænd. Derfor må det være en misforståelse, når det tyske
mindretalsblad ligesom begynder at udpege danske mænd, der
ikke egner sig til denne eller hin post.

Øves der censur på dette område, så er det et brud på føre-
rens løfte til det danske folk, og så må det frem, så selv ethvert
10 års barn i Danmark forstår det.

Det danske folks historie er gået gennem tusinde år, og den
går videre i andre tusinder af år, og det er historien, der til sin
tid fælder dommen over vor handlen i den situation, vi befinder
os i idag.

Jeg kan nok også se, at 5. kolonne — det er blandt andet ska-
ren om »Fædrelandet«, — er inde på at gøre lakajtjeneste. Al
deres storhed er kun et tarveligt udslag af, at de tror at have
vore fremmede gæsters særlige bevågenhed.

Det må slås fast også overfor disse forsøg, at der nu engang
er folkestyre i Danmark, og at det netop er dette, der gennem
tilsagnet om politisk selvstændighed er blevet respekteret.

— På baggrund af den tyske besættelsesmagts øgede tryk i
begyndelsen af 1941 og de danske nazisters landsforræderiske

holdning skrev han den 12. marts en artikel, betitlet »Krisen i dansk nationalsocialisme«. Også denne bør med i sin fulde ordlyd, for den vakte i høj grad tyskernes mishag:

»Det, der nu er sket i det danske nazistparti, er sikkert kun en begyndelse. Vi vidste forlængst fra gode danske mænd, der af en fejltagelse var havnet der, at det brød og gærede i partiet som tøbrud en forårsdag.

Ganske vist hørte vi nu officielt i radioen, at Berlin hilste en ny stormester for det danske parti velkommen, men dette har næppe gjort sagen bedre. At de fremmede og deres repræsentanter ikke kan forstå, at som de er tyske og elsker deres fædreland, så er vi danske og elsker vort fædreland, at for os er alt, som indeholdes i begrebet dansk, helligt og ukrænkeligt, synes os mærkeligt, men at danske mennesker tror at kunne overføre et udenlandsk system til vort land, uden at tage hensyn til dansk ånd og danske synsmåder, det er ubegribeligt. Her er den dybere årsag til miseren i det nationalsocialistiske parti. Den rødkindede, sunde, danske datter vil ikke være terne hos den fremmede frøken.

Den danske nationalsocialisme mangler jo fuldstændig den tyske nationalsocialismes baggrund. Her var altså ikke det fjerneste grundlag for indførelsen af en ny enevælde; thi folkestyret havde i umindelige tider bevist sine evner til at føre dansk økonomi og dansk kultur videre fremad og stod fremdeles i fuld kraft.

Nationalsocialismen kunne derfor i Danmark kun komme til at stå for det danske folk som en samling danske mennesker, der gik i fremmedes ærinde.

Her ligger kriseårsagen i det danske nationalsocialistiske parti. Langt den overvejende del af partiet har længe følt konflikten mellem sin danskhed og den importerede bevægelse.

For det tyske folk, som vi er mange, der skatter og holder af, bliver venskabet med folk udenfor Tyskland såre sparsomt, hvis der stadig gås frem efter den skabelon, at kun overbevisningstro nationalsocialister kan inkorporeres i det tyske ven-skab, mens alle andre i verden betragtes som fjender.

Jeg tror, det ville se bedre ud for fred og forsoning i verden, hvis man også engang fra tysk side ville forstå, at ethvert folk har sine nationale ejendommeligheder, som for dem er en dyrebær skat, der ikke bør røres ved.

I. P. Nielsen,
Hytten, Dynt strand.

— — Den 23. april 1943 fyldte I. P. Nielsen 70 år, og en måned før, den 23. marts, afholdtes der valg til folketinget. I. P. havde en så grundfæstet stilling blandt sine partifæller, at de trods hans alder særdeles gerne ville have genopstillet ham, men I. P. valgte at nedlægge sit hverv fremfor at gå ind i en ny 4 års periode; han havde jo også fremdeles mange andre store ting at beskæftige sig med. I møderne forud for dette valg, som blev en storstilet demokratisk demonstration, deltog han i fuld udstrækning.

Det »trak op« til hans 70 års fødselsdag, som ikke blot hans partifæller, men de utallige venner i alle kredse gerne ville fejre. Optakten var så fornem som vel tænkelig: den 7. april meddeltes det officielt, at Kongen havde tildelt I. P. Nielsen fortjenstmedaljen i guld. Det var en så fornem hædersbevisning, som tænkes kan. Denne medalje tildeles kun yderst få i landet. Alle hans tusinder af venner glædede sig oprigtigt, og alle resonerede, at om nogen havde fortjent denne udmærkelse, så måtte det være I. P.

Selve fødselsdagen fejredes ved en stor fest i Broager, hvor en stor skare mennesker fra alle de områder, som berørtes af I. P. Niensens arbejde, hyldede ham varmt og oprigtigt og takkede ham for hans store indsats. Det vil føre for vidt her at referere festen og de mange taler. Den blev een eneste stor og velfortjent hyldest til den mand, der havde ydet et så usædvanligt stort og værdifuldt arbejde.

Endelig blev det slut på de fem onde år, befrielsens dag kom. Der blev i de dage landet over skrevet mange stærke ting, i mange tilfælde for stærke og uafbalancerede ting, men I. P. Nielsen var øjeblikkelig inde på den linie, som i så høj grad karakteriserede hele hans arbejde: det var ikke hævn, han råbte på, men et udtryk for nødvendigheden af at hjælpe, så krigens sår kunne heles. Den lille opsats i »Sønderjyden« for den 5. maj lød sådan:

Så er de onde år tilende. Danmark er atter et frit land. Nu kommer tiden, da retten atter skal sættes i højsædet, så et nyt Danmark med arbejde, brød og sikkerhed for hvert menneske atter kan få plads i vort land.

I glæden over vort lands befrielse vil vi ikke glemme alle dem, der har mistet alt i krigens onde dage. Mit folk — det danske — vil ikke være det sidste i rækken for lindring af den nød, som krigens onde dæmon har efterladt. Vort folk vil melde sig i forreste linie i opbygningen af en ny og bedre verden. Leve friheden, leve folkenes broderskab, leve vort gamle fædreland Danmark.«

Ikke sandt, en smuk og for I. P. uhyre karakteristisk opsats på denne store dag.

Der kunne skrives vidt og bredt om I. P. Nielsens holdning og anskuelser m. h. t. de mange, store spørgsmål, som i efterkrigsperioden dukkede op i grænselandet. Jeg mener det rigtigst at afstå fra en meget bred skildring deraf, ikke blot af pladshensyn, men også fordi meningsbrydningerne i disse år endnu er i så frisk minde, at de erindres af de fleste, og iøvrigt mærker man på visse områder så småt eftervirkningen af disse brydninger. En virkelig redegørelse derfor ville kræve en klarlægning af de forskellige standpunkter og række helt ind i dagen i dag. Men naturligvis må hovedlinierne dog nævnes.

Den første sag er det store retsopgør, som omgående tog sin begyndelse. Det fik i den første tid over hele landet et hektisk forløb og meget forståeligt navnligt i grænselandet. Det var her, vi havde haft ikke alene ganske mange danske nazister, men også det tyske mindretal, af hvis medlemmer en stor del havde kompromitteret sig i betydelig grad. De klogeste havde enten hele tiden holdt sig passive eller havde, så snart krigens udfald lod sig ane, forsøgt at strø sand på tidligere uklogskab, men mange »hang« på deres handlinger. Let forståeligt havde der i danske kredse opsamlet sig megen bitterhed og et stærkt krav om at drage de pågældende til ansvar.

Det var ikke sådan, at I. P. Nielsen ganske fordømte et retsopgør i det hele taget, men han påkaldte fra første færd nøgternhed og retsind i forholdet til mindretallet. Det viser bl. a. en tale, han holdt den 11. maj, altså mindre end en uge efter befrielsen. Han sagde her bl. a.:

»Det er givet, at der må et opgør til. Der skal luftes og fejles ud i Danmarks hus, og det er givet, at hele mindretalsproblemet må tages op til revision . . . Man kan ikke være dansk statsborger med alle de deraf følgende rettigheder og så under ed transportere sine pligter til en anden stat og dens fører. Danske statsborgere må ikke alene have samme rettigheder, men de skal også have samme pligter. Jeg tilføjer, at alt, hvad der nu skal ske, både m. h. t. udluftning som m. h. t. mindretalsproblemet, bør ske med ro og værdighed, således som det ligger os danske i blodet«.

I den følgende tid følte han sig stadig mere foruroliget over mange af de udslag, udrensningen og opgøret gav sig, og han manede i en tale midt på sommeren yderligere til besindighed.

»Nu bør man ikke stirre sig blind på det, som er gået for sig hernede, det er jo ikke bedre i den gamle del af landet. Jeg synes, det er værre, at folk, som er født danske, altid har båret deres danske navn og ofte var anset for store, danske patrioter, er gået i tysk sold som stikkere, hippoer og værne-magere. Vore tyskere i grænselandet har lige siden afstemningen den 10. februar 1920 bekendt sig som tyskere og til det tyske folk. Naturligvis må der en udrensning til i det ganske land. Men straffen og udrensningen er kun den negative side af sagen, den positive er genopbygningen. Og her tænker jeg ikke alene på den materielle og økonomiske genopbygning, jeg tænker i lige så høj grad på den kulturelle«.

I den følgende tid fortsatte han denne linie og sagde og skrev mange fordømmende ord. Han blev ofte imødegået af folk, som krævede en strengere linie fastholdt, og det tvang ham vel

nu og da til at gå rigelig langt til den anden side, så hans argumenter faktisk blev misbrugt fra tysk side, men alene det her givne lille rids af hans holdning til hele dette spørgsmål viser, hvor vagtsom han altid var, når han fandt, at en og anden led uret eller dog blev gået for nær.

Det skal heller ikke være meget, der skal skrives om den strid om en revision af skoleloven, som han var så aktiv en deltager i. Efterdønningerne af denne debat spores jo helt op til disse dage, og de fleste vil have linierne i den present. Der skete det i denne sag, at I. P. Nielsen kom i absolut modsætningsforhold til sit gamle parti hernede og faktisk ikke fulgtes af nogen af sine partifæller.

I. P. Nielsen havde altid fundet den linie rigtig, at man på skolevæsenets område måtte give det tyske mindretal så vidtgående frihed som overhovedet tænkeligt. Denne linie førte bl. a. til den meget omstridte Herning-overenskomst af 1928, hvori det socialdemokratiske parti tilsagde tyskerne støtte til forskellige indrømmelser på skolens område og da navnlig eksamensret til det oprettede tyske gymnasium i Aabenraa. Overenskomsten blev meget hårdt kritiseret fra anden side, og man vendte i debatten ustandselig tilbage til den.

Også jeg fandt og finder denne overenskomst uheldig, og det gav jeg ret hurtigt efter min placering her i Sønderjylland udtryk for. For det første var jeg ikke enig i det rent saglige i overenskomsten, men jeg fandt det navnlig uheldigt, at man havde indbygget disse indrømmelser i en overenskomst, der havde politisk udspring og politisk mål. I. P. derimod blev ved med at forsvare den.

Nu stod man så foran en revision af skoleloven m. h. t. det tyske mindretal. Da jeg selv var så aktiv part i sagen, må jeg bestræbe mig på at omtale striden varsomt. I. P. Nielsen og en stor del navnlig af de ældste, ledende personligheder hernede hævdede den opfattelse, at man ikke burde ændre linierne i

lovgivningen fra 1920 og de nærmeste år derefter. Disse linier var rigtige, hævdede man, og de burde ikke forkastes. Det ville altså sige, at man skulle bevare de offentlige, tysksprogede skoler.

Den helt overvejende part af sønderjyder fandt det derimod både rimeligt og nødvendigt at ændre skoleloven sådan, at de offentlige mindretalsskoler ophævedes, så tyskerne alene henvises til et skolevæsen på privatskolebasis. En ændring, der intet havde med en hævnakt at gøre, men udelukkende udsprang af saglige motiver. Man fandt, at skoleforholdene siden 1920 netop ikke havde ligget fast, men bestandig havde været underkastet forandringer i form af stadig nye indrømmelser til tyskerne, så følgen deraf var blevet en bestandig uro om skolerne. Man argumenterede videre: et nationalt mindretal vil altid føle sig i et vist modsætningsforhold til herbergstaten, og det vil i ren selvhævdelse opretholde et sådant modsætningsforhold; det bestræber sig på at indføre børnene i et andet lands, et andet folks kultur. Nu vel, det skal have frihed dertil, men det offentlige kan ikke have pligt til at opretholde skoler med et sådant sigte.

Det vil erindres, at revisionen af loven blev gennemført ved lov af 12. juli 1946. Diskussionen om den holdt sig meget længe, men jeg finder ingen grund til at gå ind på en bred skildring deraf. Hver af parterne fastholdt med lige stor styrke sine argumenter og standpunkter. Her stod I. P. Nielsen altså helt alene indenfor sit parti, og det er klart, at uenigheden mellem ham og os følte som noget kedeligt. Der er imidlertid noget, jeg må fremdrage i denne forbindelse, for at der ikke skal danne sig myter.

Der kom den gang og er kommet enkelte gange siden den opfattelse til udtryk, at I. P. Nielsen på grund af modsætningsforholdet i denne sag var blevet en ensom mand i sit parti. Det er helt igennem forkert. Venskabsforholdet mellem ham og os var så stærkt og hvilede på så uendelig mange værdifulde ting,

at uenighed på et enkelt område overhovedet ikke kunne slå det i stykker. Vi gæstede fremdeles hinanden og hyggede os i hinandens selskab. De socialdemokratiske organisationer var altid lykkelige ved at have ham i deres midte. Han blev f. eks. indbudt, hver eneste gang kredsorganisationen holdt bestyrelsesmøde, han blev hver gang sat som nr. 1 på partiets valgmandsliste, og vi benyttede ham lige til det sidste som taler ved lige så mange møder, som han selv mente, han kunne overkomme. Nej, venskabet holdt i fuld udstrækning, og I. P. var mindst af alt en ensom mand indenfor sit gamle parti, så lidt som han var det i nogen kreds. Han var stadig for os den store, gamle mand, hvis selskab og medarbejde vi glædede os over, og hvis navn stod for os i uformindsket glans.

— — —

Den 19. april 1952 døde I. P. Nielsen pludseligt og uventet. På hjemvejen fra et ophold i Flensborg ramtes han af en hjerneblødning. Heldigvis var han ikke alene, hans hustru, en overlæge og en sygeplejerske var med. Man satte kurs mod statshospitalet i Sønderborg, men inden ankomsten hertil var han død. En knugende sorg greb alle hans venner ved meddelelsen om hans død, og tusinder af mennesker landsdelen over tog del i sorgen. Den 25. april begravedes han på Broager kirkegård under stor deltagelse og med repræsentanter for alle kredse og samfundslag.

Jeg vælger at slutte min skildring af I. P. Nielsen med at gentage noget af det, jeg fik lov til at sige ved sammenkomsten efter begravelsen:

Af ydre lille og nærmest uanselig, men med store og sjældne menneskelige egenskaber, en flammende sjæl, altid levende optaget af opgaver og problemer. Han rådgav og hjalp, revsede og kritiserede, var altid flittig og kampglad, en stadig aktiv og positiv uro. Hans sjældne egenskaber skabte tillid om ham, og altid var han usvigeligt vennen og kammeraten.

Fjernt og ensomt lå »Hytten«. Man hørte vandets brusen fra den tætved liggende strand. På den anden side vandet lå Sønderborg og Dybbøl Banke. Her gik han, den lille mand med de varme følelser og den urolige, altid arbejdende hjerne. Historiens tale og dagens krav løb sammen i hans følsomme sind. I. P. i og omkring »Hytten« — sådan mindes vi ham klarest og helst.

Bliver der tomt efter ham? Både ja og nej! Vi vil savne ham forfærdeligt, men hans ånd og eksempel lever og forpligter os. Selv ville han opflamme os nu, hvis han kunne, og måske minde os om Johs. V. Jensens verselinier:

»Det varer ved, det fagre spil,
om også du ej mer ser til«.

Eller måske med andre ord fra den samme sang:

»På livets ager som tilforn
med kerne gror det grønne korn«.

Vækst var I. P. Nielsens væsen. Nu står det til os at arbejde sådan, at det stadig kan gro i hans spor.

FREDE NIELSEN

HANS NATIONALE BEDRIFT

af kreditforeningsdirektør

P. A. CALLØ

Kampen mod fremmedherredømmet havde skabt en stab af skolede kræfter. Men genforeningen stillede os overfor nye opgaver. Krigens efterveer og tilpasningen til de forandrede økonomiske vilkår voldte store vanskeligheder, og samtidig måtte vi gå ind i dansk partipolitik. Under disse forhold trådte de gamle førere mere eller mindre i baggrunden, nye mænd kom frem i første række, og blandt dem er der særlig grund til at nævne folketingsmand I. P. Nielsen.

Afslutningen af den første verdenskrig betegner et højdepunkt og et vendepunkt i I. P. Niensens tilværelse. I denne mand havde instinkt, forstand og hjerte indgået en lykkelig forening. Men hvad der dybest set prægede ham, var hjertets trang til at hjælpe, hvor der var nød på færde. Det, som først gjorde I. P. Niensens navn kendt over hele landet, ja langt ud over Danmarks grænser, var den hjælpeaktion, han efter krigen satte igang til fordel for de underernærede tyske børn. Den vidnede ikke alene om fordomsfrihed og hjertelag, men fik tillige betydning for tilvejebringelsen af et tåleligt forhold mellem det danske og det tyske folk efter krigen.

Medens I. P. Nielsen endnu havde hænderne fulde af dette arbejde, fik han et nyt virkefelt i Sønderjylland, hvor det var

hans opgave at organisere det socialdemokratiske parti efter danske linjer. Fra sit hjem ved Dynt Strand kunne han se over til Dybbøl Banke, hvor hans far havde kæmpet i 1864. Men det var også den eneste tilknytning, denne sjællænder havde til Sønderjylland, hvor han nu skulle gøre sin indsats i den fortsatte kamp for den danske sag. Hvad I. P. Nielsen skulle komme til at betyde for udviklingen i grænselandet, kunne selvfølgelig ikke forudses, da han blev sat på denne post. Men så meget har man lov til at sige, at Stauning har haft en heldig hånd, da han skrev I. P. Niensens navn i sin notitsbog på den side, hvor der stod »Sønderjylland«. Foreløbig var opgaven begrænset til at lede arbejderbevægelsen, faglig og politisk, ind i danske baner. Det lykkedes til fuldkommenhed for ham, også overfor den tyskprægede del af arbejderstanden, og allerede det var noget af en national bedrift. Herved kom det ham utvivlsomt tilgode, hvad han i sit hjertes enfold havde gjort for de tyske børn.

Det skulle forøvrigt også på anden måde få politisk betydning. Da det tyske folk var ved at rejse sig efter nederlaget, fremkom der i den preussiske landdag en skarp kritik af den danske holdning overfor opgaverne syd for grænsen. Den siddende venstregering blev opskræmt, og undervisningsminister Jacob Appel bad I. P. Nielsen om at rejse til Berlin og tale med de tyske socialdemokrater om sagen. »Socialdemokraten«s korrespondent i Berlin rådede I. P. Nielsen til endelig at være forsigtig, når han nu skulle forhandle med de førende tyske socialdemokrater, mænd som Otto Wells og v. Hildebrandt. Men I. P. lod sig ikke imponere. Ved mødet i rigsdagsbygningen talte »der Kindervater« sine tyske partifæller sådan sønder og sammen, at de lovede at gøre, hvad de kunne for at standse aktionen, og dagen endte i bedste forståelse med en middag i »Rheingold«, hvor I. P. Nielsen var vært på den danske stats regning.

For min erindring fra den tid står I. P. Nielsen som partimanden, der yndede at udtale sig i skarpe vendinger om dagens

spørgsmål. Han havde jo sin egen, ofte chokerende ligefremme måde at sige tingene på. I forholdet til det tyske mindretal stod han og hans parti et skridt længere til venstre end vi andre. I virkeligheden var der kun tale om nuancer i opfattelsen, som i den partipolitiske agitation blev gjort til mere, end de var.

Så skete der noget i slutningen af tyverne, som gav os andet at tænke på, nemlig den nationalsocialistiske opmarch i Tyskland og den indflydelse, det fik på mindretallets holdning i Nordslesvig. Nu kom det helt af sig selv, at socialdemokratiet og de borgerlige partier marcherede op på linje i forsvaret mod den nazistiske aggression, og da der så i 1930 udbrød en voldsom landbrugskrise, som tyskerne søgte at udnytte politisk, var stillingen meget alvorlig.

I denne kritiske situation kom I. P. Nielsen til at øve sin største indsats i Sønderjylland. Nu er det jo ikke sådan, at det var ham, der ordnede det hele. Det var en opgave, der langt oversteg enkeltmands eller et enkelt partis kræfter. Men han havde en af hovedrollerne i det spil om den sønderjydske befolknings eller nøjere bestemt: den sønderjydske bondes sjæl, som udspillede i disse år. Hvis man vil forstå I. P. Niensens placering og hans betydning i denne kamp, må man have baggrunden med.

I takt med landbrugets økonomiske vanskeligheder voksede forbitrelsen indenfor landbostanden, og den fik udløsning i L.S.-bevægelsen, som var stærkt præget af nazistisk infiltration. Kampen mod krisen blev ført med den største energi, og som medlem af bestyrelsen for lånekassen for Sønderjylland og som formand for akkordudvalget for Sønderborg amt kom I. P. Nielsen til at stå i forreste række. Så længe der ikke var rentabilitet i landbruget, så vi ingen frugter af vort arbejde. Krone-sænkningen i 1933 bragte nogen aflastning, og i 1934 skete der to ting, som hidførte en afgørende vending. For det første fik vi den sønderjydske rentelepelseslov, et ligeså effektivt som dristigt stykke kriselovgivning, og så skete der det, at forman-

den for L.S. i Sønderjylland, gårdejer Peter Nielsen, Refsø Mark, hvem nazisterne lige havde fået udstyret med diktatoriske fuldmagter, åbent anerkendte det arbejde, der blev gjort fra statens og institutionernes side til imødegåelse af krisen. Det kom i den anledning til et stort opgør indenfor L.S., som endte med, at Peter Nielsen satte nazisterne eftertrykkelig til vægs.

Nu gjaldt det om at smede, mens jernet var varmt. Situationen krævede, at repræsentanter for den moderate fløj indenfor L.S. fik del i afgørelserne og ansvaret, og på forslag af amtmand Thomsen, I. P. Nielsen og undertegnede blev Peter Nielsen og gårdejer Chr. Schmidt, Dybbøl Østen, udnævnt til medlemmer af lånekassens bestyrelse og de lokale akkordudvalg. Ingen kunne have bedre forudsætninger for at medvirke ved løsningen af denne opgave end I. P. Nielsen. Han havde begyndt sin politiske løbebane som halvrevolutionær socialist. Men da hans parti overtog regeringsmagten og dermed ansvaret for udviklingen i landet, og han selv fik sin rigelige part af opgaverne, var han blevet en god samfundsborger. I. P. Nielsen havde da også været med til at forberede fredeligggørelsen af L.S. ved sin deltagelse i det økonomiske saneringsarbejde i Sønderborg amt.

Hans fordomsfrihed og praktiske sans fornægtede sig heller ikke i dette arbejde; her gjaldt hverken persons anseelse eller partifarve. Når der er ydet forholdsvis mange lånekasselån til småkårsfolk i Sønderborg amt, er forklaringen den, at han havde hjerte for de små i samfundet. Men hjertet var også engageret i landboakkorderne, fordi det drejede sig om mennesker, der var i nød.

I. P. Nielsen var en mand, der gjorde sig stærkt gældende, hvor han kom. Men han kendte også sin begrænsning, og han var altid loyal mod sine medarbejdere. Han gav sig ikke af med at besigtige landejendomme. Det havde han ingen forstand på, og derfor overlod han det til de landbrugskyndige medlemmer

af udvalget. Når en akkordsøgende landbruger efter udvalgets skøn ikke selv var uden skyld i sine vanskeligheder, kunne I. P. Nielsen være hård. Men når hans harme havde fået luft, endte han gerne med at sige: »Men hvad — manden skal jo hjælpes.«

Socialdemokraterne havde gennemgående ikke megen forståelse for L.S.-bevægelsen. Men I. P. Nielsen, som levede og færdedes blandt bønder på Broagerland, forstod deres vanskeligheder, og da det nu traf sig så heldigt, at formanden for L.S. i Sønderborg amt, gårdejer Chr. Schmidt, Dybbøl Østen, var af den solide og moderate slags, kom det helt af sig selv, at de to mænd fandt hinanden i arbejdet for at holde kriseramte bønder på ejendommene. I. P. Nielsen gjorde ofte brug af Chr. Schmidts assistance ved behandlingen af vanskelige akkordsager og indbød ham til møderne i udvalget. I Haderslev Østeramt havde Peter Nielsen indledet et tilsvarende samarbejde med »de rette mænd«. Hans og Chr. Schmidts udnævnelse til medlemmer af akkordudvalgene var derfor kun en officiel stadfæstelse af en faktisk bestående tilstand.

Her skal anføres et lille træk til belysning af I. P. Niensens hånddelag, når det gjaldt om at få en vanskelig sag til at glide. En akkordsag fra Ulkebøl sogn var ved at strandе, fordi en købmand som kreditor ikke ville gå med til nogetsomhelst. Så skrev I. P. til Chr. Schmidt og foreslog ham at indkalde til et stort L.S.-møde i sognet. »Jeg skal nok komme tilstede og gøre rede for lovens bestemmelser. Så kan du tale om sammenholdet indenfor L.S. og jeres syn på, at ingen må drives fra ejendommen. Se nu at få alle dine folk trommet sammen.« Mødet blev holdt med brask og bram i Ormstoft kro, og købmanden gik med til den foreslåede akkordordning. Han havde nemlig mange kunder blandt landbrugerne i Ulkebøl sogn.

Chr. Schmidt er en god mand og en fornøjelig mand, som I. P. Nielsen har haft megen glæde af at samarbejde med. Men han kunne nu ikke helt stå mål med sin kampfælle fra Refsø

I. P. Nielsen i samtale med den amerikanske ambassadør, mrs. Eugenie Anderson i Sønderborg 1951

I. P. Niensens Portræt ophænges på »Folkebjem«. Fhv. borgmester Holger Fink viser maleriet ved juleudelingen i hjælpetorvet

Mark. Ham kunne I. P. ikke stå for. De to fik også med hinanden at gøre, bl. a. som kandidater til folketingsvalget i 1939. Peter Nielsen var opstillet af Bondepartiet, og som god socialdemokrat skulle I. P. Nielsen egentlig have givet ham det glatte lag. Men når den frodige bondemand med højt humør og et forslagent smil om læben rullede sig ud på talerstolen, morede I. P. sig så godt, at han næsten glemte at bekæmpe denne fæle modstander. Og så havde han respekt for manden. »Den tykke løber de ikke om hjørnet med,« har jeg hørt ham sige. Og sympatien var gensidig. »Det er en goi kael,« plejede Peter Nielsen at sige om sin navnefætter fra Dynt Strand.

Det var et ejendommeligt syn at se socialdemokraten I. P. Nielsen arm i arm med ledende L.S.-folk, utænkeligt alle andre steder i landet end i Sønderjylland, og æren herfor tilkommer i lige måde begge parter. Særlig interessant var det at iagttage samspillet mellem de to Nielsener, den store, svære Peter og den lille Jens Peter. Jeg har desværre ikke været tilstede ved noget af de valgmøder, hvor disse to hver for sig udmærkede og særprægede mænd mødtes som politiske modstandere. Det skal have været festligt. Men jeg kan levende forestille mig I. P. Nielsen i denne situation. Han havde en udpræget sans for humor. Jeg har engang set ham more sig kosteligt over Staunings grå Derby-hat. Jeg kunne tænke mig, at han har set denne grand seigneur på baggrund af den figur, Stauning havde gjort, da de i sin tid mødtes som socialistiske himmelstormere.

I slutningen af trediverne trak det op til det store opgør mellem dansk og tysk i Sønderjylland. De ydre omstændigheder var så ugunstige for os som vel muligt, men indadtil var rækkerne sluttet. De gamle kærnetropper, som stod i centrum, kunne ikke alene have ført kampen igennem til en heldig afslutning. Afgørende for udfaldet var, hvad der skete på fløjene. Med I. P. Nielsens socialdemokrater på venstre fløj og Peter Nielsens moderate L.S.-folk på højre flanke var der skabt en dansk front,

som med glans bestod den store styrkeprøve ved valget den 3. april 1939.

I denne politiske konstellation havde I. P. Nielsen også som partimand en enestående stilling. Det var den socialdemokratiske regering, der stod med ansvaret for udviklingen i landsdelen, og når blot resultatet var tilfredsstillende, kunne I. P. som partiets førstemand praktisk talt gøre, hvad han ville. Det var noget, der passede ham, og under disse forhold kom de anlæg, der var nedlagt i hans sind, til alsidig udfoldelse. I denne periode fæstnedes det billede af I. P. Nielsen, som vi vil bevare i erindringen.

I sønderjydske politik fulgte I. P. Nielsen H. P. Hanssens linje. Det var i overensstemmelse med partiets program og passede desuden udmærket til hans egen stilling til de nationalpolitiske problemer. Af samtaler med I. P. Nielsen har jeg kunnet lytte mig til, at han satte stor pris på det nære samarbejde med den gamle sønderjydske fører, og han havde tillige den glæde at finde forståelse og støtte for sit sociale hjælpearbejde hos H. P. Hanssen. Thi også i Sønderjylland måtte I. P. Nielsen følge sit hjertes trang til at hjælpe, hvor der var brug for det. Men derom vil der blive berettet af andre.

Efter krigen viste det sig, at det havde været alvor, da I. P. Nielsen sluttede sig til H. P. Hanssens politik. Han var med i den lille flok, som gjorde front imod den nationalistiske reaktion mod krigstidens begivenheder. Både i spørgsmålet om retsopgøret med mindretallet og i mindretalsskolespørgsmålet indtog han en klar og fast holdning, som bragte ham i modstrid med hans eget parti. Idag er det ikke vanskeligt at se, hvem der havde ret.

Vi, som i denne strid stod ved I. P. Nielsens side, ønskede at føre en politik, som på langt sigt kunne tjene de danske interesser. Men for I. P. Nielsen var det tillige — og først og fremmest — et samvittighedsspørgsmål. Han havde i al sin færd en

rettesnor i biblens ord om, at hvad du vil, at andre skal gøre mod dig, det skal du gøre imod dem. For ham stod det ganske klart, at der ikke kunne komme noget godt ud af at gengælde ondt med hårdt.

I. P. Niensens forhold til kongefamilien er et kapitel for sig. I Sønderjydske Hjælpefond og Kronprinsesse Ingrid's Feriehus for sønderjydske Børn har I. P. Nielsen haft et nært samarbejde med Dronning Ingrid, og samarbejdet udviklede sig til et venskab, som også kom til at omfatte Kongen. Den nære tilknytning til de kongelige personer, som ikke netop er det, man ventede af en gammel socialdemokrat, har givet stof til morsomme tegninger i den sønderjydske »Blæksprutte«, kaldet »æ Rummelpot«. Allerede under Christian X. havde I. P. Nielsen indtaget en holdning overfor kongehuset, som vakte opmærksomhed. På et tidspunkt, da partiet ikke mente at kunne vise sig ved hove, var der to socialdemokratiske rigsdagsmænd, der fulgte indbydelsen til kongens nytårsselskab, og af dem var I. P. Nielsen den ene. Men det varede ikke længe, så kom de allesammen. I. P. Nielsen fik altså ret i sin bedømmelse af dette etikette-spørgsmål. Men forklaringen kan også være den, at der i denne oprørers slægtsarv har været et stænk af royalisme.

I. P. Nielsen var nemlig på mange måder en gammeldags tænkende mand. I åndelig henseende havde han sit faste ståsted indenfor kirken; det var en arv efter moderen. Kærligheden til næsten, som betød så meget for denne mand, var religiøst betonet. Det var, hvad han forstod ved praktisk kristendom.

Og så var han en ydmyg mand, beskeden i sin fremtræden og sine fordringer til livet. For ham betød opgaverne alt, det ydre intet, og overfor anfægtelser i retning af honnet ambition havde han et godt våben i sit lune, sin humor, som ikke alene kunne sætte andre, men også ham selv på plads.

Jeg har engang været i selskab med den sovjetrussiske gesandt Kobetzsky. Han var en god ven af I. P. Nielsen, som under re-

volutionen i 1905 havde været med til at hjælpe de russiske flygtninge. I samtalens løb gav Kobetzsky udtryk for sin forundring over, at I. P. Nielsen ikke havde formået at stryge småmandspræget af sig. At I. P. var, som han efter sine forudsætninger måtte være, forstod Kobetzsky ikke. En så intim forståelse kunne heller ikke ventes af en mand, som kom fra et helt andet milieu. Den sociale perfektibilitet, som kom til syne i Staunings Derby-hat, lå ikke for I. P. Nielsen og interesserede ham ikke en døjt.

I alt dette fandt I. P. Nielsen støtte hos sin udmærkede hustru, som er en selvstændig og usnobbet kvinde. »Hytten«, som de kaldte deres lille hus nede ved stranden, svarede godt til sit navn. Barndomshjemmet og slægtstraditionen har uden tvivl betydet meget for disse to i deres livsførelse så konservative mennesker. I. P. Nielsen vedblev at være tækkemandens søn fra Tybjerglille, og der er for mig noget symbolsk i, at hans mor hed Maren Jørgensdatter og fru Nielsens mor Maren Pedersdatter.

I. P. Nielsen holdt sig heller ikke for god til at hjælpe sin kone i huset. Han kunne ikke alene som den gamle bager, han var, bage en god kage. Han kunne også stege de fisk, han fangede i Vemming Bund. Stegt ål var gildemad i »Hytten«. Jeg har selv været til gilde hos I. P. Nielsen og derfor haft lejlighed til at konstatere, at han var en festlig vært. Det fortælles forøvrigt, at Dronning Ingrid engang opsøgte I. P., mens han var ifærd med at gøre rødspætter istand, og at Dronningen hjalp ham med at stege dem, mens de talte om det, der lå hende på sinde. Jeg tør ikke indestå for historiens rigtighed; men den viser, at mytedannelsen om I. P. Nielsen allerede er i fuld gang.

I. P. Nielsen er død. Men den indsats, han har øvet, vil sikre ham en plads i Sønderjyllands historie, og som folkelig skikkelse vil den lille mand fra »Hytten« ved Dynt Strand leve længe i grænselandsfolkets bevidsthed.

P. A. CALLØ

»EN AF VORE EGNE«

af landstingsmedlem

INGEBORG REFLUND THOMSEN

Hvad siger I. P.?

Sådan har vi spurgt gennem 30 år, og vi har altid fået et klart svar. Han vidste altid, hvad han ville, hvem har set ham rådvild? Hvem har set ham modløs? Han havde det, Tyskerne kalder *civilcourage*, han havde ingen hensyn at tage, han tog dem i hvert fald ikke. Han havde en linje, som han ikke fraveg, han havde et mål, som han nåede. I de unge år var han rød socialdemokrat, med årene blev det mere rødt og hvidt for ham. Men aldrig fornægtede han i ord eller gerning sin ungdomstid.

Ligesom Stauning havde sin Anna, havde I. P. Nielsen en Anna, der stod bag. Hun kunne fortælle så morsomt om, hvordan hun hævdede forlovelsen med ham, fordi han ville i skoven søndag eftermiddag og ikke ville med til folkeoplysende foredrag. Hun tjente for en mindre løn i København, fordi hun måtte passe alle de foredrag, og hun ville ikke have ham, hvis han kun var en søvrig bager.

Hendes inspiration i de unge år, hendes afsavn og arbejde gjorde, at I. P. Nielsen helt kunne ofre sig for det politiske arbejde. *Han* kunne farte rundt, *hun* blev hjemme og var den, der tændte lyset derinde. Hun arbejdede hårdt, for at børnene kunne komme frem.

De unge dage har jeg ikke kendt, vi opdagede først I. P., da han var i fuldt sving hernede. Danske småfolk var jo ikke bevidste og organiserede socialdemokrater ved genforeningen, derfor er det ikke underligt, at vi hernede ikke selv havde manden; men det havde Stauning.

Skridt for skridt vandt I. P. Nielsen den jævne befolkning. Dens sind var vendt mod nord, men man kendte dengang meget lidt til Danmark, kongehuset og modersmålet var de faste bånd, men det var jo mest gårdmandsbørn, der havde været på højskole. Han vandt også mange af de ofte brave folk, der ikke burde hedde »de blakkede«. Som den jævreste arbejder boede han i det lille hus i Dynt. Hjemmet var mere end sparsomt, men altid var der højt til loftet, altid følte man sig rigere og lettere til mode, når man tog derfra. Og haven, de kunne næsten ikke være der, alle de blomster!

En oratorisk begavelse, en stor taler, var han egentlig ikke. Han skrev bedre, end han talte. Men han talte så jævnt, så muntert, så vittigt, så overbevisende — er det ikke nok! Vi har haft virkelig store talere hernede, der ikke kunne og ikke ville skrive, det gjaldt Gustav Johannsen, det gjaldt Peter Grau, det gjaldt Nis Nissen. Det ville være spændende læsning, om der udkom et Bind af I. P.'s artikler, de har fanget øjeblikket. Men måske synes man, de skal ligge og dampe lidt af; de var af karsken bælg!

Vi skal da være her allesammen, det betød i I. P.'s mund ikke blot, at vi alle skal have menneskeværdige kår, men det betød også, at vi alle skal være med til at bære. Jo bredere front, des stærkere vil den blive. Mens andre prøvede på at arbejde sig ind i partipolitikken efter 1920, arbejdede han sig i 30'erne mere og mere ud af den. Ud af dens rammer og begrænsninger, uden at svigte ungdomsidealerne. Der kunne ikke samles sammen til socialistforskrækkelse, hvor I. P. kom frem. Man kom selv og bad ham om at være med her og der, ganske klar over,

at småfolk havde været alt for dårligt repræsenteret. Han var som et friskt vejr. H. P. Hanssen ville ikke ind i rigsdagen i 1920, han kom først ind i 1924 og gik måske for tidligt ud igen. Dengang i 1926 følte han sig syg og kunne simpelthen ikke tåle tobaksrøg. Det blev I. P., der gjorde ham rangen stridig som ombudsmanden, hvem alle klagede til.

Alle kunne lide I. P. også i København, han kunne mere end sit Fadervor, når han kom derover. Og det var mærkeligt, at »bageren uden mel«, som Cornelius Petersen kaldte ham, alligevel altid forstod at mele vor lille sønderjydske kage. Om han så malede fanden på væggen, jeg véd det ikke, men hans ord stod til troende derovre i København, og vi fandt hurtigt ud af, at han var god at skikke i byen. Hans mål var det samme som H. P. Hanssens, en inderlig genforening med Danmark, på lige fod.

Og mens hans ven Stauning blev lagt voldsomt for had hernede, fordi han nu engang ikke forstod sig på landbrug, og man sagde, han havde fornærmet bondestanden groft ved en tale hernede, så var I. P. jo næsten bondens ven og velgører. Mens super-bonden Peter Nielsen, Refsø, altid var ude efter Stauning og »systemet«, så var I. P. hans ven. I. P. var god nok, han var helt rigtig! De var jo begge født med en rød og hvid vest, som vi siger; det siger man om en galt god dansk mand. Man sagde jo i trediversnes kriseår, at bondesønnen H. P. Hanssen ikke kunne og ville se alvoren i det, der foregik. I. P. Nielsen ville ikke finde sig i, at der groede en bitterhed frem mod Danmark, som tyskerne og de mere indifferente ikke var sene til at nære. Han viste forståelse for vanskeligheder også i kredse, der til daglig ikke agtede socialdemokrater synderlig højt. Han jævne vejen for dem, der var ved at glide ud.

Han var den altid vågne samvittighed, skrev og talte jævnt, muntert, til tider med stor alvor og værdighed. Han var der

på pletten. Hvis nogen gør dig uret, da fly til I. P.! Hvis et anliggende var for vanskeligt, så havnede det før eller senere hos I. P. Og ud fra det grundsynspunkt, at naturligvis er folk da ikke så gode, som de burde være, så ville her da blive alt for kedeligt, hjalp han uden personsanseelse. Når de kom kørende med et par brede heste og spurgte om vej til Dynt strand, så sagde drengene i Broager: — Skal du også ned og låne penge hos I. P. Nielsen? Det sagde et par små frække drenge også engang til Kronprinsen, da hans kgl. Højhed første gang skulde ned til sit badehus og de ikke kendte ham.

Min far har engang skrevet: — »Det hører til vor slægts svagheit, at vi ikke kan sige nej«. Det kunne I. P. Nielsen heller ikke. Hjemme løftede min mor ofte pegefingern og citerede et brev, hvori der stod: »Jeg vil ikke mere have noget med denne lille skidne sag at gøre«. Men både I. P. og min far, de ville nok, de tog det hele med!

Vi kom i nærmere forbindelse og samarbejde med I. P., da min mand arbejdede med problemerne omkring den sønderjydske realkredit. I. P. fik dengang ofte oplysninger og tal her, når han skulle tale i København.

Han blev gode venner med min far. Jeg husker en dag, da én af mine søstre sagde: »Den I. P. Nielsen, det er dog for galt, har Du set den skrappe artikel, han har skrevet om dig, han skriver ligefrem, at Du har protegeret N. N.« Hvortil min far smilende sagde: »Ja, men det er jo desværre sandt!«

Ved nazismens indbrud hernede i 1933 så han klart, at nu kunne det ikke gå længere, sådan som de svageste blev fristet med milde gaver. Han begyndte for sig selv, begyndte et hjælpearbejde i grænseområdet, for det skal nu ikke være ringere at være dansk i Danmark. Min far og biskop Ammundsen kom med som en slags garanter. Far gik op i det, han har altid været en glad giver, og da I. P. boede så afsides, blev forsendelser af bukser og sko, og hvad der ellers var, dirigeret hjem

på »Hejmdal«. Det havde min mor ikke noget imod, men da de to gik og rodede i de forskellige kasser og ikke lukkede dem forsvarligt igen, sagde hun dem op, og jeg lovede så at tage tøjet hjem i vort store hus, hvor der bedre kunne låses for det. På »Hejmdal« var der jo ikke nøgler i dørene.

I. P.'s komité kom i faste rammer og blev senere udvidet med en kvindekommité, hvis opgave det var at købe ind, lade tøjet sy og forberede den store juleuddeling. Samle midlerne sammen, det skulle han nok selv klare. Alle vi, der har arbejdet sammen med ham i »Sønderjydske Hjælpefond«, tænker med glæde tilbage på de år. Han var så glad, når han havde noget at give af.

— Glem nu ikke Sydslesvig, sagde han altid, og så kom han personlig med ekstra pakker til Sydslesvig, der ikke skulle tælles med. Jeg har set ham dernede, når børnene modtog tøjet, deres glade ansigter var ham mere end tak nok. Og min fiskerfamilie, mon nogen husker dem nu?

Det var en lykkelig stund, da Kronprinsesse Ingrid blev protektrice for »Sønderjydske Hjælpefond«. Lykkelig fordi Kronprinsessen gennem det praktiske arbejde her kom i nær forbindelse med den sønderjydske befolkning, og det blev til stor gensidig glæde. Samarbejdet med I. P. »den uslebne diamant«, var strålende. Jeg husker engang, da hofdame Sybille Reventlow tilbød at affatte en skrivelse, sagde I. P.: Det skal jeg nok selv gøre, det skal ikke være i hofstil!

Men selv om det ikke var hofstil, så talte I. P. altid så smukt og hjerteligt for Kronprinsessen ved vor årlige juleuddeling. Da vi fejrede et lille jubilæum, blev Hans Majestæt Kongen bedt med for første gang, og Kongen holdt her en morsom og vittig tale for sin nabo I. P. Ganske vist var I. P. utilfreds med Kongens badehus nede ved Dynt strand, det var for lille, og derfor ville Kongen nu også forstørre det. Det bliver det sku'tte kønnere af, sagde I. P. Det var da kedeligt, sagde Kon-

gen, for vi har selv tegnet det! Så lo vi allesammen. Jeg husker, Kongen sagde: Ja, hvis de her i landsdelen var katolikker, er jeg overbevist om, at I. P. ville blive gjort til skytshelgen.

Det blev et så smukt venskab mellem Dronningen og I. P. Nielsen, han kunne sige alt til Dronningen på sin upolerede måde, uden nogen sinde at blive misforstået. Gennem ham lærte Dronningen Sønderjylland at kende.

Ved et møde kort efter hans død holdt Dronningen selv mindetalen over ham og sagde: »Jeg tør med sandhed sige, der er få mennesker, jeg holdt så meget af som I. P. Nielsen«.

De første forårsblomster fra haven i Dynt, de stod hvert år på Dronningens bord. Naturligvis kendte Dronningen godt I. P.'s brave hund, og da den døde, og I. P. sørgede, forærede Dronningen ham en fin hund til 70-årsdagen. Den blev desværre en sand hustyrant. Den sad i sofaen, og lod sig kun flytte fra skød til skød. Den vækkede I. P. tidlig om morgenen, den ville spise præcis, men elsket var den, og dyrlæger og menneskelæger kurerede på den, når den blot hængte lidt med ørene.

I. P. Nielsen havde ikke skånet nazisterne. Hans skarpe pen spiddede det fast, hvilken farlig gift nazismen var. Og én eller anden har vel syntes, det var på tide, han blev hentet, og det blev han i april 1940. Et par dage efter stod han i stuen hos os. Han havde skældt dem godt gammeldags ud i Flensborg, havde sagt: »Nå sådan behandler I jeres gamle »Kindervater«, og da de meddelte ham, at nu kunne han gå, sagde han: »— Det kunne lige passe, nej, jeg vil ud med manér!« Det kom han, for de kørte ham hjem. De kom naturligvis i snak, og da vognen holdt foran hytten i Dynt, sagde han: — Ja, I er jo lige så kede af krigen, som vi andre, kom nu alligevel med ind til mutter og få kaffe. Hvem andre end I. P. kunne have tilladt sig det!

Når jeg tænker på besættelsesårene. . mørkt ude og mørkt inde, og mørket blev ligesom tættere hen ad aften, når radioen

tog fat. Så kunne døren gå op, jeg kunne have omfavnet ham for hans aldrig svigtende lyssyn! Han bragte nyt fra København, han vidste besked, og inden kaffen var på bordet og cigaren tændt, var de mørke skyer drevet over. Det sørger Vorherre for, at dette djævelskab ikke bliver ved, sagde han.

Og så kom folk til ham for at klage deres nød, en ny og meget større nød. Han måtte ofte afsted til København.

Hvis han ikke før havde hørt til fremmedherredømmets mænd, til de gamle sønderjydske ledere, så gjorde han det i 1945. Hvor var jeg lykkelig over, at han var på vor side, på »de gamle mænd«s side, vil andre sige, men det var nu også min. — De er jo tossede — det var ét af hans udtryk. Mens andre led under dette ikke at kunne gå med til de store møder med håndsoprækning og de 8 punkter, påvirkede det ham øjensynlig ikke. Han skrev sig fri i sit blad, og vi slutte hvert ord. Skolelov og straffelov, vi var i godt selskab, når I. P. var med os.

Han oplevede, at vandene sank igen, og fik en ny og stor opgave som ombudsmand for alle dem, der nu var kommen i nød. De havde så sandelig ikke været så gode, som de burde være. Ingen bankede forgæves på hans dør, det rygtedes hurtigt, at man trygt kunne vove det. Vi skal da være her allesammen. Og enten det nu var en lille pige fra Broager, der havde været så tankeløs at tage plads som stuepige hos dr. Best og nu skulle udvises, eller det var større småsyndere, han havde hjerte, lov er lov, men lidt venlighed, det letter. Og det var jo de pårørende, der kom. Synderne selv havde andre taget sig af.

Den 1. marts 1946 skrev I. P. Nielsen en artikel, som jeg klippede ud:

»I en tid, som den, vi nu gennemlever, lægges grundlaget for vort lands fremtid, derfor bør man i høj grad tage fornuften med på råd og ikke lade følelsen løbe af med forstanden. Der er en væsensforskel på forholdene i grænselandet, hvor to nationaliteter mødes og kæmper, og på det øvrige land. Derfor er der

også en væsensforskel på de folk i den gamle del af landet, som solgte sig til Tyskland, og så på de folk hernede, der har erklæret sig for tyskere og for Tyskland lige siden 1920«.

Og han sluttede artiklen med de ord:

»Jeg er godt tilfreds med at regnes til de gamle ledere. Jeg ville nødigt være med til at lave noget, som mine børn og børnebørn dyrt kunne komme til at betale for«.

En politiker skal lede og ikke lade sig lede, sagde min far ofte, I. P. lod sig aldrig lede af en folkestemning, kun af sin egen samvittighed. I. P. Nielsen var gået ud af folketinget, da han blev 70. Jeg tror, han beklagede det ikke. Han havde stadig fingeren på pulsen, selv om han sad nede ved Dynt strand. Ingen vidste som han, hvordan det stod til i vor hjemstavn. Han lod Nielsen II, som man engang kaldte Frede Nielsen i modsætning til Nielsen I, tage sig af det mere politiske, selv skrev han i bladet, men talte nu mest ved nationale møder, afstemningsfester, faneindvielser og Kongens fødselsdag. Jeg traf ham den dag, han skulle ud at holde den tale, der blev hans sidste, på Kongens fødselsdag den 11. marts 1952, kort før hans pludselige død i april.

Da rutebilen holdt i Aabenraa, sad der en lille grå mand sammensunken i et hjørne, I. P. Nielsen! »— Jeg skal også ud at tale, jeg har det rigtig skidt«, sagde han, »det er hjertet, der er opslidt. Jeg har nu skrevet til Hedtoft, at jeg ikke længere kan rejse derover«. Jeg måtte tænke på dengang, da en velmenende mand sagde til min far: »Véd De, hvad De er Hanssen?« Og så fars ansigt, der ligesom faldt, da manden sagde: »De er gennemopslidt, er De, Hanssen!« Vi rykkede sammen og talte om dagens strid, øjnene blev atter levende, jeg husker, jeg sagde: — da gudskelov, at vi er enige!

Ved den sidste julefest, I. P. oplevede i »Sønderjydske Hjælpesfond«, var det, som om han ville tage afsked med os alle, han talte så gribende om den glæde, det var at kunne glæde andre, først da var det rigtig jul for ham. Han takkede vor gode

Dronning så smukt og så personligt, at Dronningens øjne strålede mellem smil og tårer, og impulsivt tog Dronningen ordet, det kom fra hjerte og gik til hjerte. Ord kan ikke gengive det; for alle os, der oplevede det, er det et uforglemmeligt minde. Jeg kan endnu høre hans stemme, vémodig og bevæget: »I grønne øer, mit hjertes hjem hernede«; disse ord havde han bedt Emil Ruge brænde ind i det fad, der blev hans afskedsgave til Dronningen.

Samme aften rejste han, og fru I. P. Nielsen gik med os hjem. Vi var så opfyldt af den bevægede og bevægende tale, og da sagde hun: »Ja, når folk bliver gamle og ikke bliver åndeligt svækket, hvad han heldigvis ikke er, så bliver de sommetider meget vise, det synes jeg, han er bleven«. Hun elskede ham, men hun var ellers ikke slem til at rose ham.

Det var så rørende på de gamle dage, da kom hun mere med ud. »Jeg kan ikke lade min mand alene, hans hjerte er så svagt«, sagde hun, og bag hendes ryg sagde han: »Min kone bliver gammel, jeg tør ikke længere lade hende gå alene dernede i hytten«.

Og godt for dem begge var det, at hun var med og var hos ham i dødens stund.

Vi fejrede I. P. Nielsens 70 års dag, det var i foråret 1943, og trods alt, hvad der skete om os, var der stor fest og glæde i Broager kro. Vi føler, at vi fik sagt ham tak.

Da min far fejrede en rund fødselsdag, var der en kone, der stiltfærdigt tog ordet og sagde »tak fordi do bløw ve vos, Hans Peter!«

Jeg vil sige det samme:

— Tak, fordi Du blev hos os, I. P.!

INGEBORG REFSLUND THOMSEN

HVAD I VIL, AT MENNESKENE SKAL GØRE IMOD JER . .

af provst

HARALD ROHLEDER

Når jeg tænker tilbage over de tyve år, jeg har kendt I. P. Nielsen og ofte samarbejdet med ham, kommer i stille timer det ene minde listende efter det andet. Først når et menneske er gået bort, forstår man tilfulde, hvad man har mistet. Det vil blive svært at få en helhed ud af disse mindeblade, men jeg vil forsøge i al beskedenhed at tegne et billede af ham, som vi kendte ham i disse år her i sognet.

Hvor har vi tit beundret den energi, der boede i denne lille uanselige mand. Få anede, hvor svagt hans hjerte var, og hvad det kostede ham af viljesanspændelse at føre sin gerning igennem. Allerede for 10 år siden var hjertet så at sige slidt op. Lægen sagde allerede dengang til ham, at han kunne falde, hvad dag det skulle være, men så meget kendte denne kloge læge I. P., at han vidste, det ikke kunne nytte at beordre ham til at »køre langsommere« og leve en pensionists tilværelse. Han gav ham nogle hjertedråber og sagde: »Lev, som De hidtil har levet! Hvis det er Dem muligt, så bliv lidt mere hjemme i »Hytten«.« Men allerede næste uge var I. P. cyklende op ad Dybbøl Banke. Han kendte ikke til at skåne sig selv. Ofte har vi set ham ud-kørt og træt sidde og lide under sin hjertesvaghed. Men havde han påtaget sig en sag og ville hjælpe ulykkelige mennesker, helmede han ikke, før han havde fået den i orden, ofte gennem

flere besøg i København. Få frikort til statsbanerne har været givet bedre ud end det rejsekort I. P. fik. Det kunne vel ske, at man inde i de høje sale i København tænkte: »Så, har vi ham nu der igen!«. Men I. P. lod sig aldrig skræmme. Han blev ved, indtil han nåede det, han ville. Tit syntes en sag uløselig for os andre, men så kunne I. P. en dag komme hjem fra København og sige: »Nu er den ordnet!« Det skyldtes sikkert, at alle mærkede det hjertelag, der lå bagved. Han søgte ikke sit eget eller egen fordel.

Når han de sidste år træt og svag kom hjem fra en sådan Københavnstur, måtte han indenfor i præstegården og hvile sig — han havde i reglen sin cykle opstaldet her —, men når han så efter en kop kaffe var frisket lidt op, sagde han: »Nu må jeg hjem til »mutter«, og inden man så så sig for, var han ude af døren med et: »Farvel med jer!«

Hjem ville han, om vejret var nok så galt. Men et par gange måtte han give op. Der var kulde og snestorm. Vi gjorde, hvad vi kunne, for at holde ham tilbage. Det hjalp ikke, han ville af sted. Men da han var kommet et stykke ned ad Vemmingbundvejen, blev snestormen og uføret ham alligevel for stærkt, og en halv time efter vendte han tilbage og blev hos os natten over. En anden gang i en lignende snestorm, da han næste dag skulle til en forhandling på Amalienborg, bad vi ham også meget om at blive hos os natten over og så tage herfra til København. Han mente ikke, det var nødvendigt og skulle nok nå ud til »Hytten«, og han nåede hjem. Men et par timer efter ringede telefonen. Han ville alligevel sige ja tak til min kones tilbud om at overnatte hos os. Til København ville han næste dag — og nåede det. Blot disse små eksempler for at vise den ukuelige energi, der boede i et svagt legeme! I det hele taget: hvor har den bakkede og plørede vej fra »Hytten« til Broager utallige gange set I. P. Nielsen mase sig gennem tykt og tyndt, enten for at komme hjem eller komme ud og hjælpe andre.

Men det er ikke nok med at være energisk, når man skal opnå noget, der skal også klogskab til. Den manglede I. P. ikke. Han kendte mennesker og den verden, vi lever i, både på godt og ondt. Han vidste, hvor der skulle sættes ind, og sjældent gik han forkert. Vi mindes med glæde de få gange, vi var sammen med tre af de mænd, som her i Sønderjylland har betydet mest i genforeningsarbejdet, ikke mindst i de første år efter genforeningen, H. P. Hanssen, biskop Ammundsen og I. P. Nielsen, mænd, der kunne se forskelligt på forskellige spørgsmål, men som i høj grad respekterede hinanden og derfor havde et fortrinligt samarbejde. Biskop Ammundsen havde så fuldstændig ret, da han engang lod den bemærkning falde: »Man kan godt blive »gal i hovedet« på I. P. Nielsen, men man kan aldrig blive ved med at være det.« I. P. havde det vidsyn og den forståelse, der skal til for at kunne samarbejde med folk af andre partier og anskuelser, men han formåede fuldt ud at hævde sine egne standpunkter. Han kunne vente og bide, til de andre havde talt, men så kunne han også med besindighed og kraft fremføre det, han havde på sinde. Måske det ikke havde været sådan i hans unge dage, men livet, han havde levet, rigt på oplevelser af mange forskellige slags og sammen med mange forskellige mennesker, havde taget ham i lære og givet ham den klogskab, mange af os yngre kunne lære meget af.

Der var vemod i I. P. Nielsens sind, hvergang en af de gamle, der havde stået i kampen, gik bort, og han oplevede, at adskillige af de gamle venner og kampfæller måtte ud på den sidste store rejse. Da gik hans tanker til den stund, da han selv skulle tage afsked med livet og den gerning, hans sind var fyldt af.

Det var ham en bitter sorg, da nazismen knuste det tyske socialdemokrati, og mange af hans gamle venner måtte lade livet eller, hvis de var meget heldige, reddede livet ved at gå i landflygtighed. Det var ham endnu mere bittert at opleve den menneskeforagt og det myrderi, det nye regime i Rusland førte med

*To »veteraner« til kongemodtagelse i Sønderborg i 1946 —
I. P. Nielsen sammen med Peter Grau*

sig. Han havde selv stået på venstre fløj af sit parti og havde i sit hjem i København huset flere af de dengang landflygtige fremtrædende revolutionære russere, bl. a. Lenin. For I. P. var hverken partiet eller ideologien det første, men *mennesket*. Meget af det, han havde håbet og troet på, led et dybt nederlag. Var der nogen fremtid og noget håb for menneskeheden? Sådanne tanker var ikke fremmede for I. P. på hans gamle dage.

At det menneskelige for I. P. var det første, skyldtes sikkert også, at bag hans liv og gerning stod kristendommens høje værd-sættelse af den enkelte menneskesjæl. Han hverken kunne eller ville frigøre sig for den åndelige arv, han i sin barndom og ungdom havde fået fra sit hjem, især fra sin mor. Hvis man vil finde en retningslinie, der fulgte ham hele livet igennem, og som han prøvede på at virkeliggøre overalt, ikke mindst i den nationale kamp her i Sønderjylland, var det Jesu ord: »Hvad I vil, at menneskene skal gøre mod jer, skal også I gøre mod dem.«

Den borgerliggjorte kirke, som havde sat sig til rette i gode kår og magelighed, og for hvem den største fristelse var at ville herske, var I. P. Nielsen en absolut fjende af, men ikke af den *tjenende* kirke, som ville nå ud til alle de små hjem og hjælpe dem til at leve et menneskeværdigt liv. Der kunne falde meget skarpe og bitre ord mod kirken og præsterne, og I. P. sagde altid sin mening til folk, uden persons anseelse. Men en *Kristi discipel ville han i al beskedenhed være*. Der blev meget sjældent talt om dette, men når minderne fra ungdomstiden kom frem i hans sind, kunne han fortælle om, hvad han i de dage oplevede under besøg i pastor Vilhelm Becks præstegård, og hvor betaget han var af det liv og den friskhed, han mødte der. På Slagelseegnen, hvor han voksede op, var der på den tid et stærkt åndeligt røre, og som den levende og interesserede unge mand, I. P. var, måtte han også lære dette at kende. Men når han skildrede dette, kunne han med eet bryde brat af. Tæppet gik ned. Det var yderst sjældent, han lod andre se ind i sin sjæls helligdom.

Så kunne han også fortælle om sine første år i København, hvor han mødte den vågnende arbejderbevægelse og af hele sin sjæl kastede sig ud i kampen for de små og fortrykte i samfundet. Her delte han godt og ondt, mest det sidste, med sine kammerater og lærte til bunds at forstå de kår, datidens arbejdere levede under. Som han senere blev sønderjyderne en sønderjyde, blev han dengang københavnerne en københavner. Her i Sønderjylland vandt han hurtigt den sønderjydske arbejderbefolkning ved sin uselviske færd, ved det djærve og muntre kammeratskab, han altid viste sine venner, og ved sit utrættelige arbejde for dem. De fik en ubegrænset tillid til ham. Hvor kunne de gamle partikammerater, hvoraf de fleste nu er borte, fortælle om mange fornøjelige og alvorlige situationer fra valgkampagner og møder.

I. P. var en stemningernes mand. Han levede et intenst følelsesliv, undertiden ret skiftende. Af og til syntes vi, at han svingede lovlig meget. Men det var altid hans gode hjerte eller hans udprægede retfærdighedssans, der stod bagved. Han fik øje på noget, han ikke før havde set, og det forandrede i nogen måde hans synspunkter, dog aldrig således, at han veg fra den livslinie, der een gang var lagt for ham.

Der gik en bestandig strøm af folk ud til »Hytten«, ikke mindst om søndagen, ikke blot arbejdere, nej, bønder, håndværkere, husmænd, både danske og tyske. Alle klagede de deres nød for I. P., han hørte tavs på dem, så måske lidt bister ud, og tit når der var grund dertil, gav han dem en »overhaling« og lagde ikke fingrene imellem, — og så hjalp han dem på mange forskellige måder. Mange tunge byrder er blevet læsset over på I. P. Nielsens skuldre, og mange er gået fra ham med nyt mod til at tage fat. Selvfølgelig oplevede han også mange skuffelser med folk, han havde hjulpet. Men hans hjerte blev ikke derfor koldt for andres nød. Han tog fat på ny.

I det daglige stillede I. P. meget små krav til mad og klæder.

Hans personlige nøjsomhed var kendt af alle. »Hytten« var intet rigmandshjem.

Da tyskerne besatte Danmark, blev som bekendt I. P. ret hurtigt arresteret og ført til Flensborg. De tog ham, da han stod og arbejdede i sin have. Han fik ikke engang lov til at skifte tøj, men blev omgående ført til Flensborg og indsat i en fangecele. Da jeg efter hans hjemkomst spurgte ham, hvordan han var til mode den nat, han sad i fængslet, svarede han til min store forbavselse: »Jeg var flintrende arrig.« Det har været et underligt syn at se denne mand, ubetydelig at se til, i mildest talt mindre pæne klæder, blive ført ind i en forsamling af højere officerer, der gav ham en undskyldning for den fejltagelse, der var sket ved hans arrestation, og rekvirerede en fin militærbil til hurtigst muligt at føre ham til hans hjem.

Da I. P. Nielsen trådte tilbage fra aktiv deltagelse i det politiske liv, — og det gjorde han i en god stund —, samlede hans interesse sig væsentlig om arbejdet for børnene og Sønderjydske Hjælpefond. Børnene havde altid haft en stor plads i I. P.'s hjerte. Dette arbejde bliver der berettet om af andre. Kun skal det siges, at I. P. sjældent befandt sig så godt, som når han var i feriehjemmene for de sønderjydske børn. Under den sidste verdenskrig fik vi i flere år lov til at benytte Gentofte kommunes feriehjem ved Dynt Strand, nabo til »Hytten«, som feriehjem for sønderjydske børn. Når han om aftenen sad sammen med lærerne, og børnene legede på den store plads foran hjemmet, var det hvilestunder for I. P.'s urolige ånd. Vi har også gode minder om hjemture fra Aabenraa efter den årlige juleuddeling. Der var en stille glæde over ham. Det havde været et af højdepunkterne i hans daglige liv.

Men trods al den travlhed, der fyldte hans dag, trods de mange rejser, han måtte foretage, betød hans hjem og hans børn umådelig meget for ham. Bestandig var de i hans tanker. Vi glemmer aldrig den dag, han kom op i præstegården og fortalte,

at hans yngste søn, som var arresteret af tyskerne for sabotage, var på vej til København, og der var stor sandsynlighed for, at han kunne blive skudt. Alt havde I. P. gjort for at hindre det, og der var givet ham løfter, men nu forstod han, at der var den yderste fare for sønnens liv. Aldrig har vi set I. P. Nielsen så langt nede.

De ord, der ved begravelsen i Broager kirke lød fra den ældste af hans sønner, fortjener at kendes af mange. De lød sådan: »Vi, der først og fremmest kendte far fra livet i hjemmet — barndomshjemmet i København og ungdomshjemmet i »Hytten« dernede — har måske haft lidt svært ved at fatte, at far virkelig betød *så* meget og havde *så* mange venner. Det er jo sådan, at de små menneskelige svagheder hos dem, man lever intimt sammen med i det daglige, og deres liv og virke indenfor familiekredsen, har en tilbøjelighed til at tilsløre og mindske betydningen af det udadvendte arbejde. Når det så, som for fars vedkommende, har været sådan, at hans interesse — hans arbejde og hjælpsomhed for hans nærmeste — aldrig er blevet svækket eller sat til side af hensyn til hans virksomhed for andre, er det svært at forstå, hvor meget vi har at sige ham tak for.

Det lille hjem, mor og far grundlagde for mere end et halvt århundrede siden, var ikke noget velhavende hjem, og fattigere blev det efter århundredskiftet. Men de to prægtige mennesker byggede det op, trods — til tider — meget svære uvejr, så det i dag står for os som det bedste hjem, vi overhovedet har kunnet tænke os. Det var ikke hjemmets materielle indhold eller smukke udstyr, men det var udelukkende børnenes trivsel og åndelige udvikling, mor og far viede deres kræfter, og det var *alle* deres kræfter i en sådan grad, at jeg ikke betænker mig på at bruge det billede: »De plukkede dunene af deres eget bryst for at fore reden for ungerne.«

Fars kærlighed til hans egne børn og senere børnebørnene blev aldrig trængt tilbage af hans omsorg for andre; hans hjælpsom-

hed og støtte til hans nærmeste blev aldrig formindsket af hans andre interesser. Far skyede ingen anstrengelse for i *gerning* at vise os, at vi altid var i hans tanker. Lige til de allersidste dage modtog vi i København pakker fra »Hytten«, pakker, som han selv bragte den lange vej til posthuset, og som uden mange ord bragte os håndgribeligt bevis for, at hans tanker altid var hos os.

Vi bøjer os i den aller dybeste taknemlighed for fars lysende eksempel på, hvorledes faderkærligheden — gennem et helt langt, virksomt liv — kan give sig udtryk, ikke i ord, men i *gerning*«.

Dette billede svarer fuldt ud til det, vi, hans venner, havde af I. P. Nielsen.

HARALD ROHLEDER

DEN STORE HJÆLPSOMME

PETER GRAU's sidste hilsen til vennen

Sidste gang, Peter Grau satte pennen til papiret, var, da han skrev dette for ham så knappe og karakteristiske bidrag til bogen om hans ven:

I. P. Nielsen var stærk af Mund og Pen, og det var i vort Bekjendtskabs Gry, jeg sagde til ham: »— Beed Gud dømme Dig efter Dit Hjærte og Dit Indre og ikke efter Din Mund og Din Skrift, thi saa vil Du faa en værre Omgang.«

Han blev den »Store Hjælpsomme« for det ganske Land Nordslesvig. Hvem der trængte materielt søgte til Dynt og fik Lægedom, og det var uanset Stand eller Sindelag, — saa stort var denne Mands Hjærte.

Han brugte skarpe og bitre Ord om det Regimente, der satte ind efter 5. Maj, baade i Danmark og nok især i Nordslesvig, og forsonede sig aldrig med Rigsdagens Godkjendelse af de tilbagevirkende Love. Men han levede op til Ordet: »Lad de smaa komme til mig og formener dem det ikke, thi Guds Rige hører dem til« og »hvem der gjør vel imod een af disse smaa, gjør vel imod mig.«

Han var stolt og dybt taknemmelig over sit Samarbejde med Dronning Ingrid for Smaabørns Vel og udtalte sig ofte med Glæde derom.

Jeg har haft den Lykke at blive Ven med ham i god Tid, og jeg vil prise og takke denne ædle Mand til min sidste Stund!

PETER GRAU

»HENDES MAJESTÆTS SØNDER- JYDSKE MINISTER«

af redaktør

KAI EDVARD LARSEN

Det er naturligt, at I. P. Niensens forbindelse med det kongelige hus kommer til at stå som et kapitel i en skildring af hans liv og virke. Ved siden af arbejdet for de sønderjydske børn og sønderjydske småkårshjem i det hele taget, var det venskab, han mødte såvel hos Kongen som hos Dronningen, og den tillid, hvormed Majestæterne omfattede hans person, noget af det, der i de senere år gav hans tilværelse et særligt rigt indhold. Den gamle revolutionære politiker lærte at vurdere ud fra nye synspunkter, og kom i kongemagten til at se den bedste sikkerhed og garanti for bevarelsen af den demokratiske styreform, han selv så aktivt havde deltaget i. Der var her tale om en faktisk og for mange til at begynde med noget overraskende udvikling.

I. P. Niensens hengivenhed for Majestæterne var så ubetinget, at den i den sidste halve snes år af hans liv så at sige kom til at præge hans daglige færde. Han udtrykte altid i omtalen af Kongen og Dronningen en umiddelbar dyb og respektfuld ærbødighed, men var helt sig selv, også når han f. eks. skulle fremføre sine meninger og anskuelser på højeste sted. Hans form og terminologi var jo uadskilleligt forbundet med hans særegne personlighed, og derfor kom det berømme-

lige frisprog, han betjente sig af, aldrig til at savne den ærbødige og hengivne undertone, der gjorde ham uimodstaelig, ikke mindst når han ville have en eller anden plan gennemført. Han forstod såvist ikke at besmykke sine ord, langt mindre at skjule sine inderste tanker. Det havde hans modstandere i de yngre år, da han stod midt i den politiske kamp, ofte haft lejlighed til at erfare, og vennerne gik det hverken dengang eller senere stort bedre, hvis et eller andet var ham imod. Men I. P. virkede overbevisende, når en sag optog ham, og lod sig ikke feje tilside af de første, de bedste argumenter, ligegyldigt, hvem der fremførte dem. Han måtte være helt i overensstemmelse med sig selv for at kunne virke, og måtte føle sig *aldeles* overbevist, inden han afveg fra en een gang fattet plan. Det var det, som gjorde, at man følte sig tryk i hans selskab, fordi han var ærlig over for sig selv og overfor sine omgivelser.

Ved en sammenkomst i forbindelse med en af de årlige juleuddelinger på »Folkehjem« kaldte biskop Noack I. P. Nielsen »Hendes Majestæts sønderjydske minister«. I. P. mumlede i den anledning en bemærkning for at feje overdrivelsen tilside. Men noget var der alligevel om det! Ifølge sagens natur blev det især Dronningen, I. P. Nielsen kom til at samarbejde med, og der er næppe nogen tvivl om, at Hendes Majestæt vanskeligt kunne have fået nogen mere kyndig, ærlig og oprigtig rådgiver end I. P. under sin færd i grænselandet. Til det yderste var han ved de forskellige arrangementer omsorgsfuld for, ikke blot at det gik rigtig til, som han plejede at udtrykke sig, men også, at Dronningen blev orienteret fra alle sider. Han følte sit store ansvar for Majestæternes ve og vel, og havde en klar forståelse af, at kongehuset måtte og skulle være hævet højt op over såvel de almindelige partipolitiske modsætninger som og måske ikke mindst over den mere lokalt bestemte »lille politik«, hvis forskellige afskygninger I. P. Nielsen havde et så nøje kendskab til.

Men hvorledes kom nu denne kontakt mellem kongehuset og den gamle sønderjydske politiker og arbejderfører istand? — Det var jo dog ikke så lidt af et eventyr. —

I. P. Nielsen har selv fortalt derom, og han fortalte iøvrigt gerne om sine oplevelser. I sin egenskab af rigsdagsmand havde han allerede på et tidligt tidspunkt haft lejlighed til at møde medlemmer af den kongelige familie, men ikke stort anderledes end de fleste af hans kolleger og uden blot i fantasien at have forestillet sig, at det nogensinde skulle blive til mere. Det var da heller ikke de almindelige officielle sammenkomster, der kom til at danne indledningen. Det første og egentlige møde fandt sted den historiske dag 20. august 1936, da Kong Frederik og Dronning Ingrid som kronprinsepar ankom til Gråsten, for at tage ophold på Gråsten slot.

»Her så jeg for første gang Danmarks nuværende Dronning«, skrev I. P. Nielsen i en beretning i anledning af »Sønderjydsk Hjælpefond«s 25-årige beståen i 1949. »Jeg stod i yderkredsen, som det sig sømmer for proletarer, men vi var der! Vi ville være med til at byde Danmarks kronprinsepar velkommen til Sønderjylland. Jeg havde hørt så meget i København om dem, at Kronprinsessen skulle være stolt og utilnærmelig. Det indtryk fik jeg slet ikke, snarere det modsatte. Der er vistnok sket et uheld for Vorherre, da han skulle skabe den første københavner. Der har været lidt skidt i den lerklump, han har fået fat på. Derfor løber de sommetider løbsk derinde i storbyen. Jeg fik det indtryk, at jeg godt kunne invitere Kronprinsessen med til julefest i Aabenraa, og det gjorde jeg!«

Skildringen er karakteristisk for I. P. Niensens særlige stil. På een gang så åben, ærlig og hjertevarm — og så svirper pisen over dem, der har haft en så forkert mening om Kronprinsessen, hvis venlige, umiddelbare og forstandige optræden straks så ganske og aldeles betager ham.

Fra dette øjeblik står I. P. Nielsen ved kronprinseparrets side, og med sit skarpe blik for værdifulde menneskelige egenskaber beslutter han sig straks til at forsøge på at drage Danmarks unge kronprinsesse ind i det arbejde, der siden kom til at knytte Hendes Majestæt så nært og inderligt til grænselandet og den sønderjydske befolkning.

— — —

Visse indre vanskeligheder havde der nu imidlertid været forinden modtagelsen i Gråsten. »Vi var der«, skrev I. P. Nielsen, og med »vi« tænkte han på de sønderjydske arbejderes repræsentanter. Men forholdet var jo det, at der fra tysk tid havde bestået en dyb kløft mellem den jævne befolkning og de strålende fyrstehoffer. Der havde aldrig været tale om selv den allerringeste forbindelse med de slesvig-holstenske hertuger, langt mindre naturligvis med dem, som stod endnu højere på rangstigen. De sønderjydske arbejdere havde derfor vanskeligt ved at forestille sig, at det kunne være anderledes, selvom det nu drejede sig om danske »høje herskaber«. Så dybt forankret var deres indstilling, at de simpelthen anså det for uforeneligt med socialdemokratisk takt og tone at nærme sig fyrstelige personer. Da den tidligere, nu afdøde socialdemokratiske borgmester Johan Jacobsen i Sønderborg i 20'erne mødte frem ved kongemodtagelserne, vakte det ikke så lidt utilfredshed i arbejderkredse. Det satte han sig ud over! Men det var helt udelukket, at han kunne modtage og efterkomme en indbydelse til taffel ombord på »Dannebrog«.

Ud fra dette skal man finde forklaringen på, at de socialdemokratiske byråds-, sogneråds- og amtsrådsmedlemmer i første omgang afviste indbydelsen til at møde i Gråsten den 20. august 1936 for at tage imod Danmarks kronprinsepar. I et interview i anledning af Kongens 50 års fødselsdag i 1949 sagde I. P. Nielsen om denne reaktion, at den jo var »aldeles splittergal«. Han foretog derfor straks skridt til at få den

trufne beslutning ændret. I den anledning kom Stauning til Sønderjylland, og efter samråd med I. P. Nielsen udsendtes en meget kraftig henstilling til arbejderrepræsentanterne om at komme til stede. — Det hjalp! Henstillingen blev fulgt i en sådan udstrækning, at I. P. Nielsen i sandhed kunne konstatere, at »vi var der«, selvom man også lidt uvant med situationen holdt sig noget i baggrunden.

Mødet med det danske kronprinsepar brød alle tidligere forestillinger om den dybe kløft. En sådan bestod jo slet ikke, indså man. Med nogen overraskelse og forundring bemærkede arbejderne den venlige og naturlige måde, hvorpå såvel Kronprinsen som Kronprinsessen henvendte sig til de enkelte, om høj eller lav. Og mens præsentationen stod på, gjorde I. P. hurtigt den iagttagelse, at »det gik an« at invitere Kronprinsessen til Sønderjysk Hjælpefonds juleuddeling.

»Det var mig en stor glæde« skriver han i sin før omtalte beretning, »at ikke blot Kronprinsessen, men også Kronprinsen kom tilstede, og de var ledsaget af hofdame, komtesse Sibylle Reventlow, der senere med så stor interesse har fulgt Hjælpefondens arbejde og arbejdet indenfor institutionen »Kronprinsesse Ingrid's feriehjem«.«

Efter sammenkomsten på »Folkehjem« var der aftenselskab hos amtmand Kr. Refslund Thomsen, og her kom I. P. Nielsen i samtale med Kronprinsen om politik, jagt og meget mere — »på sådan en rigtig gemytlig måde, fri for alle formaliteter.« Denne samtale blev den egentlige indledning til det venskab, der udviklede sig siden, og om hvilket der er berettet adskilligt igennem de forløbne år.

Og just på det tidspunkt, hvor denne første forbindelse blev knyttet, var det, at I. P. syslede med sine planer om at få oprettet et feriehjem for sønderjydske skolebørn, idet han havde lagt mærke til, hvor let tyskerne havde ved at sende deres børn til feriehjem syd for grænsen, og samtidig havde fået oplysning

om flere tilfælde, hvor man fra tysk side havde henvendt sig til rent danske familier med tilbud om at give deres børn et ferieophold i Tyskland. I. P. så, at her var en opgave, som måtte løses. Da de sønderjydske rigsdagsmænd i sommeren 1937 var inviteret til Gråsten, rejste han spørgsmålet om at oprette institutionen »Kronprinsesse Ingrid's feriehjem«, og fik straks tilslutning. Der blev derefter så at sige omgående taget fat, idet adskillige formaliteter måtte bringes i orden, og i den følgende tid holdtes flere sammenkomster på Gråsten, hvor man bl. a. overvejede, hvorledes man skulle fremskaffe de fornødne pengemidler. Det var især det, som voldte vanskelighederne til at begynde med. Ved en given lejlighed skulle man nødvendigvis bruge 200 kroner. Hverken I. P. Nielsen eller sparekassedirektør Ølgård, der allerede dengang var kommet med i arbejdet, havde pengene ved hånden, hvorfor man henvendte sig til Kronprinsen om et lån — uden kaution. »De blev naturligvis bevilget, og senere tilbagebetalt«, fortalte I. P.. «Det manglede vel nok bare».

Det var I. P. Niensens store styrke, at han tog så naturligt på tingene — uden svinkeærinder og omsvøb. Således var hans inderste natur, som den kom til udtryk ikke blot i hans handlinger, men også i tale og i alt, hvad han skrev — fra de skarpeste politiske artikler til de knappe, hastigt formede opråb, hvormed han henvendte sig til offentligheden eller til den enkelte medarbejder inden for de institutioner, hvor han så at sige var sjælen i foretagendet. »Hendes Majestæts sønderjydske minister« var ikke udstyret med diplomatiske egenskaber, men han besad en egen evne til at borteliminere vanskeligheder og forstod at berede vejen for Hendes Majestæt. Således var han i det store, men også i det små. Han udpegede bl. a. sig selv til en slags vogter af Majestæternes fred og frihed, når de om sommeren søgte til Dynt strand for at bade. Selv holdt I. P. sig diskret borte. Først da Kongen havde ladet falde en bemærk-

ning om, at han besynderligt nok aldrig så ham, syntes I. P. Nielsen, at han nok kunne tillade sig at gå hen for at hilse. Men fred og ro skulle de ha'!

Det var fra den tid, man har den lille historie om damen »af de større dimensioner«, der sammen med et selskab havde lagt sig lige op ad det kongelige badehus og ikke ville fjerne sig efter I. P. Nielsens henstilling: »Så var det jeg sagde, at når det var hende og det øvrige selskab så meget om at gøre at se nogen bade, så skulle jeg såmænd gerne få »mutter« med derned, så vi kunne gå i vandet sammen, og de da endelig kunne få noget at se på.« Efter den salut forsvandt selskabet, og siden blev der ikke anledning til at gribe ind.

Der skal iøvrigt ikke her berettes om de mange anekdoter, der dukkede op i forbindelse med omtalen af I. P. Nielsens bekendtskab med de kongelige. Flere er blevet forsynet med rigelig kolorit, men de fleste har relation til faktisk stedfundne begivenheder og giver i små, fornøjelige glimt et indtryk af de følelser, der bar venskabet fra begge sider.

I. P. Nielsens hengivenhed var dyb og ægte. Kan man, uden at blive grebet, læse disse linier af ham fra julen 1940 — det første år under tysk besættelse:

»Det var en himlens gave som tak for, hvad Kronprinsen har været for os hernede og for Kronprinsesse Ingrid's kærlighed til sønderjydske børn, at de fik lille prinsesse Margrethe af Danmark. Vi sender vor ærbødige hilsen til Amalienborg med ønsket om en god, velsignet jul for alle medlemmer af det danske kongehus, for vort land og for vort folk«.

Og vil de, der fik lejlighed til at deltage i indvielsen af hjemmet i Blåvand i 1947, mon kunne glemme den hjertelighed, hvormed Dronningen henvendte sig til I. P. , da hendes Majestæt i sin smukke og velformede tale bl. a. sagde:

»Jeg er overbevist om, at alle, der her er tilstede, er enig med mig, når jeg til slut henvender mig til Dem, I. P. Nielsen. De

har gjort mere for sønderjydske børns feriehjem end nogen anden. Det er ikke bare Deres energi og den ildhu, hvormed De går op i arbejdet og Deres enestående evne til at få alle interesseret i en god sag, men det er ud fra Deres store, medfølelse hjerte, at de hjælper alle de steder, hvor De véd, det er tiltrængt, og det siger jeg Dem en varm tak for.«

— — —

På det sidste var det, som om en lidt vemodig tone nu og da kunne komme til at præge I. P.s tale. Han havde haft sine hjertebesværligheder, og vidste, det kunne være forbi nårsommelst. Døden frygtede han ikke, men han elskede liv og virke, og var taknemmelig over, at hans alderdom blev så stærkt optaget af arbejde for de små i samfundet, dem, han fra sin tidligste ungdom havde viet sine bedste kræfter, og det var den rige oplevelse for ham, at han skulle møde Danmarks Dronning i en fælles bestræbelse for at hjælpe disse, de dårligst stillede. Så stor var I. P. Nielsens åndelige og sjælelige spændvidde, at han kunne favne alt — fra den laveste hytte til det kongelige slot!

KAI EDVARD LARSEN

SMÅTRÆK FRA ET SAMARBEJDE MED I. P. NIELSEN

af

SYBILLE BRUUN

✱

For den, der har haft et nært og langvarigt samarbejde med I. P. Nielsen, skulle det på forhånd ikke synes vanskeligt at give sine indtryk videre til andre. Hans åndelige særpræg burde gøre det let at forme ordene, således at også de, der ikke kendte ham, kunne danne sig et billede af ham. Og dog vil ingen beskrivelse kunne give et fyldestgørende indtryk af selve hans personlighed, hans varme hjerte og rene sind. Man må have kendt ham.

Det blev mit privilegium at kende I. P. Nielsen gennem en lang årrække. Fra kronprinsparret tog ophold på Gråsten slot så jeg ham ofte, dels i Sønderjylland om sommeren eller ved juletid, dels ved hans hyppige besøg i København. Desuden stod jeg i stadig brevlig forbindelse med ham.

Den sommerdag i 1939, da bestyrelsen for »Kronprinsesse Ingrid's Feriehus for sønderjydske Børn« blev dannet, står så klart for mig. Mødet fandt sted i I. P. Nielsens hjem »Hytten« ved Dynt strand, dette ejendommelige hus, der i lige grad var præget af hjemlig hygge og af at være I. P. Nielsens arbejdssted og udgangspunkt for hans vidtspændende virke.

Kronprinsessen skulle ved denne lejlighed for første gang

komme i det hjem, hvor hun siden så ofte var gæst, og jeg husker tydeligt min beklemthed ved at skulle påtage mig et arbejde sammen med de mange betydningsfulde personer, der var samlede til mødet. Den slags betænkeligheder fik I. P. Nielsen imidlertid hurtigt bortvejret. I løbet af kort tid var bestyrelsen konstitueret og rollerne fordelt, som han mente, det ville tjene sagen bedst.

Jeg tror heller ikke, det ville have nyttet noget at protestere. Blandt mine papirer fra 1940 har jeg et brev fra ham, hvis forudsætning var en forespørgsel til mig om at træde ind som medlem af Sønderjydsk Hjælpefonds damekomité. Jeg må åbenbart have vægret mig, for brevet — som er dateret d. 19/11 — lyder således:

»Må jeg spørge Dem: Er der andre hensyn eller grunde for Deres afslag på min anmodning om at træde ind i Hjælpefondens bestyrelse end de nævnte? De kan nok se, at den grund, De nævner, duer ikke. Må jeg så få at vide, hvad der er i vejen for Dem! Har forloveden sagt nej? Det vil jeg da ikke håbe, thi så kommer jeg efter ham. Frem med det! De véd dog, at jeg ikke sådan lader noget falde, som jeg har fået i hovedet. Jeg ringer til Dem onsdag ved 11-tiden.«

På foden af brevet har jeg noteret: Besvaret telefonisk d. 20/11. Indvilget i at indtræde i damekomitéen!

I. P. Nielsen blev en virksom arbejdsgiver. I det mangeårige samarbejde, der begyndte med, at hvervet som sekretær i bestyrelsen for feriehjemmene, hvor han var formand, blev pålagt mig, fik jeg ikke lov at lægge hænderne i skødet ret længe ad gangen. Mange er de breve, han i den periode sendte mig, alle skrevne med hans karakteristiske håndskrift og strømmende over af nye ideer for arbejdets gennemførelse, inden- og udenrigspolitiske betragtninger og ros eller dadel til modtageren. Han skrev aldeles som han talte, tog vist aldrig kopi af sine breve, men huskede tilsyneladende alt. Havde man mishaget ham, gav han ondt af sig, men brevet endte så med et lille klap

på skulderen som trøst. Han følte sig aldrig forbigået på egne vegne, men hans varme følelser for andre mennesker, som led uret, fik ham til at gå ind for deres sag med hele sin glødende energi og interesse.

I. P. Nielsen sagde ofte spøgende, at han i sit arbejde var tilhænger af den oplyste enevælde. I et brev fra krigens tid skriver han således:

»Kunsten at regere består ikke i at tage hensyn til alles meninger og synspunkter, heller ikke i at ville dunke sin egen mening ind i hovedet på andre mennesker — det er denne metode, der lider skibbrud for tiden — men kunsten at regere består i at have en mening, som man vil have frem, og at gøre det på en måde, således at de, man vil have i tale, troer, at det er deres egen mening. Det er den oplyste enevælde.« —

Feriehjemmene stod I. P. Niensens hjerte særlig nær, og i sin utrættelige virksomhed for dem fik han et nært samarbejde med vor nuværende Dronning, et samarbejde, der blev til stor gensidig glæde. Han nærede, som alle ved, den største ærbødighed og hengivenhed for kongefamilien. Kong Frederiks besøg ved sit badehus, der lå i nærheden af »Hytten«, og de deraf følgende muntre samtaler, som Kongen ofte indledte således: »God morgen, nabo!« hørte til hans gladeste minder, og han lagde megen vægt på at få lov at komme i personlig audiens hvert år i januar for at ønske glædeligt nytår.

Dronningen beundrede og elskede han, og han bøjede sig loyalt for de afgørelser, som Hendes Majestæt traf — selv når de krydsede hans egne — dog ikke uden et humoristisk blink i øjet over, at han havde fundet sin overmand. Han lagde, for sagens skyld, megen vægt på at knytte Dronningen til det sønderjydske hjælpearbejde, men havde tillige en sikker fornemmelse af, at denne tilknytning ikke måtte misbruges, såsnart det drejede sig om principielle spørgsmål. Hans omsorg for Hendes Majestæt var rørende og strakte sig også til de måltider, der skulle serveres ved juleuddelingerne i Sønderjylland. På dette punkt

var han ikke til at rokke, der skulle god og kraftig mad på bordet — selv om hædersgæsten ofte bad om at måtte nøjes med noget lettere. I et brev fra 1943 siger han:

»Jeg har efter Kronprinsessens ordre skrevet, at Kronprinsessen ønsker traktementet ved den eventuelle frokost så spartansk som muligt, — men for egen regning har jeg tilføjet, at Kronprinsessen skal have et ordentligt måltid!«

Og sådan blev det.

For sig selv krævede han såvist ikke meget, og ofte måtte man føle sig beskæmmet ved den offervilje og nøjsomme livsførelse, der forekom ham ganske naturlig. Under vinterkrigen fortalte han mig, at han og hans kone havde inviteret en finsk mor med to børn til at bo i »Hytten«. På mit spørgsmål om, hvordan det kunne lade sig gøre, svarede han: »Jo, det kan sagtens gå. Gæsterne får soveværelset, mutter ligger på sofaen i dagligstuen, og jeg selv rykker op på loftet. Hvis ikke vi skulle have plads, hvem skulle så have det.«

En af hans største fornøjelser i sommerens løb var at holde et ålegilde, hvortil han indbød gæster fra nær og fjern. Den, som har været til ålegilde hos I. P. Nielsen, glemmer det ikke så let. Ål på mindst 8 forskellige måder, alle tillavede af fru I. P. Nielsen, som ved sin venlighed og sit lune fik alle til at føle sig hjemme. Fru I. P. Nielsen supplerede på den smukkeste måde sin mand. Drejede diskussionen sig om faglige ting, deltog hun ikke direkte, men kunne ved en lille bemærkning kaste nyt lys over tingene eller bringe dem i det rette forhold til hinanden. Måtte hun en enkelt gang tage til København for at se til sine børn, savnede I. P. Nielsen hende meget, og selv blev han aldrig borte hjemmefra længere end højst nødvendigt. Han længtes altid efter at komme tilbage til sin kone og til hunden »Jan«, som han havde fået som gave af feriehjemmenes bestyrelse, og af hvem han villigt lod sig tyrannisere.

I. P. Niensens tanke for andre rakte vidt. Ofte sendte han os

pakker indeholdende frugt og grøntsager fra haven. Vi vidste, at han selv havde båret de tunge pakker op ad bakke og ad tunge veje til Broager — en omstændighed, som gjorde hans gaver ganske særlig værdifulde for os. Han glædede mig også ofte ved at komme til morgenkaffe hos os under sine besøg i København. Ved den efterfølgende cigar fortalte han om sine planer, pålagde mig at udføre en halv snes forskellige hverv og var ude af døren, før man så sig om, på vej til en eller anden myndighed, hvor der skulle opnås noget, eller slås i bordet, — eller eventuelt begge dele.

Hvad jeg her har skrevet, er kun nogle småtræk fra mit bekendtskab med I. P. Nielsen og fra det arbejde, hvis leder han var, og som derfor blev vort naturlige fælles udgangspunkt. Lignende træk vil sikkert gå igen i enhver skildring af I. P. Nielsen som udtryk for væsentlige egenskaber i hans karakter, og jeg ved, at jeg ikke for den, der har kendt ham, vil være i stand til at føje noget nyt til helhedsbilledet af ham.

Men jeg føler det selv som en lykke, at jeg fik lov at lære I. P. Nielsen at kende og at samarbejde med ham.

Man plejer at sige, at de døde rider hurtigt. Nogle få har dog evnet at række videre end til blot at udfylde deres plads i generationsrækken, og disse enere lever også efter deres død i andre menneskers bevidsthed. Tanken på deres uegennyttige sind og varme hjerte kan med tiden styrke og anspore andre. En sådan mand var I. P. Nielsen.

Vi savner ham, fordi han betød og betyder noget for os, og fordi mænd med I. P. Niensens personlige fordringsløshed og bestandige ønske om at gøre godt mod andre er sjældne. »Hjerterets renhed er at ville eet.« I. P. Nielsen ville kun eet: hjælpe andre.

SYBILLE BRUUN

DET STORE HJÆLPEARBEJDE

I. P. Nielsens egen beretning om »Sønderjydske Hjælpes-fond« og de tilsluttede organisationer i det store velgørenhedsarbejde, han sammen med Dronning Ingrid var sjælen i:

Den 20. august 1936 holdt Kronprins Frederik og Kronprinsesse Ingrid deres officielle indtog i Sønderjylland for at tage ophold på Gråsten slot. Paa havnepladsen i Gråsten var samlet repræsentanter for samtlige befolkningsklasser og erhverv i Sønderjylland for at give udtryk for, at hele den sønderjydske befolkning bød det danske Kronprinsepar velkommen til Sønderjylland.

De sønderjydske arbejdere havde også — om end lidt nølende, ladet sig repræsentere. De var uvante med sådanne fester. Dette behøver ikke at skyldes arbejderne selv, der kan være mange andre forhold, der har gjort sig gældende. Det skulle imidlertid snart vise sig, at omsorg og hensyntagen over for småfolk hurtigt ændrede forholdet til de kronprinselige beboere på Gråsten slot.

Vi kendte Kronprins Frederiks ligefremme og bramfri væsen. Kronprinsen var elsket af den danske befolkning for hans måde at færdes på iblandt den. Men nu Kronprinsesse Ingrid? Vi vidste egentligt ikke andet om Kronprinsessen, end at hun var svensk prinsesse, og at hendes bedstefar var Kong Gustav af Sverige. Vi glædede os — ikke mindst i Sønderjylland — over, at Kronprins Frederik valgte en svensk prinsesse til hustru.

Sverige og Danmark kom lige som hinanden nærmere. Forholdet mellem de to folk blev mere inderligt forbundet. Men hvorledes ville Kronprinsesse Ingrids færden iblandt den sønderjydske befolkning blive? Det var spørgsmålet. Besvarelsen lod ikke vente længe på sig.

Sønderjylland var med i verdenskrigen 1914—18. Følgerne efter en sådan krig rækker langt, går dybt og varer længe. Den danske stat havde bragt store ofre som bodemidler for at rette skaden op og udslette krigens følger. Befolkningen havde på forskellige måder selv hjulpet til; dette var også tilfældet for den fattigste del af den sønderjydske befolkning. De sønderjydske arbejdere havde, allerede kort efter genforeningen, da krise og arbejdsløshed satte ind, startet en slags kammeratskabets hjælp. Der blev samlet ind i byerne og rundt i sognene til trængende kammerater; dette suppleredes med gaver fra den gamle del af kongeriget.

Efterhånden antog denne velgørende virksomhed større omfang og fik tillige fastere former. Behjertede mænd som H. P. Hanssen, biskop Ammundsen, grev Schack o. a. meldte sig til tjeneste for den gode sag. Virksomheden beholdt dog stadig karakteren af arbejdernes eget værk. Vi fra arbejdernes side var glade og taknemmelige for den håndsækning, disse mænd gav os. — I 1936 tog som allerede nævnt Kronprins Frederik og Kronprinsesse Ingrid bopæl på Gråsten slot. Forholdet mellem kronprinseparret og befolkningen blev hurtigt tillidsfuld. Men det varede ikke længe, før det også blev hjertevarmt.

Kronprins Frederik og Kronprinsesse Ingrid blev elsket af hele den sønderjydske befolkning. Kronprins Frederik beundres for den ligefremme, jævne, menneskelige måde, som han færdes iblandt os på. Et lille træk til vidne herom kan vel fortælles, selvom det mere tilhører privatlivet.

Ved Kronprins Frederiks daglige badeture ved den henrivende Dynt strand med Dybbøl Banke og møllen lige overfor,

passerede daglig vor fisker Kronprinsens badested og hilste ærbødigt, som det sig hør og bør. En dag på tilbagevejen, da fiskeren nåede det beskedne badehus, var Kronprins Frederik færdig og startede sin flunkende ny bil med musik i. »Vil De køre med«, sagde Kronprinsen. Fiskeren blev ganske betuttet, han så op og ned ad sin fiskerdragt, der bar umiskendelige mærker af tang og andre havplanter. Kronprinsen, der opfattede fiskerens forlegenhed på rette måde, gjorde straks ende på historien ved at lukke bildøren op og placere fiskeren i vognen med det udbrud, at en bil er til at køre i.

Næppe var kronprinseparret flyttet ind på Gråsten slot, før Kronprinsessen meldte sig som aktiv deltager i vort hjælpearbejde for sønderjydske børn. Protektrice kaldes det med en finere udenlandsk betegnelse, men en sådan ophøjet stilling alene var Kronprinsesse Ingrid ikke tilfreds med. Kronprinsessen ville være med i arbejdet. Med dette for øje stiftede Kronprinsesse Ingrid en indsamling af tøj til sønderjydske børn under navn af »Ingrid-Indsamlingen«. Det er sådan en slags hypermoderne kæde-organisation, men uden penge, så justitsministeren kan ikke skride ind. Man kan blive aktivt medlem, når man skaffer tre passive medlemmer, der forpligter sig til hvert år til Ingrid-indsamlingen at give mindst tre beklædningsgenstande til sønderjydske børn. Det indsamlede tøj sendes til Sønderjydske Hjælpesfond og fordeles op til jul af Kronprinsesse Ingrid tillige med det af hjælpesfonden indsamlede tøj, naturalier og penge.

Der er fest på »Folkehjem« i Aabenraa hver gang denne juleuddeling finder sted. Der er rigtig gammeldags julestemning med gran og kærter, jul med salmesang. Øjnene tindrer af glæde på de 300 repræsentanter fra samtlige sønderjydske sogne, når Kronprinsesse Ingrid går rundt fra bord til bord for at hilse på hver enkelt repræsentant og, som en særlig hilsen til sognet, udleverer dem deres stabel julegaver i form af klæder

og skotøj til børnene derude. Men Kronprinsesse Ingrid tager selv ud i sognene som en rigtig juleengel, der har posen fuld af dejlige gaver. Der er fest i landsbyen, når Kronprinsessen holder sit indtog. Og det er dejligt at overvære Kronprinsessens uddeling af gaverne til de forventningsfulde børn.

Kronprinsesse Ingrids indsamling — »Ingrid-Indsamlingen« — muliggjorde at uddele beklædningsgenstande til sønderjydske familier med børn. For at hjælpe trængende familier, så de børn, der skal konfirmeres, også kan møde på højtidsdagen med pæne klæder, har »Sønderjydske Hjælpefond« startet en konfirmationshjælp.

Sønderjydske Hjælpefond har også noget, der hedder »skjult nød«. Hvad det begreb betyder, ved enhver.

— — —

Men også på anden måde har Dronning Ingrid haft omsorg for de sønderjydske børn.

Sønderjydske børns ferierejser til København blev startet i begyndelsen af tyverne under mottoet: »Sønderjydske børn skal mindst en gang i deres skoletid besøge deres lands hovedstad«. Denne sag var også rejst af sønderjydske arbejdere, og organisationen hvilede på lederne af den danske folkeskole, de sønderjydske amtsskolekonsulenter, der sammen med skoleinteresserede folk hernede stod i forbindelse med sønderjydske interesserede kredse i København, som sørgede for børnenes anbringelse og ledsagelse i storbyen. Mange tusinde sønderjydske skolebørn har gennem denne virksomhed besøgt vort lands hovedstad siden 1920. Men der manglede »en sten i muren«; nemlig et feriehjem for sønderjydske børn. Alle andre børn hernede, såvel som de i den gamle del af kongeriget, havde feriehjem, kun sønderjydske børn fra de dansksindede hjem havde ingen. I Sønderjylland har børn fra København, Frederiksberg, Gentofte osv. feriehjem og tumler sig i sommersol med bad og svømning i vore sunde og indvande. Børnene fra de tysksindede

hjem havde store muligheder sydpå. De kom hver sommer til Riesengebirge og andre steder. Derfor måtte der skaffes udvej for, at vore egne børn ikke skulle være stedbørn på dette område.

»Så grundlagdes Kronprinsesse Ingrid's Feriehjem for sønderjydske børn en skøn sommerdag på Gråsten slot«; således hedder det i beretningen om denne sag.

Kronprinsesse Ingrid var fyr og flamme for foretagendet. Tegninger blev gennemgået, inventar blev indkøbt osv., byggegrunde blev valgt. På dette område greb Kronprins Frederik ind. Den historiske sandhed i ære. Vi fik tilbudt en byggegrund af statenovre på vestkysten. Der blev først forevist Kronprinsesse Ingrid en byggegrund et stykke nordfor Vejers. Bevares, der var smukt deroppe. Og stedet blev meget fremhævet for sin beliggenhed. Der var kun en ting, der var galt, og det var, at det var farligt at bade. Kronprins Frederik, der ledsagede Kronprinsessen, valgte derfor i stedet en byggegrund ved Vejers strand. Og deroppe ligger »Kronprinsesse Ingrid's Feriehjem for sønderjydske Børn«. Vel at mærke nr. 1. Der er kommet et til.

»Kronprinsesse Ingrid's Feriehjem ledes af Kronprinsessen selv i forbindelse med en bestyrelse«. Således lyder fundatsen, der er givet af undervisningsministeriet.

Til at hjælpe Kronprinsesse Ingrid med arbejdet i Sønderjylland valgte lærerorganisationen ved et møde på »Folkehjem« i Aabenraa, hvor Kronprinsesse Ingrid selv var til stede, et lærerudvalg eller et lærerråd, der sammen med tre sønderjydske amtsskolekonsulenter skulle repræsentere skolerne og medvirke ved udvælgelsen af børnene, der skulle på ferie-hjemmet.

Bestyrelsen for Kronprinsesse Ingrid's Feriehjem valgtes den 4. juli 1939 på et møde i »Hytten« ved Dynt Strand:

Hds. kgl. højhed Kronprinsesse Ingrid, æresformand,
borgmester, dr. phil. Ernst Kaper, formand,

redaktør Frede Nielsen, næstformand,
hofdame, komtesse Reventlow, sekretær,
klitinspektør Pinholt,
amtsskolekonsulent Nicolaj Svendsen,
folketingssmand I. P. Nielsen.

Borgmester Ernst Kaper er død, og i hans sted er valgt bankdirektør Hedegaard, København. Klitinspektør Pinholt er ligeledes død, og hans stedfortræder i embedet, klitinspektør Thaarup, er indtrådt i bestyrelsen.

1. september 1939 var arkitekt Jep Fink, der var ferie hjemmets bygmester, færdig med arbejdet, og et hold sønderjydske børn på 26 piger og 26 drenge rykkede ind.

Men så kom krigen og satte en stopper for virksomheden ved Vejers. I 1940 holdt sønderjydske børn ferie i deres egen landsdel. Gentofte kommunelærerforening havde stillet sit ferie hjem ved Dynt Strand til rådighed for Kronprinsesse Ingrid.

I foråret 1941 var Kronprinsesse Ingrid helt husvild med hensyn til at anbringe børn på ferie hjem. Ganske vist var der forskellige tilbud på ferie hjem, men kun udenfor den egentlige højsommer, selve ferietiden var optaget. Kronprinsesse Ingrid gik derfor ind på at undersøge mulighederne for at få oprettet et ferie hjem nr. 2. Kronprinsessen tog selv til Fyn og fik af hofjægermester Juel til Hverringe en byggegrund, smukt beliggende ved skov og strand. Pengene lykkedes det også at få samlet sammen. Staten gav gennem undervisningsministeriet, på samme måde som til ferie hjemmet ved Vejers, et væsentligt tilskud. Men en større del af den store byggesum på kr. 140.000, skaffedes tilveje ad privat vej. Fyn gav rigeligt sin part. Sct. Georgsgildet — de gamle spejdere — hjalp til med en meget stor sum, og så fremdeles. Hjemmet opførtes af kgl. bygningsinspektør Lehn-Petersen, og det tog ham kun 52 dage fra arbejdets påbegyndelse til det første hold sønderjydske børn rykkede ind den 4. juli 1941.

»Kronprinsesse Ingrids Feriehjem for sønderjydske Børn« nr. 2 ligger på Hindsholm ved Bøgebjerg Strand. 260 sønderjydske børn har holdt ferie på dette hjem hver sommer. Det har i første række været fattige, svagelige børn fra byerne. Således har Dronningen ønsket det.

Dronning Ingrid har to feriehjem for sønderjydske børn at styre og lede. Og det er rigtigt, at Dronningen selv leder sine feriehjem. Ikke sådan, at Hds. Majestæt står deroppe og koger havregrød og steger frikadeller, dertil har Dronningen naturligvis en økonoma, men Dronningen lægger alle planer, påser, at det hele går i det rigtige spor, akkurat som en direktør i et større foretagende. Men hjertet er med i arbejdet. Opholdet på »Kronprinsesse Ingrids Feriehjem« er helt gratis. Og feriehjemmene har alt lige fra madrasser og tæpper til håndklæder, tandbørster og mundglas, fordi Kronprinsessen ønsker, at alle skal have adgang, i særdeleshed de mest fattige.

Til slut vil jeg gentage, hvad jeg sagde ved indvielsen af »Kronprinsesse Ingrids Feriehjem« ved Bøgebjerg Strand den 5. juli 1941:

»Vi er stolte af vor Kronprinsesse. Vi beundrer Hds. kgl. Højhed Kronprinsesse Ingrid«. Og jeg tilføjede her: »Vi takker vor Kronprins og vor Kronprinsesse for deres arbejde og færden iblandt os her i vor landsdel«.

FERIEHJEMMENE

af bankdirektør

OLAF HEDEGAARD

✧

En tidlig sommermorgen, varm og skøn, stod solen op over Østersøen og sendte sine stråler ind over Dybbøl Banke og Broagerland. Den spejlede sig i Vemmingbunds let krusede vand og spillede i ruderne på »Hytten« ved Dynt Strand.

I. P. Nielsen og hans familie sov endnu, men snart rørte livet sig i de små stuer. Der skulle pilles og pudses i hus og i have, alt skulle pyntes op, for man ventede kærkomne gæster.

Dannebrog blev hejst på »Hytten«s flagstang, i dag med særlig glæde og stolthed, for Danmarks kronprinsesse ville aflægge »Hytten« et besøg. Flaget skulle fortælle viden om, at denne dag, den 4. juli 1939, ville blive en mærkedag for det hjælpearbejde for sønderjydske børn, som I. P. Nielsen allerede havde påbegyndt i Sønderjylland straks efter genforeningen og i de forløbne år udbygget mere og mere.

På denne strålende sommerdag blev i »Hytten« ved Dynt Strand fundatsen for den selvejende institution »Kronprinsesse Ingrid's Feriehjem for sønderjydske Børn« godkendt og dens første bestyrelse valgt.

Kronprinsesse Ingrid gav institutionen sit navn og tiltrådte bestyrelsen som dens æresformand, og denne dag indledtes et samarbejde mellem Kronprinsessen og I. P. Nielsen inden for

institutionens rammer, som gennem de siden da forløbne år har vakt dyb og udelt beundring og respekt hos bestyrelsens vekslende medlemmer. I. P. Nielsen var — sin beskedenhed tro — almindeligt medlem af bestyrelsen lige til sin død. »Kronprinsesse Ingrid's Ferie hjem for sønderjydske Børn« er, så vidt jeg ved, den eneste institution i Danmark, som vor nuværende Dronning har givet sit navn som Kronprinsesse, og det var os i bestyrelsen en særlig glæde og stolthed, da Dronning Ingrid i sommeren 1947 meddelte os, at institutionens navn ikke skulle ændres, men fortsætte med at have navnet Kronprinsesse Ingrid. Vi forstod, at Dronningen ved denne beslutning ville fortælle den sønderjydske befolkning, at det stærke bånd, der var skabt mellem vort kongepar og sønderjyderne i årene forud for tronskiftet, ville blive bevaret ubrydeligt fremover, og at det uændrede navn altid skulle minde om disse rige og lykkelige år.

Det er Dronning Ingrid og I. P. Nielsen, der har skabt institutionen »Kronprinsesse Ingrid's Ferie hjem for sønderjydske Børn«, og dem alene, der har æren for det værk, der er bygget op i de forløbne 14 år.

Tanken om et ferie hjem for Sønderjyllands børn havde længe før 1939 beskæftiget I. P. Nielsen. Han havde set en række ferie hjem blive opført i Sønderjylland, nogle for børn fra det gamle land, andre for børn fra mindretallets skoler, og det skar ham i hjertet, at den sønderjydske befolkning ikke havde en mulighed for at få deres børn på sådanne hjem, hvor de kunne tumle sig i glad leg på mark, i skov og ved strand og opnå sundhed og styrke for lettere at stå en vinters strabadser igennem. De økonomiske krav, dels til et ferie hjems opførelse, dels til dets drift, afskrækkede ham imidlertid fra at forsøge tanken realiseret. I stedet arrangerede han rejser for sønderjydske skolebørn til landets hovedstad, hvor børnene blev indkvarteret i københavnske hjem, i skoler og på »Fregatten Jylland«. Men

stadig arbejdede hans hjerne med tanken om engang at få opført et eller flere feriehjem for sine små venner i Sønderjylland.

Da daværende Kronprinsesse Ingrid i løbet af 1936 havde stillet sig i spidsen for det af I. P. Nielsen skabte storstilede hjælpearbejde i Sønderjylland og var blevet protektrice for »Sønderjydsk Hjælpefond«, modnedes tanken om feriehjemmet mere og mere hos ham.

Hen på efteråret 1938 henvendte han sig med Kronprinsessens fulde billigelse til undervisningsminister Jørgen Jørgensen og forelagde denne planen om at opføre et feriehjem for sønderjydske børn med undervisningsministeriets støtte. For den, der kendte I. P. Nielsens overtalelsesevne og den glød, hvormed han altid forstod at fremføre sine synspunkter, kunne det ikke være nogen overraskelse, at han hurtigt fik ministeren interesseret i tanken, og ret kort tid efter planens fremlæggelse modtog I. P. Nielsen løfte om, at undervisningsministeriet ville påtage sig omkostningerne ved opførelsen af et sådant feriehjem med alt tilbehør. Såsnart feriehjemmet var færdigt, ville undervisningsministeriet overdrage dette til Hendes kongelige Højhed Kronprinsessen i spidsen for en selvejende institution, der skulle bære Kronprinsessens navn. Staten ville således påtage sig opførelsesomkostningerne, medens de årlige driftsudgifter skulle afholdes af institutionen, som måtte skaffe de der-til nødvendige midler ad privat vej som gaver.

Nu var baggrunden for et feriehjems opførelse skabt, og da undervisningsministeren tidligt på foråret 1939 havde modtaget finansudvalgets bevilling til dets opførelse, gik I. P. Nielsen straks i gang med opgavens løsning. Efter samråd med Kronprins Frederik sikrede man sig en grund ved Vejers, smukt beliggende i klitrækken ud mod Vesterhavet, og efter at Kronprinsesse Ingrid havde godkendt planer og tegninger, udarbejdet af arkitekt Fink, Aabenraa, påbegyndtes arbejdet med husets opførelse i juni måned 1939.

Med I. P. Niensens aldrig svigtende energi og store handlekraft, der virkede inciterende på hans omgivelser, lykkedes det ham at få både arkitekt og håndværkere til at præstere et arbejdstempo, som fuldkommen overraskede. Den 1. september samme år stod feriehjemmet færdigt, og glade og lykkelige rykkede det første hold af sønderjydske børn — 52 ialt ligelig fordelt mellem piger og drenge — med deres lærere og lærerinder ind på hjemmet. Her levede de i de kommende 14 dage et sorgløst liv, som glædede alle, der havde været medvirkende til tankens realisation, ikke mindst I. P. Nielsen. Nu havde hans børn fået eget hjem.

Allerede i midten af september lukkede hjemmet sine døre for denne sommer, men efter planen skulle hjemmet åbnes igen i maj måned 1940 og modtage vekslende hold af sønderjydske børn sommeren igennem til henimod slutningen af september måned.

Men det skulle gå helt anderledes.

Begivenhederne den 9. april 1940 kuldkastede alle planer om hjemmets drift i sommerens løb. De tyske besættelsestropper huserede på egnen, og selvom hjemmet undgik beslaglæggelse, stod det tidligt på foråret bestyrelsen klart, at man måtte opgive at befolke feriehjemmet på grund af dets udsatte beliggenhed. Hjemmets døre forblev derfor lukkede i sommeren 1940 og åbnedes forøvrigt aldrig mere for sine retmæssige indehavere, de sønderjydske børn, så længe hjemmet stod i Vejers; først da det i 1947 flyttedes til Blaavand, blev det taget i besiddelse igen. Holdet fra sommeren 1939, der bestod af børn fra alle sønderjydske amter, blev således både det første og sidste hold børn, der har været på feriehjemmet ved Vejers.

Men tro nu ikke, at I. P. Nielsen lod sig knuge ned af krig og anden modgang, dertil var han et altfor virksomt og optimistisk menneske. Kunne børnene ikke komme til feriehjemmet, måtte dette komme til børnene, og gennem forhandling med

Gentofte Kommunalærerforening lykkedes det ham for sommeren 1940 at leje denne forenings feriekoloni ved Dynt strand, hvor ca. 600 børn sommeren igennem boltrede sig på land og i vand og fik sundhed og fornyede kræfter.

For I. P. Nielsen, der boede dør om dør med børnene, blev denne sommer en kilde til megen glæde; her havde han daglig rig lejlighed til at tale med sine børn og se dem i leg både ude og inde, se en bleg og mager kind blive rød og rund, se smilet bryde frem på et ellers alvorligt ansigt, og se lyset og gløden tændes i mangt et øje, der ellers kunne være ængsteligt og frygt-somt. Han fik denne sommer tilfulde erstatning for al møje og besvær i sit årelange arbejde for sine små sønderjydske venners velfærd, også han blev yngre og gladere, selvom forholdene iøvrigt for ham og hans land var dybt alvorlige.

Men ingen vidste jo, hvorledes fremtiden ville forme sig; heller ikke om det i det kommende år ville være muligt påny at leje feriekolonien ved Dynt strand. Een ting kunne man dog forudse, at krigen ikke ville være forbi inden sommeren 1941, og at man derfor ej heller i denne sommer kunne regne med at have hjemmet i Vejers til disposition.

Denne kendsgerning beskæftigede I. P. Nielsen meget, og tidligt på foråret 1941 udkastede han den tanke, at institutionen skulle undersøge mulighederne for at bygge et nyt feriehem i en mindre udsat del af landet, f. eks. på Fyen. I den periode, hvor feriehemmet ved Vejers var lukket, skulle det nye hjem erstatte dette og senere ved dets genopbygning supplere eller aflaste dette. I. P. Niensens forslag blev straks godkendt af Kronprinsesse Ingrid og den øvrige bestyrelse, og andragende om økonomisk støtte indsendt til undervisningsministeriet.

I. P. Nielsen fulgte bogstavelig talt andragendets gang gennem ministeriet fra time til time, talte så med een og så med en anden af sine gode venner fra rigsdagen eller ministeriet, og i løbet af få dage forelå ministeriets tilsagn om et tilskud på

halvdelen af opførelsesomkostningerne. Den anden halvdel skulle institutionen selv skaffe ad privat vej, og også her viste I. P. Nielsen, at hvor der er vilje, er der vej. Viljen havde han, vejen fandt han, og uden svinkeærinder gik han vejen, der skaffede ham de nødvendige pengemidler, for hovedpartens vedkommende fra fyenske pengeinstitutter, resten fra københavnske, fra Sct. Georgsgildet og Dansk Kultursamfund.

En byggegrund blev skænket til feriehjemmet af hofjægermester, senere kammerherre Niels Juel, Hverring, smukt og lunt beliggende ved skov og strand på det skønne Hindsholm ved Nordfyens kyst. Her opførtes på rekordtid det nye ferie-hjem efter tegninger og under tilsyn af kgl. bygningsinspektør, arkitekt Lehn Petersen, Odense, med lyse og rummelige sove-sale, spise- og opholdsstuer, kort sagt et feriehjem, der — som I. P. Nielsen udtrykte det i beretningen for 1941 — »på alle måder er sit smukke formål værdigt«.

Feriehjemmet ved Bøgebjerg på Fyen blev indviet den 5. juli 1941 ved en smuk højtidelighed, hvor Kronprinsesse Ingrid selv tog ordet og i hjertelige og smukke vendinger bragte sin varme tak til alle, der havde hjulpet med til hjemmets opførelse. Jeg husker I. P. Nielsen på denne dag, hans øjne havde den milde glans, smilet lå om hans mund, han var kåd og ungdommelig, for påny havde hans små venner et feriehjem. Men selv forstod han, at uden Hendes kongelige Højheds hjælp og støtte ville dette resultat aldrig være nået. Derfor bragte han også ferie-hjemmets æresformand sin varme hyldest og beundring i jævne og ligefremme ord, som greb os alle dybt om hjertet. Her talte et menneske ud fra sine inderste følelser af hengivenhed og respekt til et andet menneske, man mærkede det nære venskab mellem denne gamle erfarne mand og Danmarks unge, energiske og handlekraftige kronprinsesse, hvis hjerte slog i takt med I. P. Nielsens i dets omsorg for at hjælpe andre.

I tiden, der fulgte, befolkedes hvert år hjemmet ved Bøge-

Dronningen og I.P. ved feriebjemmet på Bøgebjerg strand

*I.P. sørgede altid for blomster til Dronningen
(også på Bøgebjerg)*

bjerg med glade sønderjydske børn, og i flere af årene indtil krigens afslutning havde man desuden børn på feriekolonien ved Dynt strand, et enkelt år også på statsungdomslejren »Stensbæk« ved Arnum.

Krigens ophør i 1945 bragte håb om, at virksomheden på hjemmet i Vejers snart kunne genoptages, men da de omliggende klitpartier viste sig at være spækket med landminer, som først skulle fjernes, visnede håbet snart. Fjernelsen af disse miner trak ud, sprængningen af en del af dem havde skadet hjemmets mure, døre og vinduer, og ret snart stod det os klart, at bekostningen ved at sætte det i stand ville blive meget stor, ligesom minefaren næppe kunne påregnes at være forbi de første år.

Under disse forhold besluttede bestyrelsen i oktober 1946 at flytte hjemmet fra Vejers til Blaavand, hvor minefaren var mindre, og hvis sydstrand også frembød en mere ufarlig badestrand for børnene end stranden ved Vejers.

Der blev nu iværksat en storstilet indsamling af pengemidler for at realisere denne plan, dels i Sønderjyllands skoler, bl. a. ved en flaskeindsamling, dels i landsdelens byer og landkommuner og dels hos private institutioner og virksomheder uden for landsdelen. På denne måde indsamledes et meget betydeligt beløb, ialt ca. 130.000 kr., hvoraf den ene halvdel i Sønderjylland, den anden uden for landsdelen. Sammen med statens tilskud på ca. 58.000 kr. fik bestyrelsen tilstrækkelige midler til at kunne flytte hjemmet til Blaavand, hvor det genopstod i fornyet og udvidet skikkelse. Tilovers af indsamlingen blev endda et ikke ubetydeligt beløb, som henlagt til en byggefond kan danne den økonomiske basis for udvidelse af de bestående hjem eller for opførelse ad åre af et tredje feriehem, hvis man til den tid skulle ønske dette og — vel at mærke — kan påregne hvert år at have de nødvendige driftsmidler dertil.

I. P. Nielsen var også ved Blaavand-hjemmets rejsning den drivende kraft i tilrettelæggelsen af indsamlingerne og disses

heldige gennemførelse, ligesom han tog livligt del i planlægningen af byggearbejderne og deres fuldførelse. Han levede med i hjemmets tilblivelse og fulgte det fra dag til dag. Det indviedes i forsommeren 1947.

Nu havde vi to udmærket indrettede feriehjem, begge kunne rumme 52 piger og drenge med deres lærere og lærerinder, og siden 1947 har ca. 800 børn hvert år levet et frit og helsebringende friluftsliv på hjemmene.

Det var I. P. Nielsens tanke med disse hjem, at børn fra Sønderjyllands frodige østkyst og fra Als fortrinsvis skulle besøge hjemmet i Blaavand for her at lære en helt anden natur end deres egen at kende. Blaavand med hede og klitter, ringe vegetation udover hedens lyng og bær og klittens marehalm, spredte gårde og huse i et fattigt landskab med en arbejdsom og nøjsom befolkning, skulle mane børnene til eftertanke og få dem til at påskønne i højere grad end før deres egne daglige leveforhold i en yppigere og rigere landsdel.

Omvendt skulle børn fra Sønderjyllands vestkyst, fra egne, der lignede Blaavand en hel del, tilbringe deres ferie på Bøgebjerg, hvis smilende landskab med skove og bugnende marker, med velholdte gårde og huse, skulle give dem et indtryk af en ny side af deres fædrelands natur. Det var I. P. Nielsens hensigt, at børnenes ophold på hjemmene ikke alene skulle være ferieophold, men i lige så høj grad være belærende for dem og udvide deres horisont. Han ville øge deres kendskab til det øvrige lands sæder og skikke og derved gøre dem bedre egnede til ad åre at udfylde deres plads i det danske samfund.

Livet på hjemmene former sig med indbyrdes leg, med udflugter i omegnen og med besøg af de vekslende hold i de nærmeste større byer, Esbjerg og Odense, og her beses byernes seværdigheder. Men I. P. Nielsen ville med disse ture ikke alene fornøje børnene, selvfølgelig skulle de i Zoologisk Have i Odense og se livet ved englandsbådens afgang i Esbjerg, de skulle

have sodavand og kager og også lidt slik; men de skulle først og fremmest se det daglige liv og virke i større virksomheder, hvad de måske aldrig ville få lejlighed til hjemme. Derfor besøges f. eks. tobaksfabrikker, strømpefabrikker og konserverfabrikker; dagblades rotationspresser beses, i Esbjerg studeres livet i fiskerihavnen, og i begge byer besøges auktionshallerne.

Tiden fra 1941 og helt op til de allerseneste år har selvfølgelig været præget af krigstidens og senere efterkrigsårenes vanskeligheder med hensyn til børnenes transport bl. a. til og fra hjemmene og vanskeligheder med at skaffe børnene tilstrækkelig mad, rationerede som vi alle var. Men også her skaffede I. P. Nielsen udvej. Han gik gangen til varedirektoratet og andre institutioner og talte børnenes sag, og aldrig kom I. P. Nielsen tomhændet hjem. Hans lommer om ikke struttede, så bulede de dog efter et sådant besøg af ekstra mærker til brød, sukker og smør og andre gode sager. Hvad den mand ikke kunne udrette, kunne andre heller ikke, hans forbindelser og hans venner på formående steder var utallige, og altid forstod han at forklare sin sags rigtighed på en sådan måde, at han opnåede, hvad han ville. Til hans ros skal siges, at han aldrig overdrev sine krav, han gik ikke længere i sin henstilling om hjælp af den ene eller anden art, end modparten med lidt god vilje og forståelse altid kunne følge ham.

Men lagde I. P. Nielsen beslag på andres velvilje for at skaffe sine små venner på hjemmene de bedst mulige leveforhold, så sparede han heller ikke sig selv. Hvor ofte har jeg ikke f. eks. i Blaavand set postvognen komme med spande til hjemmet fyldt med bær og grøntsager af forskellige slags fra »Hytten« ved Dynt strand. I. P. Nielsen og hans kone skåned aldrig sig selv, når det gjaldt at plukke bær eller skaffe andre naturalier, som »Hytten«s have kunne frembringe. Ofte gik han den lange vej fra »Hytten« til Broager posthus slæbende på sine tunge kurve og spande for at få disse afsted. I kødrationeringens tid kunne

han fremtrylle skinker, et stykke flæsk, en pølse eller andet slagtemad, og altid skulle et af hjemmene beriges med hans fangst, intet var for godt for hans hjems små gæster.

I. P. Nielsen fulgte dagligt med i livet på hjemmene. Ikke sjældent aflagde han besøg på et af dem, og levede så med i børnenes liv, badede med dem, deltog i deres udflugter og aftenleg og glædede sig over enhver vel tilendebragt dag. Om morgenen stod han med børnene ved hjemmets flagstang og så Dannebrog gå til tops, hans øjne fulgte flaget på dets vej opad, dette flag, som han elskede og i sit liv og sin gerning aldrig svigtede. Hans hvide hår strittede i Blaavands barske vind, men hans ryg var rank og hans øjne blanke. Ved aftenstid, når solen gik i hav, fulgte han stille og taknemmelig flagets strygning. En dag var gået, for børnene en dag fyldt med minder tilbagelagt på deres vej mod manddomsårene; for ham en dag mindre til tiden, hvor han skulle tage afsked med livet, men også for ham en minderig dag i den kæde af dage, han havde viet Danmark, først og fremmest Sønderjylland.

Gladest var han på de dage, hvor hjemmene holdt en lille fest for deres omboende venner, for så kunne han få lov til at sige hver og een af dem tak for en ydet hjælp eller venlighed mod hjemmene. I. P. Nielsen elskede disse dage, han sang med varme og kraft vore dejlige fædrelandssange, han kendte dem, kunne citere linier af så een så en anden sang og flettede dem sammen til en fin mosaik i en smuk og dybtfølt tale. Altid gjaldt hans tanke fædrelandet og hjemmenes æresformand, altid mindedes han den afgørende betydning, Dronning Ingrid havde for hjemmenes tilblivelse og deres virke i de forløbne år.

Han glemte aldrig at sige tak for hver lille tjeneste, der var gjort hjemmene, han havde let ved at sige tak, men selv forlangte han aldrig tak. Han kunne dog ikke undgå, at anerkende og gode ord af og til blev sagt til ham; men han sørgede så altid for hurtigst muligt at få talen ført over på noget andet.

Men vi, der kendte ham godt, kendte hans følsomme sind, vidste dog, at han inderst inde glædede sig, når nogen viste ham i ord eller gerning, at hans værk var lykkedes for ham. Han hørte til den slags selvudslettende mennesker, som elsker at gøre godt mod andre, men ikke ville modtage noget til gengæld, heller ikke et beskedent lille ord som tak. Han kunne åbne døre og hjerter, altid gik han den lige vej direkte mod målet, og hans arbejde og bestræbelser bragte ofte resultater. Han mødte andre mennesker med tillid og skabte derved tillid omkring sig; man troede på ham, fordi man følte, at han i al sin færd var åben og redelig.

Derfor lykkedes det også for ham at holde hjemmene gående; det var ikke små summer, der årligt skulle skaffes gennem gaver til hjemmenes drift, men I. P. Nielsen forstod at holde kilderne rindende år efter år. I den forløbne tid har over 9,000 små sønderjydske børn været gæster på feriehjemmene, og deres glæde over opholdene varmede hans hjerte.

Nu er I. P. Nielsen ikke mere, hans arbejde for de sønderjydske børn skal videreføres af andre. I feriehjemmenes bestyrelse vil vi savne hans inspirerende kraft og aldrig svigtende tro på, at det godes sag bærer retfærdigheden i sig selv. At løfte arven efter ham bliver ikke let; men kan vi træde i hans fodspor og handle i hans ånd, vil det forhåbentlig lykkes os at bevare og videreføre hans værk.

I. P. Nielsen har vist os så meget menneskeligt godt i sit lange begivenhedsrige liv, har vist os, at hindringer kan overvindes ved sejt udholdenhed, og at man aldrig skal give op. Derfor siger vi ham en inderlig og dybtfølt tak.

Vi vil inden for feriehjemmene holde hans minde højt i ære.

OLAF HEDEGAARD

I. P. NIELSEN OG SYDSLESVIG

af redaktør

TAGE JESSEN

En af de mange egenskaber, der gjorde Th. Stauning til en stor partileder, var hans evne til at finde den rette mand til den rette plads. Da Stauning ikke talte over sig, anstilledes der mange gisninger om de navne, han måtte have noteret i sin legendariske lommebog.

Før genforeningen var *Jens Peter Nielsen* et af disse navne. Han var udpeget til folketingskandidat for og organisator af det lille socialdemokrati i den del af Sønderjylland, der havde stemt overvejende dansk.

For de fleste danske sønderjyder — deriblandt os syd for den nye grænse — var hans navn næsten ukendt. Stauning vidste vi alle, hvem var: formanden for det danske socialdemokrati, som i januar 1914 på opsigtvækkende måde var blevet udvist af de prøjsiske myndigheder, da han skulle tale på et socialistmøde i Flensborg.

Men hvad var den »københavnske bager«, som ved septembervalget i 1920 blev opstillet nord for grænsen, for en mand? Konservativ folk nordfra fortalte, at han skulle være »international« og formentlig uden interesse for det nationale samt »meget rød«. — Det lyder pudsigt, men for 30—40 år siden fandtes der ikke så lidt »socialistforskrækkelse« i Danmark.

For os danske flensborgere spillede det en underordnet rolle, om en kongerigsk politiker tilhørte det ene eller det andet parti. Vi spurgte dengang kun: Er han »flensborgmand?« Og det var jo tilfældet med socialdemokraten Marott, som vi havde tiljuble, da han var i Flensborg før afstemningen. »Bageren« derimod var efter sigende en helt utilnærmelig »åbenråmand«. Der var vist ikke meget at vente fra den kant! — Vi lagde dog mærke til hans navn under en fælleserklæring fra de nyvalgte sønderjydske rigsdagsmænd om støtte til de danske syd for grænsen.

Det var vist i 1921, at jeg sammen med en bekendt var på Christiansborg og tilfældigvis blev forestillet for folketingsmand I. P. Nielsen. Han var så sandt ingen høvdingeskikkelse som Stauning, J. C. Christensen eller andre af de »store«, der færdedes i vandrehallen. Til trods for sit uanselige og spinkle ydre gjorde han dog et stærkt indtryk på een.

Jeg lagde først og fremmest mærke til hans smukke, udtryksfulde øjne, der genspejlede et livligt, skiftende temperament, og tænkte: han er vist et godt menneske. Hans væsen var præget af en barsk og ironisk humor — omtrent som ville han sige: Ja, mig skal folk nu ikke snyde med deres abekattestregger! Endelig var der hans sprog. Den »internationale københavner« talte uforfalsket landligt sjællandsk. Dette ægte hjemstavnspræg virkede tillidvækkende på mig som sønderjyde, og jeg tænkte: denne mand kan umuligt være »unational«. — Sådan var mit første indtryk af et af de bedste, største og danskeste mennesker, jeg skulle lære at kende.

For øvrigt var hans navn nu ved at blive kendt ud over landets grænser. Han organiserede titusinder af tyske og østrigske underernærede børns ophold i Danmark, fortrinsvis i arbejderhjem. Han forstod at udnytte sine personlige forbindelser, havde et glimrende håndlag, sled ministeriernes trapper og

kunne få rette vedkommende i tale. — De evner, han dengang udfoldede, kom senere i rigt mål den genforenede landsdel og danske sydslesvigere til gode.

I denne sammenhæng bør følgende udtalelse af ham mindes: »Jeg véd ikke med bestemthed, hvem der er skyld i krigen. Men så meget véd jeg, at børnene er uden skyld!« — I tyske socialdemokratiske kredse kaldtes han »der Kindervater«.

En af grundene til, at Stauning sendte I. P. Nielsen til grænselandet, var, at han talte flydende tysk. Som ung bager-svend havde I. P. arbejdet i Hamborg, Amsterdam, Rotterdam, Antwerpen, Zürich, Berlin og Wien. — I Svejts lærte han også lidt fransk, og det er betegnende for ham, at han på sine ældre dage udvidede sine franske sprogkundskaber.

Før tres år siden var Europa mere »evropæisk« end nu. Der var ingen pasvanskeligheder. Dygtige håndværkersvende, som forstod at bruge deres øjne og hænder, kunne få arbejde. De rejste ikke, men *oplevede* de fremmede lande. I. P. var en svend — i bogstavelig og overført betydning — og vendte hjem med udvidet horisont.

Hans »eventyr på fodrejsen« begyndte i Sønderjylland. I Nordslesvig fik svende nordfra ikke tilladelse til at arbejde hos danske bønder eller arbejdsgivere. Syd for Flensborg anså myndighederne en sådan kontrol for upåkrævet.

I Flensborg mærkede I. P. Nielsen ikke meget til byens danskhed. Det lyder troligt. Der var jo gået en halv snes år, siden arbejderne havde stemt på Gustav Johannsen. »Flensborg Avis« var dengang et lille blad, omend i stærk vækst under Jens Jessens ledelse. Danske skoler havde været lukket i henved en snes år. Af danske foreninger var der kun den noget eksklusive »Borgerforening«, den lille »Ydun« og »St. Knuds gildet«. — Ti år senere, d. v. s. i årene før 1914, gjorde danskheden sig stærkere gældende, og der hørtes da mere dansk på

gaderne i den nordlige bydel, idet Nordslesvig nu sendte et lille befolkningsoverskud til Flensborg. Efter 1908 fik den danske »Foredragsforening« halvandet tusinde medlemmer. Men de danske arbejdere stemte overvejende socialdemokratisk.

Efter den første verdenskrig sendte Stauning I. P. Nielsen til Flensborg for at sondere stemningen i den omstridte by.

Første gang var i 1919. I. P. anså det for sandsynligt, at halvdelen — måske et flertal — ville stemme for Danmark, idet arbejderbevægelsen var dansk-orienteret. »Her havde I. P. Nielsen ret«, erklærede den fhv. socialdemokratiske redaktør Hugo Hellwig, hvis danske moder efter 1920 var et trofast medlem af »Den slesvigske Forening«, efter 1945.

Anden gang var i begyndelsen af 1920. Ved sin hjemkomst til København spåede I. P. et stort tysk flertal. »Heri havde han også ret«, fortalte H. Hellwig efter 1945. I 1919—20 havde hovedmassen af den flensborgske arbejderbevægelse nemlig rettet sig efter det rigstyske socialdemokratiske partiparole, hvorefter der til trods for den tabte krig skulle være større muligheder for demokrati og fremskridt i Weimar-republikken end i det lille danske monarki.

De her omtalte småtræk viser, at I. P. Nielsen i 1920 kendte mere til Sønderjylland end sønderjyderne til ham.

Efter septembervalget blev han medlem af »statens udvalg til støtte af dansk kultur i udlandet«, hvis formand blev landstingsmand *Hans Jepsen Christensen*, Høgsbro. Mellem disse to vidt forskellige politikere opstod der snart et smukt samarbejde til gavn for danskheden syd for grænsen.

I 1921 bad udenrigsminister Harald Scavenius I. P. Nielsen om en samtale. I Tyskland var kommunistiske bevægelser blevet efterfulgt af en voksende nationalisme. Forholdene var ikke gunstige for det dansksindede mindretal i Sydslesvig. Som følge af hjælpen til de tyske børn anså den danske arbejderbevæ-

gelse for at være tyskvenlig. Udenrigsministeren spurgte, om I. P. Nielsen ikke kunne virke i gavnlig retning. Han skaffede omgående ministeren en samtale med sit partis formand. Efter at de begge havde mobiliseret tyske partifæller, rejste Stauning og I. P. Nielsen til Berlin.

I »Bogen om Stauning, skrevet af hans venner« (1950) fortæller I. P. morsomt om denne rejse. Han skrev bl. a.:

»Vi blev også modtaget i det tyske udenrigsministerium, men aldrig har hverken Stauning eller jeg fået en værre modtagelse end den, vi fik der«.

Den kendte tyske socialdemokrat Scheidemann sagde senere i I. P.'s nærværelse: »Den revolution, vi har lavet her i Tyskland, har verden aldrig set mage til. De sidder der alle sammen endnu!« Han mente de kejserlige embedsmænd.

Som resultat af rejsen besluttede det tyske og det danske socialdemokrati at undersøge spørgsmålet om mindretalenes *kulturelle* rettigheder. — Efterfølgende forhandlinger i København og Berlin resulterede i enighed om *ligeret* for mindretalene på begge sider grænsen. Dette kunne kun være til fordel for de danske sydslesvigere.

Interessant er også I. P. Niensens skildring af de forhandlinger, der førte til, at de to landes socialdemokratier, repræsenteret af Otto Wells og Th. Stauning, på konferencen i Flensborg den 26. november 1923 efter lang forhandling anerkendte statsgrænsen og afviste irredentiske bevægelser. — Overenskomsten var af utvivlsom udenrigspolitisk betydning, men bidrog også indirekte til at bane vejen for det dansk-sydslesvigske mindretals øgede rettigheder.

Socialdemokraterne nord for grænsen var repræsenteret af I. P. Nielsen, landstingsmand Jørgen Møller og P. Mortensen (i 1924 valgt som partiets folketingsmand nr. 2 i de sønderjydske landsdele). Socialdemokratiet syd for grænsen var bl. a. repræsenteret af Hermann Clausen, Slesvig, der i august 1949

blev valgt som dansk-sydslesvigsk medlem af forbundsdagen i Bonn.

Herm. Clausen, som jeg først lærte at kende i 1945, har fortalt følgende: »Før 1914 var jeg en overgang i Nordslesvig, hvor jeg lærte at tale dansk (sønderjydsk) ligesom mine bedsteforældre og blev en ivrig modstander af den prøjsiske tvangspolitik. Efter 1920 var jeg en ligeså ivrig modstander af de nationalistiske bevægelser i Weimar-republikken. Den socialdemokratiske grænse-overenskomst var et led i min bekæmpelse af tysk nationalisme. Jeg var dengang danskvenlig. Bevidst dansk blev jeg i årene efter 1933. Næsten alle mine sejlbadsture gik til Danmark, og jeg lærte at elske dette land«.

Den 21. november 1923 blev det på tysk skrevne danske blad (»Neue Flensburger Zeitung« hhv. »Der Schleswiger«), der havde fået ret stor udbredelse, forbudt af militærmyndighederne. Der herskede dengang undtagelsestilstand som følge af politiske uroligheder.

Efter årsskiftet rejste I. P. Nielsen til Berlin med direktiver fra Stauning. — Den 26. januar 1924 bragte det tyske socialdemokratis hovedorgan »Vorwärts« en artikel (»Udenrigspolitiske virkninger af undtagelsestilstanden«), hvori det bl. a. hed, at regeringen i Berlin »nu også synes at være blevet klar over forbudets uholdbarhed«.

Fra og med 28. januar ophævedes forbudet.

Jeg anede dengang intet om Staunings og I. P. Niensens andel i dette resultat, og mig bekendt gjorde andre danske flensborgere det heller ikke.

Den 4. maj 1924 afholdtes der valg til den tyske rigsdag, den prøjsiske landdag og kommunalbestyrelserne i Prøjsen. Resultatet blev henved 7000 danske (og dansk-frisiske) stemmer i Sydslesvig, hvilket var 2000 flere, end »Den slesvigske Forening« fik ved valgene den 21. februar 1921.

Umiddelbart før valget indvarsledes der til et socialdemokratisk møde i Flensborgs nordvestlige udkant, som grænser op til Harreslev kommune. Hovedtaler var partiets repræsentant i Weimar (i 1919), redaktør Peter Michelsen. Foruden ham den kendte danske socialdemokrat I. P. Nielsen, »der Kindervater«, hed det i opråbet.

Det blev et stort møde, med mange nysgerrige danske deltagere, men — *uden* »der Kindervater«.

Da jeg efter valget traf I. P. på Christiansborg, sagde han til mig: »Nå, det gik jo godt for jer«. Jeg takkede ham, fordi han ikke havde optrådt som en slags konkurrent til »Den slesvigske Forening«. Herpå svarede han: »Nej, det var nok bedre ikke at efterkomme indbydelsen. Men det betyder ikke, at jeg aldrig vil tale til tyske partifæller dernede«. — »Nej, selvfølgelig ikke!« svarede jeg.

I årenes løb kom støtten til de dansksindede sydslesvigere i et fast leje. Inden for statens kulturelle udvalg var der enighed. Forud for »Grænseforeningen«s årlige indsamling (»Dybbøldagen«) afholdtes der møder i København, som transmitteredes fra koncertpalæet. Det blev skik, at en taler fra hvert af de fire store partier anbefalede mærkesalget.

Af det foregående fremgår, at alle danske partier — deriblandt socialdemokratiet — ydede de dansksindede sydslesvigere redbon støtte, og I. P. Nielsen stod ikke tilbage for de andre sønderjydske politikere. Hans redbonhed blev ikke mindre i de for os tunge år efter indførelsen af det nazistiske diktatur. Tværtimod.

I august 1937 blev »Der Schleswiger« påny forbudt. Denne gang af dr. Goebbel's propaganda-ministerium. Forbudet af fødte protest i hele den danske presse.

Anledningen var et åbent brev, som redaktør E. Christiansen den 8. juni havde offentliggjort i »Flensborg Avis« og »Der Schleswiger« til Flensborgs overborgmester dr. Kracht. Denne

havde på et stort møde spurgt, hvornår »Schleswig-Holsteiner-Bund«, en afdeling af »Volksbund für das Deutschtum im Ausland«, havde krævet grænsen flyttet, og i samme foredrag gjort reklame for en brochure (»Dänemark und Versailles«) med lidenskabelige angreb mod Danmark og grænsen. »Ikke enhver«, udtalte dr. Kracht på mødet, »har på en så krystalklar måde formået at fremstille den historiske sandhed«.

I »Sønderborg Social-Demokrat« skrev I. P. Nielsen bl. a.:

»Altfor megen stads bør man ikke gøre af det tyske forbud mod »Der Schleswiger«, dertil er det virkelig for barnagtigt. En tysk embedsmand holder en tale angående det dansk-tyske grænseforhold, og det danske blad i Flensborg svarer ham i et åbent brev, der helt ud er sagligt. Så foranlediger — formoder jeg — denne embedsmand, at det danske mindretalsblad »Der Schleswiger« forbydes. — — »Der Schleswiger« er jo ikke af ny dato, så alle undskyldninger og forklarende telegrammer fra Berlin har ingen steder hjemme. Man vil ramme et mindretal. Det er sagen. — — Forbudet oplyser som i et nu, at mindretalsretten og mindretalsfriheden syd for grænsen kun er en slags skueret«.

Sagen endte med, at »Der Schleswiger« fik lov til at udkomme som månedsskrift.

Årene 1937—38 blev særlig vanskelige for danskheden i Flensborg, der overvejende bestod af ubemidlede og økonomisk afhængige familier. Grunden var, at nazistiske myndigheder, skønt de officielt benægtede det, efterhånden fratog alle børnerige *danske* familier den såkaldte »børnehjælp«, et lovhjemlet socialt tilskud, der i mange tilfælde var lige så stort som arbejdslønnen. Karakteristisk var, at familieforsørgere, som meldte deres børn ud af danske skoler, påny fik »børnehjælpen«!

»Den slesvigske Forening«, hvis Flensborg-afdeling jeg var formand for fra 1930 til kort efter den anden verdenskrig,

henvendte sig forgæves til instanserne inden for det nazistiske parti, lige fra »kredslederen« i Flensborg over »Gau«-lederen i Kiel til »Der Führer«. Resultatet var enten afvisning, eller udenomssnak.

Den 3. juli 1938 talte statsminister Th. Stauning på et stort arbejder- og landbostævne i Odense sammen med talere fra de andre nordiske lande. Statsministeren udtalte bl. a. (mine fremhævelser):

»Vi kalder til samling om det neutrale, fredselskende Danmark, idet vi føler vor forpligtelse til at beskytte og hjælpe alle, som taler det danske sprog, enten de lever inden for eller uden for vort lands grænser. Vi får jævnlige budskab fra de landsmænd, der ikke kom inden for grænsen, da afstemningen i 1920 afgjorde skellet mellem tysk og dansk land. Og vi føler ofte smerte, når budskabet bringer suk og klage. Vi vil ikke blot fortsætte med opbygning i Sønderjylland, hvor vi sikrer tysk mindretal frihed til at bevare tysk kultur og sprog, *vi vil også med opmærksomhed følge vore landsmænd syd for grænsen og om fornødent yde dem støtte, hvis sådan tiltrænges*«.

Staunings tale vakte stor opmærksomhed og virkede opmuntrende på de danske flensborgere, der særlig var blevet ramt af »børnehjælps«-nægtelsen. Dertil kom, at ordene »støtte, hvis sådan tiltrænges« rummede en realitet.

Sammen med andre repræsentanter for det danske mindretal syd for grænsen mødtes jeg i Padborg med formanden for statens kulturelle udvalg, landstingsmand H. J. Christensen, og I. P. Nielsen, som foruden at have sæde i dette udvalg var medlem af folketingets finansudvalg. — De os så velsindede to politikere gav tilsagn om støtte til sådanne børnerige danske familier, hvor berøvelsen af de sociale rettigheder måtte skønnes at have været ubegrundet.

Den 13. august skrev I. P. Nielsen i »Sønderborg Social-Demokrat« (nu »Sønderjyden«):

»Til mine folkefæller derovre siger jeg: Hold blot trofast ud! I skal hverken blive glemt eller tiet ihjel«.

Fra årene før udbruddet af den anden verdenskrig mindes jeg med glæde flere besøg hos I. P. Nielsen i »Hytten« på Dynt strand, hvor repræsentanter for »Den slesvigske Forening« modtoges med gæstfrihed af ham og fru Anne Margrethe Nielsen. Ved en af disse lejligheder overrakte jeg ham et eksemplar af bogen »Redaktør Jessen i tale og skrift«. — Følgende lille træk har bidt sig fast i min erindring. Omkring talrige bede med blomster og grøntsager havde I. P. Nielsen anbragt høje hegn af ståltrådsnet. Hvad skal det være godt for? tænkte jeg ved mig selv, indtil jeg opdagede en kåd jagthundehvalp, der frit tumlede sig i haven uden at kunne beskadige blomster og grøntsager. Hellere indhegne bedene end binde hunden. — Sådan var I. P.

Flere distrikter af »Den slesvigske Forening« foretog i disse år udflugter til Sønderborg, Gråsten, Broager osv. Deltagerne indkvarteredes i arbejderhjem, og om aftenen var der festligt samvær med underholdning for værter og gæster.

Så kom krigens udbrud og godt syv måneder derefter Danmarks besættelse.

Ugerne før og dagene efter den 9. april 1940 tilbragte jeg på Sønderborg statshospital. Jeg havde været på et sygehus i Flensborg og af pasmyndighederne fået lov til at rekreere mig hos min søster i Kollund. Efter en ny lægeundersøgelse blev jeg indlagt på statshospitalet.

Efter den 9. april måtte jeg stå op og spadsere i byen. Jeg gik hen på »Sønderjyden«s redaktion for at høre lidt nyt. Der traf jeg I. P. Nielsen, der havde været arresteret i Flensborg og lige var vendt tilbage.

»Det er skam en nydelig måde at behandle Dem på«, sagde jeg, »når man tænker på alt, hvad De har gjort for tyske børn efter første verdenskrig«. — »Ja, jeg skældte Dem også godt ud«, svarede I. P. — Tyskerne havde vistnok for-

vekslet ham med den senere minister, redaktør Frede Nielsen. Ved afskeden sagde jeg til I. P.: »Når 150,000 danske sønderjyder har kunnet holde ud i 56 år, kan vi fire millioner danske vel også holde ud i fire år«. — I analogi med første verdenskrig regnede jeg med mindst fire års besættelse, hvilket flere bebrejdede mig som »pessimisme«. Det *blev* fem år.

Een gang til traf jeg I. P. Nielsen under besættelsen.

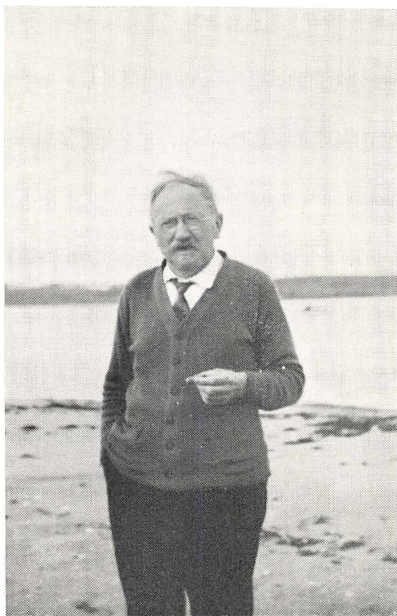
Først skal nævnes, at han ikke lod sig genopstille ved folketingsvalget tirsdag den 23. marts 1943. Nøjagtig en måned senere, langfredag den 23. april, fyldte han 70 år. Jeg skrev nogle ord til Dynt fra Kollund, hvor min kone for sidste gang var på besøg hos min søster. Knap en måned senere var hun død (19. maj) og begravet (22. maj). Vi nød de smukke dage ved fjordens nordkyst. Godt, at man ikke kan se ud i fremtiden. — Den 28. september s. å. døde min søster.

Den 10. februar 1944 — samme dag, som to frihedskæmpere var blevet skudt i Kollund — talte I. P. Nielsen i forsamlingshuset. Mindedagen for Nordslesvigs genforenings-afstemning kunne under besættelsen ikke fejres »officielt« og ved flagning. Da vi mødtes i forsamlingshuset, sagde I. P. ikke noget, men så så venligt på mig, at jeg ikke kan glemme det. Det var, som om denne ejegode mands sjæl varmede min. Så stærkt virkede hans ordløse deltagelse på mig.

Helst ville jeg slutte med dette personlige minde, men her er der jo tale om I. P. Nielsen, og ham traf jeg endnu nogle gange efter krigen.

Første gang fortalte han mig, at hans søn, ingeniør Nielsen, skulle have været skudt en uges tid ind i maj 1945. »Jeg var meget oprevet i de dage«. Danmarks mirakuløse befrielse forpurrede henrettelsen.

På baggrund heraf beundrer jeg I. P. Niensens menneskelige storhed, moralske mod og ægte demokrati efter befrielsen. *Han*

Ved Dynt Strand

Sammen med naboen, Andreas Grau

I stadstøjet til taffel på Gråsten slot

På havearbejde ved »Hytten«

var på pletten med sin protest: mod straffelovstillægget med tilbagevirkende kraft, mod nedlæggelsen af tyske skoler, mod den langtrukne masse-internering i fårhuslejren — i stedet for at hjemsende flertallet af de internerede hjemmetyskere kort tid efter anholdelsen og kun beholde det mindretal af dem i lejren, der skønnedes at have forset sig groft.

Under det overmåde værdifulde samarbejde med Kronprinsesse, senere Dronning Ingrid, glemte I. P. Nielsen, der jo var formand for »Sønderjydske hjælpefond«, aldrig de danske sydslesvigere.

Han omtalte dem så nænsomt. »Jeg forstår godt, at de vil hjem til Danmark«. Men dette kunne jo ikke ske. Herom kunne der allerhøjest være tale efter en eventuel folkeafstemning om lang tid. I sine udtalelser ville han lige så nødig vække illusioner som nedslå sine sydlige landsmænds fremtidige arbejdsmod.

Rundhåndet kulturelle støtte nordfra var han fyr og flamme for. Han nåede lige at overvære indvielsen af den smukke »Gustav Johannsen-skole« i Flensborg. Efter at have modtaget indbydelsen sagde han: »Så skal jeg have stadstøjet på«. — På hjemvejen fra Flensborg døde han, knap 79 år gammel.

Ved budskabet om hans død sagde Peter Grau, som overlevede ham knap et år: »Når man bliver meget gammel, dør alle eens venner. I. P. Nielsen var min ven. Jeg skal aldrig mere se hans lige«.

Sønderjyllands jord fik lov til at gemme hans støv. På Broager kirkegård er der nu rejst en mindesten over I. P. Nielsen. Han var en af genforeningsarbejdets bedste og virksomste fuldbyrdere samt en af de danske sydslesvigeres mest trofaste venner. Få har udrettet mere for så mange mennesker som han.

Fra Broager er der ikke langt til Dybbøl, hvor hans fader kæmpede i 1864.

TAGE JESSEN

DEN UNGE I. P. NIELSEN

af fbu. minister og landstingsformand

K. K. STEINCKE

Når jeg siger »den unge I. P. Nielsen« og ikke »I. P. Nielsen som ung«, det emne, som dette lille forsøg på en slags biografi egentlig har til formål at uddybe lidt, er grunden den, at I. P. i virkeligheden altid bevarede de egenskaber, der særlig karakteriserer ungdommen, først og fremmest en ungdommelig idealisme og pågåenhed, en brændende ildhu i kampen for det, han anså for rigtigt, og et aldrig svigtende kamphumor. Trods sygdom og et overmål af arbejde blev han aldrig gammel — i sindet!

Jens Peter Nielsen — eller som han altid blev kaldt, »I. P.« eller »bageren« — var søn af en sjællandsk husmand og bevarede livet igennem den typiske sjællandske dialekt og i tale, væsen og klædedragt den jævnhed, der faldt ham naturlig. Var der noget, I. P. ikke gav sig af med, var det snobberi eller en hvilken som helst form for affekterthed eller krukkeri. Han forblev *I. P.*, uanset hvilke stillinger han efterhånden opnåede, hvilket selskab han færdedes i, og hvilke æresbevisninger han end blev genstand for. Ingen og intet imponerede ham — ikke engang han selv!

Mit bekendtskab med I. P. indlededes allerede ved århundredskiftet, da jeg som ung student deltog i de socialdemokra-

tiske diskussionsklubbers, specielt »Karl Marx«' særdeles livlige møder, hvor folk som Gerson Trier, Nic. L. Petersen, H. P. Larsen (Palbo), I. P. Nielsen og lidt senere Peder Nielsen (Hedebol), Viggo Christensen, Carl V. Christensen (Bramsnæs), Anton Christensen, K. K. Steincke m. fl. udkæmpede voldsomme ordføgtninger, der ofte fortsattes gennem private orddueller.

Disse sidste udfægtedes undertiden også i hjemmene, hvilket, da jeg som student endnu ikke havde noget hjem, vil sige hos I. P., H. P. eller Nic. L. Jeg husker endnu tydeligt mit første besøg hos I. P., der med kone og 3 børn boede på Nørrebrogade 56 i en baggård. Indtægterne for en bagersvend dengang var jo ikke store, og hans lige så trofaste som levende hustru, kaldet Anna, hjalp derfor med til at forsørge familien, hvis fordringer til livet iøvrigt var meget beskedne.

Heller ikke jeg kunne jo som lærersøn siges at stamme fra et ligefremt overklassehjem, men alligevel blev jeg *noget* forundret, da jeg så det lille hjems ene stue næsten fyldt af en mægtig gammeldags rulle, som fruene betjente. At dette arbejde næppe har moret hende eller i hvert fald ikke har kunnet holde hende vågen, fremgår af, at foran på rullen var anbragt et eksemplar af fyrst Krapotkins (anarkistiske) erindringer, som rullede med, men som hun var stærkt optaget af.

Mit komsammen med I. P. antog jo en fastere form, da vi fra juli 1905 begge sad i redaktionen af »Socialisten« sammen med typograf Viggo Christensen, den senere overborgmester. Det forholdsvis venstreorienterede tidsskrift »Socialisten«, udgivet af de socialdemokratiske diskussionsklubber, var iøvrigt begyndt at udkomme fra juli 1903, redigeret af Nic. L. Pedersen, Steincke og H. P. Larsen (Palbo), sidstnævnte i 1904 afløst af Viggo Christensen.

Man tør ikke påstå, at bidrag udefra ligefrem strømmede ind; men det var i og for sig heller ikke nødvendigt, *dels* fordi redaktionen selv var meget skrivende, specielt en vis stud. jur.,

der i hvert nummer havde en eller to artikler, *dels* fordi redaktionens medlemmer ofte var rivende uenige om alle detaljer. Fra juli 1905 var I. P. »chefredaktør«, og selvom hans indlæg ikke ligefrem prægede bladet, var de dog altid udtryk for en meget afgjort overbevisning, hvilket vil fremgå af de følgende nok små, men samtidig særprægede uddrag.

I. P. lagde for som redaktør med en artikel om »Grundloven og Arbejderne«, hvis formål fremgår af følgende citat:

»At holde mindefest for grundloven kunne vi passende lade borgerklassen ene om, thi grundloven danner indgangen til denne klasses hele økonomiske og politiske overmagt i samfundet, en magt, den også har forstået at benytte på en fortræffelig måde til egen fordel og til at holde arbejderklassen nede i den størst mulige afhængighed.«,

en artikel, som jeg massakrerede i et følgende nummer.

Naturligvis gik I. P. først og fremmest ind for fagbevægelsens interesser, jfr. bl. a. »1ste Maj-Dagen« (1906) og »Majdagen« (1909):» . . . hellere på fattiggården end et råddent forlig« (om normalarbejdsdagen). Om »Landbruget og Socialismen« skrev han en interessant, meget radikal artikel juni 1906 — senere fulgt af artikler om »jordspørgsmålet« og om »Landstingsvalget« (septbr. 1906) af hvilken artikel følgende omgang kernesprog bør citeres:

»Landstinget er de besiddendes, er pengeposernes og jorddroternes ting; det er klassestatens sikre borg, der opfylder sin mission til punkt og prikke, den nemlig at dæmme op for et dyberegående socialt reformarbejde, der kunne blive generende for disse pengematadorer, samt sikre det nuværende samfunds beståen ved at holde underklassen borte fra at få sine tanker og ideer frem her og derved komme til at virke revolutionerende på samfundet i sin helhed.«

Derpå fulgte en længere diskussion om »Georgeismen« med I. L. Bjørner og undertegnede samt to lange artikler om »Arbejderreformer og Socialisme«, hvor han forudser »det socialistiske gennembrud« og slutter:

»Dette tidspunkt kommer, når en tilstrækkelig stor del af

arbejderklassen har fået øjnene op for reformarbejdets indholdsløshed og derfor griber til det eneste middel, der hjælper, til revolutionen; den er og må være den nuværende udviklings endemål.«

Af andre emner, han behandlede i 1907—09, kan nævnes: »Arbejdsgivernes sidste«, »Finansdebat«, der handler om »Borgbjergs afsløring af Albertis meriter«, forskellige artikler om »Politik og Toldreform« og imod toldbeskyttelse. Men også de radikale måtte stå for skud, idet I. P. dengang var en voldsom modstander af enhver alliance. Han skrev således i april 1908:

»Hvad er det så for folk, disse radikale? Har de nogensomhelst sympati for os arbejdere og for vor sag. Nej og atter nej. Det er netop de mest moderne kapitalisttyper, fabrikanter, aktiedirektører med et påhæng af skribenter, der hævder deres gyldne frihed både åndelig og økonomisk, alle sammen folk, der enten praktisk eller offentligt bekæmper arbejdernes økonomiske og sociale interesser, ligefra deres hovedorgan.« o. s. v.

Også forsvarskommissionens betænkning fik en ordentlig omgang i august 1908: »Militærforliget«, der fulgtes af en artikel »Dårlige tider« (febr. 1909). Lige efter, at jeg ved min gennemgang af »Socialisten« havde læst denne artikel om de dårlige tider, faldt jeg over følgende meddelelse fra redaktionen, at Steinckes artikelrække om »den økonomiske historieopfattelse« nu var udgivet som pjece. »Pjecen, der er 64 sider stor, erholdes for kun 10 øre . . . Et eventuelt overskud (!) tilfalder klubberne.« Hvad skal man så egentlig sige om tiderne nu?! — Men tilbage til I. P.

I »Socialisten« for juli 1909 skrev han en skarp artikel i anledning af den russiske Zars besøg. Den slutter således:

»Vi bør protestere både i rigsdag og i pressen og på større folkemøder, og var det ikke værd for os organiserede arbejdere at tage under overvejelse at standse virksomhederne den dag, da Zaren sætter sine ben på dansk grund; en sådan protest ville være både virkningsfuld og passende. »Det er dødens mand, der mødes af dødens ro.««

I november 1909 fik vor kendte finansborgmester J. Jensen en omgang i anledning af »boligtvungen« for tjenestemænd; »På afveje« var den lovende titel. Hvorledes hans syn dengang var på forholdet til kongemagten, fremgår med al ønskelig tydelighed af en artikel i »Socialisten« for oktober 1910: »Til middag hos kongen«, der slutter således:

»Der er noget, der hedder: »Da Fanden blev gammel, gik han i kloster«; dette gælder altså også socialdemokrater. Det kunne være morsomt at vide, hvad hoffet tænker om sådanne personligheder, der har bundet sig til at forfægte et program, som kræver afskaffelse af kongemagten, og så, såsnart de kan få en smule mad og glimre i kongemagtens stråler, giver de program og overbevisning en god dag.«

I 1911/12 fulgte forskellige artikler af rent faglig karakter: Om arbejdsoverenskomster, den faglige bevægelse, om urafstemning, og i november 1911 var turen kommet til præsteskabet. I alle disse artikler og flere til er I. P. stadig sig selv: Den bidske polemiker, der aldrig går på akkord, og den brændende idealist, som altid holder fanen højt og siger sin mening lige ud, dog aldrig for at såre eller af andre sagen uvedkommende motiver. Han var således også rede til at give andre samme ret til at fægte for deres anskuelser, som han forbeholdt sig selv.

Dette nød jeg bl. a. godt af, efter at jeg i 1911/12 havde skrevet en række artikler, der senere udkom som pjecen »Kulturbetragtninger«, bl. a. indeholdt et stærkt angreb på partiets taktiske metoder og politiske moral. Denne pjece affødte et særdeles voldsomt personligt angreb på mig fra Peder Hedebol, den senere finansborgmester, der mente, jeg skulle gå hjem og skamme mig »eller gå over til de kirkelige hængehoveder og moralprædikanter, hvor De da hører hjemme.«

Men skønt I. P. og jeg i mangt og meget var uenige, tilbageviste han meget skarpt Hedebol, hvis forargelse forekom ham det mest forlorne, der var fremkommet i samme anledning. Og i lige så høj grad havde jeg grund til at være ham taknemlig for

det slag, han slog til fordel for min bog »Almisser eller Rettigheder«, selvom jeg også i hans udførlige anmeldelse fik ordentlig på skrinet, fordi jeg havde kritiseret pressens og politikernes stilling til den sociale lovgivning. »Det er befolkningen, forfatteren skal få til at slutte sig om hans ideer, så kommer dagspressen og politikerne bagefter og agiterer for dem.«

Jeg har i det foregående søgt at give et vist indtryk af I. P. Niensens meninger og form i de første 10 år af »Socialisten«s historie; og at diskussionerne i dette tidsskrift, som stadig blev redigeret af I. P. Nielsen, ikke var helt uden betydning for opfattelsen ude omkring, fremgår af, at ved valget til socialdemokratiets hovedbestyrelse, partiets øverste myndighed, opstilledes netop i juli 1913 bl. a. Viggo Christensen, I. P. Nielsen og Steincke, der alle blev valgt.

Om I. P. Niensens indsats *efter* denne tid — i partiet, på rigsdagen og ikke mindst i Sønderjylland — kan andre berette med større kendskab til både I. P. og udviklingen end det, jeg besidder, selvom vi stadig blev ved at komme sammen og være venner. Derimod har jeg ment, at jeg netop i det nævnte tiår stod ham nærmere og talte mere med ham, også i fortrolige privatsamtaler, end måske nogen anden »offentlig person«, hvorfor jeg særlig har lagt vægt på denne første halve snes år af min optræden som socialdemokrat, en tid, hvor han betød så meget for mig.

Måske vil *nogle* efter denne fremstilling og de anførte citater sige, at I. P. jo blot var en typisk fanatiker af en marxist; men dette er ingenlunde rigtigt. Det er rigtigt, at hans udgangspunkt var den teoretiske marxisme, men han var ingenlunde bange for at tage personlige, uafhængige standpunkter overfor den enkelte sag. Han forstod således udmærket godt min stærke kritik af »Vulgær-Marxismen«, og det undrede i og for sig ikke mig at se, at han i en interessant artikel i 1929 »Fred på jorden og den kristne kirke« ligefrem slog til lyd for at slutte sig til den fra

»la fédération des socialistes chrétiens« udgæede verdensorganisation, hvori jeg dog ikke kunne være enig med ham.

Som et andet eksempel på I. P. Niensens selvstændighed, der af og til opfordrede ham til at gå imod selv de øverste spidser indenfor partiet, skal jeg nævne følgende: I 1916 fik jeg en opfordring til at lade mig opstille som folketingskandidat i Gentofte-kredsen imod journalist Brochmann, som man ønskede fra partiledelsen og »Social-Demokraten«. Indenfor partiets hovedbestyrelse eller rettere forretningsudvalg var det en aftale, at forretningsudvalgets medlemmer skulle lade vælgerforeningerne selv ordne deres kandidatopstillinger, således at man ikke fra hovedledelsen mødte op for at anbefale eller modarbejde den ene eller den anden kandidat. Ved det første møde var alligevel selve partiets forretningsfører Th. Stauning til stede og anbefalede at stemme på Brochmann. Imidlertid var det rygtedes, at Stauning ville give møde, og fra »oppositionel« side i forretningsudvalget mødte da I. P. Nielsen, ikke just for at anbefale mig, men for at bebrejde Stauning, at selve partiets formand brød den faste aftale. Stauning led et nederlag, og det blev besluttet, at ved det endelige opstillingsmøde måtte ingen af forretningsudvalget deltage, hvilket også blev overholdt.

Andre vil måske være af den opfattelse, at I. P. Nielsen senere hen svigtede de idealer, han så ivrigt forfægtede i det tiår, jeg her særlig har beskæftiget mig med; men det er efter min opfattelse endnu mere urigtigt. Thi I. P. var nok idealist, men ingenlunde fantastisk! Tværtimod fulgte han ivrigt og nøje med i den udvikling, der foregik både i udlandet og herhjemme, ikke mindst omkring den første verdenskrig. Mon det ikke gik ham som undertegnede: Ingen af os hørte til den type af rabalderoppositionsmænd, der anså de ledende og ansvarlige indenfor partiet for »Førrædere imod Socialismen«, altså førere, der ikke ville have gennemført deres ideer, selvom de kunne. Det drejede sig alene om uenighed angående hvilke veje, hvilken politik der

snarest kunne antages at ville føre frem mod målet. Måtte man ikke nu — i 1917 — indrømme, at den »mere principielle opposition«s opfattelse havde lidt et forsmædeligt nederlag? Jo, absolut! Ingen med blot et minimum af realitetssans kunne benægte, at tiden, udviklingen og ikke mindst stemmerne gav de gamle med deres nye fremragende ordførere: Borgbjerg og Stau-ning ret. For hver ny kongres steg flertallet *imod* den rent prin-cipielle oppositionspolitik. Men dertil kom yderligere udviklin-gen på et særligt område, idet verdenskrigen medførte en dybt-gående splittelse indenfor arbejderpartierne i alle lande. Der var nu ikke længer tale om blot uenighed vedrørende forskellige taktiske spørgsmål, men om helt nye partidannelser, syndika-listiske, bolsjevikiske, kommunistiske, til hvilke flertallet af de unge, man hidtil havde stået nær, sluttede sig. Men det ville jo sige, at »venstre« fløj indenfor det hidtidige socialdemokrati fremtidig ville blive nogle få teoretikere uden tilslutning noget sted, idet flertallet af arbejderne under disse forhold ville slutte sig endnu fastere til det officielle socialdemokratis reformpoli-tik og taktik, medens resten, særlig de unge, ville glide over i de yderliggående partier.

I. P. Nielsen hørte aldeles ikke til i nærheden af dem, der i den da foreliggende situation ville svigte demokratiets ideer til fordel for en eller anden diktaturmentalitet.

Jeg formoder, at han fuldtud kunne slutte sig til, hvad jeg skrev i 1. del af mine erindringer:

Selv Karl Kautsky, Karl Marx' teoretiske efterfølger og de »uafhængige« Socialdemokraters bedstemand i Tyskland efter verdenskrigen, skrev i sin da udsendte pjece: »Die Diktatur des Proletariats« følgende: »Diktaturet som regeringsform er i Rus-land lige så forståeligt som tidligere den bakuninske anarkisme, men at forstå er ikke det samme som at godkende, vi må tilba-gevise dette ligesåvel som anarkismen. Diktaturet viser sig ikke at være et middel til at sikre herredømmet for et socialistisk parti, der i et land kommer til magten i strid med folkets flertal, men derimod kun som et middel til at stille det overfor opgaver,

som overstiger dets kræfter, som udmatter og opriver det, hvorved det blot alt for let kompromitterer selve socialismens tanker og ikke fremmer disse, men hemmer dem . . .« »Intet ord i vort hidtidige program, intet ord i vor hidtidige agitation lod ane, at vi kun krævede den hemmelige, lige, direkte og almindelige valgret for at afskaffe den på den dag, vi sejrer . . . — Frigivelsen af alle undertrykte og udbyttede er vort højeste mål: dermed er demokratiet for os uadskilleligt forbundet!« Og ganske tilsvarende udtalte en anden berømt fører for »de uafhængige«, hans gamle teoretiske modstander Ed. Bernstein, sig i pressen.

Hvis I. P. kunne læse dette sidste, ser jeg ham endnu for mig og hører ham sige: »Ja, det er da ganske givet«, et udtryk, som han så ofte anvendte, når han sluttede et indlæg — forøvrigt næsten altid med en stemme, der ikke tålte modsigelse. At gemyttet var blidnet med årene hos I. P. som hos de aller fleste, er der forøvrigt ingen tvivl om, og humøret var der i al almindelighed intet i vejen med, når han ikke fandt det nødvendigt at svinge krabasken.

Men selv i så fald kunne han udfolde en humor, som smittede, hvor drastiske end udtrykkene kunne være. Kun een gang har jeg hørt ham beklage *sig selv* i stærke ord, men ikke uden lune: »Jeg er s'gu' osse altid uheldig! Nu har jeg været afholdsmand i alle de år, hvor spiritus var billigt, og nu, da jeg er begyndt at drikke, er den ikke til at købe!«

Nå! Lad mig slutte mine ungdomserindringer fra samværet med I. P. med at sige, at jeg aldrig har truffet nogen — i eller udenfor partiet — som var mere redelig, uafhængig, ubestikkelig, uselvisk end min kære, gamle ven, I. P. Nielsen, hvis navn og minde jeg altid vil holde i ære.

K. K. STEINCKE

I. P. SOM NABO

af fru

ELLEN GRAU

For 25 år siden købte vi sommerhus på Dynt Strand og blev således nabo til I. P. Nielsen. Til at begynde med skævede familierne vistnok til hverandre. Det var ikke så længe siden, at I. P. og redaktør Grau havde stået overfor hinanden i valgkampen, den ene som kandidat for Socialdemokratiet, den anden for Venstre. Og så kom denne lille bager jo derinde fra København —man måtte på forhånd antage, at der ikke var mange berøringspunkter.

Men det varede ikke længe, før vi lærte noget helt andet. Vel var I. P. socialdemokrat fuldtud, men han var menneske og medmenneske først. Bedre naboer end I. P. Nielsen og hans kone kunne vi aldrig have fået, og i løbet af de 25 år, vi om sommeren boede op og ned ad hverandre, udviklede der sig gensidig respekt og et aldrig svigtende venskab.

Hvor mange gode og muntre minder har vi ikke fra disse 25 somre! Det er sagt og skrevet, at I. P. kunne være besk og mut i sit væsen, og det er rigtigt. Men han kunne også være yderst charmerende og fornøjelig, og hans varme hjertelag skinnede altid igennem. Få kunne som han fortælle, når han var oplagt, og han havde en sum af minder og oplevelser så rig, som kun få. Det var altid festligt, når I. P.'s kom ind til os om aftenen. Sid-

dende veltilpas i sofabjørnet med en kop kaffe eller en whisky-sjus foran sig kunne han holde selskabet i ånde, hvad enten samtalen drejede sig om dagens spørgsmål, eller han fortalte minder fra sine mange rejser og fra rigsdagen. Han pralede aldrig med sine bekendtskaber, dertil var han både for klog og for ægte beskeden, men det var mange af tidens kendte skikkelser, han havde truffet, — Lenin, Jaures og v. Neurath for blot at nævne et par i flæng.

Hvad der især karakteriserede I. P. som nabo, var hans store hjælpsomhed. Det var ham så selvfølgelig at sætte sit eget til side, hvis han kunne hjælpe, og han havde bag sin ofte vredne maner en finfølelse og takt, der gjorde det let at modtage. Man skulle ikke føle sig i taknemmelighedsgæld. Hvor tit har vi ikke i strandhuset nydt godt af hans haves frugter og grøntsager, og så hed det altid: »Kan De ikke skille mig af med dette? Vi har så meget.« Eller han kunne med et lunt blik i øjet sige: »Jeg ville da gerne prale lidt med mine frembringelser!« Ja, han holdt af sin have. Det var utroligt, hvad han fik til at gro i den plet jord! Men der var heller ikke en tomme ubenyttet plads. Og han holdt af dyr, først og fremmest af sin hund, enten det nu var »Trolde«, en pragtfuld gulbrun pointer, eller dens afløser »Jan«, som var ham særlig dyrebar, fordi Dronning Ingrid stod bag ved denne gave. Han havde lejet et ret stort jagtdistrikt, ikke så meget for jagtens skyld, skønt han godt kunne lide at gå ud og hente sig en hare, men mere for at skåne dyrebstanden og frede om den. I de strenge vintre købte han småkorn, som han og fru Nielsen anbragte rundt omkring for de vilde fugle.

I. P. elskede Dynt Strand og sin »Hytte«. Jeg mindes engang, hvor dette gav sig et morsomt og karakteristisk udslag. I. P. havde, for at kunne være tolk for sin gruppe ved de internationale arbejderkonferencer i Geneve, resolut taget franskundervisning hos nonnerne ude på Østerbro — han var da et stykke oppe i halvtredserne. Et år, da han i pinsen skulle til Geneve,

forklarede han, at mødet varede i flere uger. Stor var derfor vor forbavselse, da vi 5—6 dage efter så hans karakteristiske skikkelse komme gående over fælleden. »Ja-hr,« vrissede I. P., »nu var de færdige med forhandlingerne, så nu kan de sgu æde deres middage selv, for nu ville jeg hjem til Dynt!«

Denne uimponerthed og mangel på honet ambition var jo et af hans særpræg. Det kom så klart for dagen, når man så ham modtage de højst forskellige gæster, der søgte ham i »Hytten«, ministre, finansudvalg, lensgrever, hoffolk, ja selv Danmarks Kronprinsesse, nuværende Dronning Ingrid. Berømt var hans ålefrokoster, der blev afholdt, når midlerne fra I. P. Nielsens fond skulle uddeles. Her sad de bænket, jævne folk og adel, hofmarskal og hofdame, lærere og dommer, og for bordenden I. P. som den fudente vært, der forstod at lede samtalen og få alle til at føle sig hjemme.

Forholdene førte med sig, at vi var med til en del af de forskellige gæstebud, idet vi lagde kræfterne sammen i forberedelserne. Det gjaldt således det første bestyrelsesmøde i Kronprinsesse Ingrids Feriehus, ved hvilken lejlighed Kronprinsessen første gang var gæst i »Hytten«. Jeg ved ikke, hvad man mest måtte beundre den dag, Kronprinsessens ligefremme elskværdighed eller I. P.'s evne til at være sig selv. Når der efterhånden udviklede sig et venskab mellem disse to særprægede personligheder, skyldtes det i lige høj grad Kronprinsessens varme hjerte og intelligens, der lod hende se gennem det ydre ind til I. P.'s rige medfødte menneskesind og uselviskhed og hans usvilgelige medfødte takt, der aldrig lod ham gå over grænsen, skønt hoftonen lå ham så fjernt.

Men det var ikke alene de højtstående i samfundet, der søgte I. P. Nielsen, fra alle samfundslag søgte de ham, når de havde råd og hjælp behov, og han hjalp, når han mente, der var grund til det.

En af sommerens begivenheder var St. Hans aften. Selvfølge-

lig skulle der blusses, og vi slæbte sammen i fællig. En årrække, mens min mand levede, indbød vi journalisterne fra Sønderborg denne aften, og det var sammenkomster, hvor alvor og gammen gik hånd i hånd, og som ikke mindst I. P. gjorde sit til at kaste glans over.

Man kan roligt sige, at I. P.'s største oplevelse var hans venskab med Dronning Ingrid. Han omfattede Dronningen med ærbødighed og kærlighed og var hendes trofaste ridder. Men han havde så meget lune, at han kunne smile ad sig selv som hofmand. Det kommer tydeligt frem i billedet af ham i galla. Han havde været til taffel i Gråsten og kom næste dag og fortalte om det. Jeg beklagede, at jeg ikke havde vidst dette, så jeg kunne have fået et billede af ham i stadsen. »Det kan vi snart få ordnet!« erklærede han og gik godmodigt ind og iførte sig kjole og guldmedalje. Han stillede sig op for kameraet med et udtryk i ansigtet, som han ville sige: »Ja, her står jeg lille bager med medalje og det hele!«

Politik snakkede vi aldrig, det blev erkendt som ørkesløst. Men der blev ofte ført samtaler om verdensforhold og samfundsforhold mellem I. P. og redaktør Grau. Jeg ser dem stå på hver sin side af havehegnet eller sidde om aftenen i den store sofa i ivrig samtale. Trods forskelligt partipolitisk standpunkt havde de så mange berøringspunkter, at samværet altid blev en oplevelse. Den, jeg kunne fristes til at sige, barnlige evne, I. P. havde til at give sig selv i tillid til den, han havde følt som ven, var et af de smukkeste træk ved ham. Han var i sandhed en god ven, en god nabo, og vi savner ham!

ELLEN GRAU

FRA GRÅ TEORI TIL LIVETS GRØNNE TRÆ

af overborgmester

H. P. SØRENSEN

I. P. Nielsen bar ikke marskalstaven synligt, skønt han havde vundet en sådan for mange år siden. Han interesserede sig ikke for det ydre, hverken sit eget eller andres, og han vurderede ikke menneskene efter det tøj, de klædte sig i. Selv var han meget skødesløs med sin påklædning, men man havde ikke talt med ham eller hørt ham holde foredrag i mange minutter, før man anede hans særprægede personlighed og blev klar over de værdifulde evner og egenskaber, som havde skabt hans position.

Det vakte en del forundring, da Stauning i 1920 opfordrede netop I. P. Nielsen til at blive Sønderjyllands socialdemokratiske førstemand. Og at han sagde ja. Vi kendte ham fra »Socialisten«, hvor han skrev meget og altid ud af karsken bælg. Han lagde aldrig fingrene imellem, han kritiserede, når der var noget at kritisere, og det var der altid, eller måske rigtigere: Han havde altid noget at kritisere! Det kunne gælde partiledelsen, dens samarbejde med det radikale parti, det kunne gælde de dengang så kritiserede »kongemiddage« og meget andet.

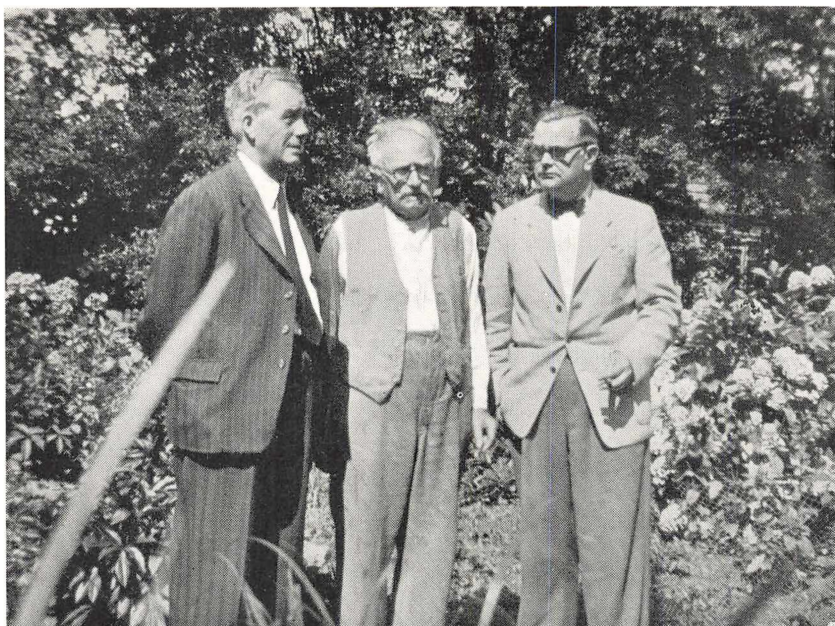
Når man senere har over tænkt spørgsmålet, virker det måske ikke slet så uforståeligt, at I. P. Nielsen kom til Sønderjylland og blev den, han blev. Verdenskrigen — altså den første — ændrede mange menneskers synspunkter på afgørende måde, og

altså også I. P. Nielsens. Jeg tror, at det var verdenskrigens frygtelige lære, der for I. P. Nielsen gjorde til sandhed Goethes ord om, at grå er alskens teori, men grøn kun livets træ. I. P. Nielsen gled i disse år næsten umærkeligt bort fra de teoretiske diskussioner over i det praktiske arbejde. Han havde fra gammel tid både en vis kærlighed til og gode forbindelser med tyske socialdemokrater. Under krigen kom han til Hamborg — det var dengang, da det tyske folk næsten kun levede af kålrabi — og han så de mange underernærede børn. Så startede han de tyske børns ophold i Danmark, som i de følgende år blev til mange tusind, og som gav ham selv navnet »Kindervater« dernede.

Det viste sig således at være et meget klogt og et ualmindeligt heldigt valg, Stauning gjorde, da han tog I. P. Nielsen til Sønderjylland. Efter genforeningen manglede arbejderne dér et samlende midtpunkt, en mand, der både politisk og menneskeligt kunne samle dem uden hensyn til nationale synspunkter, om da det danske socialdemokrati i det genvundne land skulle vinde en lignende position som i det gamle land.

Og hvem kunne egentlig gøre dette bedre end I. P. Nielsen? For sønderjyderne, de jævne folk fra by og land, var han den djærve danske arbejder, som forstod at sige tingene ofte lidt primitivt, men således at de forstod det. Og for de hidtil tysk-sindede arbejdere, som skulle vindes for det danske socialdemokrati og dansk mentalitet, var han »der Kindervater«, den danske partifælle og kammerat, der faktisk havde reddet tusinder af tyske børns liv. Jo, det var både for Sønderjylland og Socialdemokratiet et særdeles heldigt valg. Når partiet i denne landsdel har sat sit stemmetal op fra 6.468 i 1920 til over 32.000 ved sidste valg i 1950, har I. P. Nielsen sin part af æren derfor.

Jeg traf I. P. Nielsen første gang 1903 eller 1904 i diskussionsklubben »Karl Marx«. Jeg sad sammen med ham i »Socialisten«s redaktion, hvor vi holdt vore månedlige møder i hans lejlighed i en baggård — eller, som det lidt finere hed: et have-

Frede Nielsen, I. P. og Larsen-Bjerre

Mindestenen på Broager kirkegård

hus — på Godthåbsvej. Jeg besøgte ham sidste gang i september 1950, da jeg havde holdt et foredrag for de danske socialdemokrater i Flensborg og benyttede lejligheden til at tage ud til Dynt strand og hilse på ham og hans trofaste hustru. Han gik i arbejdstøj i haven, og »mor«, som han kaldte sin kone, gik i køkkenet. Det slog mig den dag, at det var ganske, som da jeg første gang kom i deres hjem. Det var de samme forhold, næsten de samme møbler, den samme jævne, beskedne levevis. I. P. Nielsen blev aldrig fornem og fik aldrig fine fornemmelser. Han var demokrat ind til hjerteroden. Og dog kom her på Dynt strand også godtfolk af højeste rang på besøg. Kong Frederik har sit private badehus på den stille, afsides Dynt strand lige ved I. P. Niensens »Hytten«, som den hedder. Og naar de små prinsesser havde været i vandet, så skulle de over til I. P. og ha' et par jordbær eller et æble. Og det hændte også ofte, at Dronning Ingrid skulle over og låne telefonen for at ringe en besked hjem til Gråsten Slot. . . Jeg véd, at Dronningen vurderede I. P. Niensens arbejde højt.

Når jeg skal samle billedet af politikerens I. P. Nielsen, så ser jeg for mig den jævne arbejder, »Bageren«, som vi kaldte ham, manden, der blev tro mod sin klasse og sit folk og aldrig svigtede det. Det er rigtigt, at han ændrede sine anskuelser meget i årenes løb, og det gør vi vel alle. Den revolutionære bager fra ungdomsårene blev en hyggelig, højt elsket far for den sønderjydske befolkning. Men han blev samtidig tro mod sig selv. Han blev ikke afslebet, og stærkt impulsiv og respektløs som han var, kunne han ofte forarge og til tider måske unødigt. Men han var, som en af hans biografier siger: en god mand. Og han var en god dansk mand!

H. P. SØRENSEN

I. P. NIELSEN-FONDET

af dommer

A. BLÆHR

For ca. 10 år siden, da I. P. Nielsen fyldte 70 år, blev der indenfor samtlige danske arbejder-organisationer foranstaltet en indsamling, og der udsendtes et opråb, underskrevet af nationalbankdirektør C. V. Bramsnæs, fru Sybille Bruun, f. comtesse Reventlow, bankdirektør O. Hedegård, daværende redaktør, fhv. minister Frede Nielsen samt amtmand, lensgreve O. D. Schack.

Efter at der havde været afholdt nogle indledende møder i Aabenraa og Tinglev, blev der på begæring af I. P. Nielsen, som ikke personlig ønskede de penge, der var indkommet, oprettet et fond og udpeget en bestyrelse, der kom til at bestå af amtmand, greve O. D. Schack, og amtsrådsmedlem P. Collin, Smøl, med dommer A. Blæhr, Sønderborg, som formand, hvorefter der blev affattet et udkast til en fundats, som blev stadfæstet ved kongelig konfirmation af 27/2 1945.

Det indkomne beløb androg på den tid 39.346 kr.

Af fundatsen fremgår bl. a., at fondet er oprettet til minde om fhv. folketingsmand I. P. Niensens virksomhed for Sønderjylland, at fondets midler består af den kapital, der var indsamlet i 1943 samt af bidrag, der evt. senere måtte blive indbetalt. Såfremt der senere indbetales bidrag, vil fundatsen være

at indsende til socialministeriet til forsyning med påtegning om den stedfundne forøgelse af kapitalen. Renterne af kapitalen udbetales hvert år, første gang den 1. april 1944 til I. P. Nielsen, til anvendelse til upolitiske, sociale og nationale formål i de sønderjydske landsdele. Af fondets tre bestyrelsesmedlemmer udpeges et medlem af »Hovedbestyrelsen for de socialdemokratiske organisationer i de sønderjydske landsdele«, et medlem af hovedkomitéen for »Sønderjydsk hjælpefond« efter forhandling med »Kronprinsesse Ingrid's feriehjem«, medens den til enhver tid værende civildommer i Sønderborg er medlem af bestyrelsen og bestyrelsens formand. Bestyrelsen er ulønnet. Regnskabsåret er kalenderåret, og regnskabet revideres af en af Sønderborg amtsråd valgt revisor og decideres af amtmanden for Aabenraa-Sønderborg amt.

Der gik ikke lang tid efter fundatsens stadfæstelse, før kapitalen blev forøget. To gange i 1947 kom I. P. ind til mig på kontoret og overlod mig hver gang en check på 2.000 kr., som I. P. havde fået tildelt fra et større legat på grund af sin for tjenstfulde indsats i grænselandet. I. P. meddelte mig ved begge lejligheder, at han ikke personlig havde brug for pengene, men at han ønskede beløbet overført til »I. P. Nielsen-fondet«.

Kapitalen er efterhånden ved bidrag vokset betydeligt, således at den nu andrager 73.000 kr. i Sønderjyllands kreditforenings obligationer.

I stedet for kranse efter I. P. Niensens død indkom der fra godt 100 bidragsydere 8.185 kr., efter at følgende opråb havde været indrykket i bladene:

I. P. Nielsen-fondet.

I. P. Nielsen er død. Vi skal ikke mere mærke hans varme håndtryk og gennem hans handlinger og arbejde for andre føle hans styrke og rige hjerte. Han var en personlighed, og mindet om hans virke i den sønderjydske landsdel vil lyse til sene tider.

Mange vil sikkert sige ham tak for hans livsgerning ved med

en blomst på hans bære at vise ham den sidste ære. Men vi tror, det vil stemme bedst med I. P. Nielsens ånd, om man i stedet sendte et bidrag til »I. P. Nielsen-fondet«, der blev oprettet på hans 70 års fødselsdag den 23. april 1943 til minde om hans virksomhed for Sønderjylland.

Peter Gorrsen,
lærer, amtsrådsmedlem.
Frede Nielsen,
folketingsmand.
Olaf Hedegaard,
bankdirektør.

Renterne af fondskapitalen er hver sommer blevet uddelt under en festlig sammenkomst i »Hytten« ved Dynt strand, hvor I. P. og hans trofaste hustru var de bedste værtsfolk. Der var tradition for, at der ved den lejlighed blev budt på ål i alle variationer, og foruden bestyrelsen var som regel hofmarskal Vest og overlærer Agnhof, Graasten, tilstede.

På foranledning af stiftamtmand Pinholt, som indtrådte i bestyrelsen i 1948 i stedet for afdøde greve Schack, vedtog bestyrelsen på et møde i »Hytten« den 5/8 1952, efter at I. P. Nielsens familie havde givet sit samtykke hertil, at indrykke følgende opsats i de sønderjydske blade:

Sønderjydernes trofaste ven, fhv. folketingsmand I. P. Nielsen ligger begravet på Broager kirkegård. Gennem et uegennyttigt og dådligt liv vandt han sig et navn i Sønderjyllands historie som en af genforeningens ypperste mænd.

På hans grav vil hans venner nu rejse ham et minde. Enhver, der føler trang til at bidrage til mindesmærkets rejsning, kan sende sit bidrag til I. P. Nielsen-fondets konto i Handelsbanken i Sønderborg. Et eventuelt overskud vil blive tillagt I. P. Nielsen-fondets kapital, hvis renter anvendes til upolitiske, sociale og nationale formål i de sønderjydske landsdele.

A. Blæhr. P. Collin. P. Gorrsen.
Frede Nielsen. Jens Pinholt.

Resultatet blev, at der indkom godt 2.000 kr. Haderslev amts vejvæsen overlod en natursten i granit gratis til formålet, og efter at stenhugger Steffen Møller, Haderslev, med arkitekt

Meylings assistance havde tilhugget den og forsynet den med følgende indskrift: »*Tak for din gerning i grænselandet*«, blev mindestenen efter familiens ønske i stilhed anbragt på I. P.'s grav på Broager kirkegård den 7. december 1952.

Jeg føler trang til at takke I. P. for godt venskab og samarbejde i en lang årrække. Jeg mindes ham som en uselvisk og varmhjertet hædersmand, der altid med glæde hjalp andre, hvilket parti, de end tilhørte, også selvom det drejede sig om det tyske mindretal. Det var en fornøjelse og en stor glæde hver sommer at være i hans hjem, når uddelingen af legatmidlerne til unge menneskers uddannelse fandt sted, men glæden var størst hos I. P.

Jeg vil gentage, hvad jeg før har sagt: I. P. kan ikke erstattes her i grænselandet!

A. BLÆHR

SOM VI HUSKER HAM

af redaktør

C. J. BECH

Ded blæser jæ pue! sagde I. P. —, når han ikke sagde noget endnu mere afvisende. Og der var meget, han blæste på. Især de første år hernede.

Han kom jo i 1920 til Nordslesvig med en helt ny tid, der i mangt og meget så anderledes på tingene end landsdelens udpræget konservativt indstillede befolkning. Også på nationalitetskampen, der var ført især af de *besiddende* klasser. Alene den omstændighed var tilstrækkelig til at gøre den misliebig i den vaskeægte socialists øjne. Og en sådan var I. P. dengang, hvilket naturligvis ikke skulle lette forståelsen. Her kom nu midt i genforenings-omvæltningen, sendt af Stauning og Borgbjerg, »vildmændene i det danske våben«, denne københavnerbager, der var mistænkt for at have endnu mere kontakt med de ledende tyske socialdemokrater, revolutionens førere, end H. P. Hanssen — galt nok — sagdes at have haft. Kunne vi da ikke klare os med vore egne, uskadelige socialdemokrater, som vi i det mindste kendte? Og hvad lignede denne lille, uanselige I. P. Nielsen, der så sur og »vrej'n« ud? Nej, måtte vi så alligevel bede om vore egne politikere, Hans Peter Hanssen, Kloppenborg, Peter og Andreas Grau, og om galt skulle være også Hans Jepsen, Svensson eller Nis Nissen. I. P. var os lidt

for *dav'le* til det brug. Var vi ikke endnu vant til lidt blomster-sprog i avisartiklerne, og havde vi ikke også råd til lidt højstemt lyrik nu og da ved vore møder? Og så kom han og sagde tingene lige ud af melposen, så det skurrede i ørerne! Ja, om han ikke talte *tysk* i Tønder, da arbejderne i denne by skulle opstille ham! En køn tid, vi går ind i, med den slags landsmænd, sagde mange. Men man trøstede sig som så ofte før, når en uvelkommen fremmed viste sig: Han drej'e nok af sted igen en dag. .

Men det gjorde I. P. altså ikke. Tværtimod groede han fast i Sønderjylland og blev *en af vore egne* — den højeste anerkendelse en tilflyttet kan opnå. Og det til trods for, at han ganske manglede evnen til at stikke fingeren i jorden og lugte, hvor han var, hvad alle andre må lære, hvis det skal gå dem vel på disse grænselandets breddegrader. Men årene og arbejdet forandrede I. P., således som tiden også ændrer samfundets struktur og vilkårene for politikerens virksomhed.

I. P. Niensens forvandling fra *rigsdansker* og *socialist* til denne landsdels en lang tid mest indflydelsesrige politiker er interessant både som tidsbillede og som menneskelig foreteelse. Den fortæller også et og andet om, hvad han havde at give Sønderjylland, og hvad dette grænseland har kunnet give ham.

I 1937, da I. P. Nielsen politisk stod på sit højdepunkt, besvarede han selv spørgsmålet i et interview med Svend Thorsen, der spurgte:

— Er De *selv* helt den samme som dengang (i 1920)?

— Nej, svarede I. P. Nielsen, det er jeg ikke.

Jeg har siden da gennemgået en personlig udvikling. Jeg har i Sønderjylland erkendt, at tilværelsen har forskellige sider, jeg kunne sige kræfter, som jeg i mit tidligere liv ikke havde mødt og derfor ikke taget stilling til, men som jeg nu værdsætter i højeste grad, fordi min sandhedskærlighed byder mig at sige, at de er mægtige og værdifulde faktorer i menneskelivet.

I denne åbenhjertige tilståelse finder vi forklaringen på, at I. P. Nielsen i årernes løb voksede med sin opgave i Sønderjylland i den grad, at *bele* landsdelen sørgede ved hans død — alle partier og også det tyske mindretal.

Ligesom H. P. Hanssen var I. P. Nielsen tilsidst groet ovenud af partipolitikken, der var blevet dem for snæversynet overfor opgavernes nationale betydning. Han kom endog så vidt, at han på sine gamle dage rystede på hovedet af dem allesammen derovre på Christiansborg, blæste også på dem. . . .

Karakteristisk for hans sønderjydske udvikling var også den omstændighed, at han i 1945, da vandene skiltes, havde fundet sin plads på den »slesvigske« fløj: sammen med tidligere politiske modstandere som Svensson og Jepsen Christensen og ved siden af andre, der på samme måde havde fundet hinanden under begivenhedernes gang, amtmandsparret på Brundlund og den gamle Peter Grau, der aldrig havde villet anerkende H. P. Hanssens grænse, og som nu skarpere end nogen anden fordømte, hvad han kaldte »partisanernes udrensningspolitik«. Således kom I. P. da på sine gamle dage i opposition til de nye mænd i Nordslesvigs politik.

Og — for at forvandlingen kunne være fuldkommen: Danskheden i Sydslesvig, som han i 1920 ikke ville kendes ved, fordi den talte tysk, tilså han nu i sine sidste år for at udstrække sin hjælpende hånd også til dem dernede!

Så hensynsløst spiller tiden, udviklingen, begivenhederne bold med os, vore anskuelser og meninger. Men alligevel er der en linje at finde i I. P. Nielsen under den stærke forvandling, han var genstand for gennem de 32 år, han havde sin gerning i Sønderjylland, en linje, der løfter hans indsats som politiker op i det højeste plan: det medmenneskelige.

Hans sønderjydske startgrundlag var en partiorganisation, der stod ikke så lidt tilbage for den, han kom fra, og som slet

ikke var nået at komme med i udviklingen frem mod den *borgerlighed*, der gjorde det af med socialistforkrækkelsen og skabte grundlag for socialdemokratiet som regeringsparti. I. P. nåede som bekendt i trediverne at indhente det i Nordslesvig forsømte, både hvad angår stemmetal og borgerlighed. Endnu sidst i tyverne og først i trediverne havde han slået hårdt med dørene og med udtalelser og artikler nedkaldt forargelse over sig fra dengang toneangivende kredse, men nu var i Tyskland nazismen ved at gøre det af med de demokratiske kræfter i hans marxistiske fædreland, og herhjemme var arbejdsløshed og landbrugskrise faremomenter, der tvang ham til at se adskillige problemer ud fra en anden synsvinkel end tidligere. Sammen med sit parti drog han konsekvensen af denne udvikling — og blev *national*. Det var et brud med hans oprindelige socialisme, men det skal næppe forklares alene ved den omstændighed, at demokratiet udefra og indefra var kommet i fare. Det må tages i betragtning, at danske arbejdere med deres politiske placering og indflydelse nu havde fået følelsen af, at også de havde et fædreland, der var værd at forsvare.

Det blev da I. P. Niensens historiske indsats, at han sammen med Frede Nielsen, hvem han i 1930 havde fået til »kronprins«, og som med anderledes naturlige forudsætninger end I. P. selv var egnet til at støtte den borgerligt-prægede omstilling af partiet, fik bragt dette over på den nationale front, hvor der under bondestandens økonomiske trængsler var hårdt brug for denne undsætning. Således fuldbyrdedes i trediverne i Nordslesvig som i det »gamle land« den ændring i samfundets struktur, at arbejderklassens socialdemokrati fortrængte de gamle borgerlige partier fra de ledende poster, ligesom tidligere bondestanden havde hævdet sig på borgerskabets bekostning og borgerskabet på embedsmændenes.

For nationalitetskampen i grænselandet fik denne udvikling sin ganske særlige betydning, idet vi i en kritisk periode, hvor

nazismen truede sydfra, og en antiparlamentarisk indstilling under de almindelige økonomiske vanskeligheder *indefra* var ved at undergrave vort demokrati, fik det nordslesvigske socialdemokrati som et bolværk af temmelig afgørende national betydning. Det ligger nært at spørge, hvor vi havde været henne ved slutningen af trediverne, da Tyskland stod stærkere end nogensinde, hvis ikke vi havde haft et 100 pct.s *nationalt* socialdemokrati til sammen med den øvrige »borgerlige« danskhed at holde skansen.

Hvad det samtidigt kom til at betyde, at I. P. Nielsen med sin stærke position overfor regering og rigsdag gik med ind i bestræbelserne for at hjælpe den nordslesvigske bondestand gennem krisen, har kreditforeningsdirektør Callø nærmere redegjort for. I. P. satte hele sin autoritet ind på opgaven: — Jeg gik til Stauning og sagde. . . .

Stauning kunde L. S. ikke lide, men I. P., ham kunne man med! I. P. med Peter Nielsen-Refsøs 300 pund under armen — det gav bredde og viste socialdemokratiets førstemand hernede fra en ny synsvinkel. Nu var han ved at blive populær, han, der aldrig havde gjort det mindste for at blive det!

Men vi skulle se I. P. i endnu en rolle, vel den smukkeste af dem allesammen. I en næsten naturlig fortsættelse af alt det andet, han havde for, indgik han nu en praktisk-demokratisk alliance med kongehuset. Nogle trak nok lidt på smilebåndet af I. P. som kongelig hof-socialdemokrat, men I. P. blæste på dem, og de måtte da også snart overgive sig i respekt for såvel det nyttige samarbejde som det smukke, personlige venskabsforhold, der opstod mellem vort vordende kongepar og den gamle socialdemokrat. Som bekendt har kongehuset altid haft en stor plads i danske sønderjyders hjerter. Det syntes derfor efterhånden helt naturligt, at Kronprinsesse Ingrid kom til netop hernede at lægge grunden til sin popularitet i hele det

»Vagtparaden i Gråsten«

(»æ Rummelpot« 1948)

**VORE EGNE
VIKINGER**

— Jeg sad i mit Badethus på Dynt Strand ved Siden af J. P. Nielsen og lyttede i Radien med Glæde og nderlig Betsyrlig (Kong Frederik i sin Takketale til Olympiade-Ungdommen).

— Vi klarede den sgu flot, Deres Majestæt!

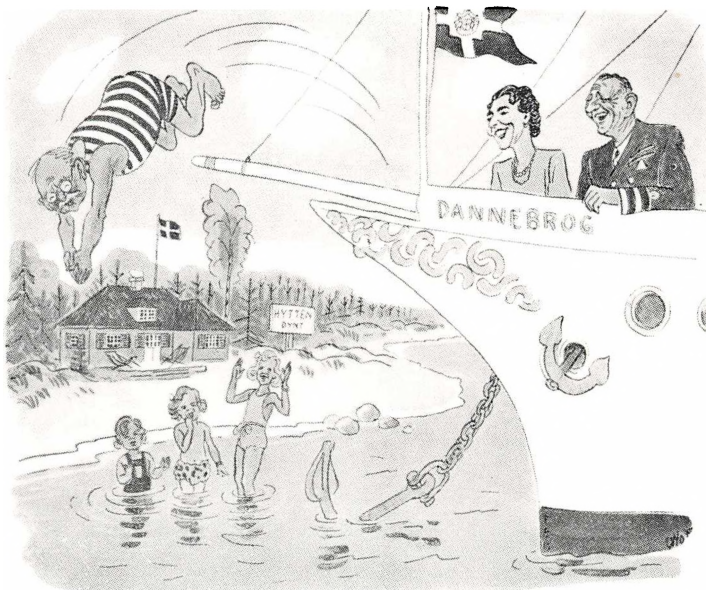
(»æ Rummelpot« 1948)

Redningsbaaden gaar ud

Kong Frederik fandt det i Sommer lidt trivielt med Sejladsen paa den stille Græsten Saa, hvorfor han foretog adskillige Afstikker, bl. a. til Vestehavet, for i Forsøgt at prøve Redningsbaaden, som han personligt førte paa en Tur til Fiskernes udelte Anerkendelse.

(»æ Rummelpoi« 1951)

I. P.: — Jeg har været i vandet med Prinsesserne,
og vi morede os udmærket allesammen

(»æ Rummelpoi« 1949)

danske folk. Det skete ikke mindst gennem vor nuværende Dronnings interesserede medvirken i arbejdet indenfor I. P. Nielsens Hjælpefond for sønderjydske børn. Også dette samvirke var med til i vanskelighedernes år at styrke den danske front.

Og så så vi ham da sammen med Kronprinsesse Ingrid. Om sommeren mellem glade børn ved feriehjemmenes åbning og ved juletid på Folkehjem. Mange af os har ham i frisk minde fra den festlige juleuddeling, hvor han allerede først i december tændte julelys og holdt juletale til Kronprinsessen, senere Dronningen, mellem bjerge af beklædningsgenstande, som tilidsmændene fik med hjem til fordeling i sognene. Det var en optakt til den store højtid, som mange kom til at holde af. I. P.'s jævne ord ved denne lejlighed, hans hyldest til kongehuset og til det demokratiske danske samfund talte til alle hjerter, ikke mindst i krigens onde år.

Det var også en oplevelse at se ham dirigerende færdes i kredsen af de mange gode kræfter, han havde mobiliseret i dette hjælpearbejde. Når han kammeratligt trak herren til Schackenborg i ærmet og sagde: — Du, grev Schack. . . . Og når han havde Dronningen til bords ved jule-frokosten i Folkehjems lille sal, hvor nu hans billede hænger, og han var omgivet af lutter indflydelsesrige pengemænd: bankdirektører, konsuler, stor-fabrikanter, landbrugsmatadorer, amtmændinder og andre komité-damer.

Under krigen, da der jo var store vanskeligheder med trafikmidlerne, hændte det flere gange, at Kronprinsessen var chauffør for I. P. Engang efter juleuddelingen på Folkehjem skulle han køre med Hds. kgl. Højhed til Gråsten. Kronprinsessen havde startet vognen og ventede på I. P., som ikke var til at finde. — Kronprinsessen venter derude, lød det, da han omsider dukkede op. Han blev i hast hjulpet i frakken, fik kasketten med øreklapperne på og styrtede ud. Chaufføren åbnede

vognens dør, og I. P. satte sig ind ved siden af Kronprinsessen, chaufføren bagi. Afgang!

Det mest ejendommelige ved det hele var imidlertid, at denne »storhed« aldeles ikke smittede af på I. P.. Han vedblev at være den samme, hvor han end færdedes. Ingen bonede gulve fik bugt med hans underlige, rokkende gang, der ligesom røbede generationers slid og slæb, og husmands-kasketten fulgte ham til det sidste. Medens de fleste af vore folkevalgte repræsentanter uundgåeligt påvirkes af værdigheden i rigets råd, vedblev han i udseende som i væsen at være den samme jævne småmand, som han før i tiden var. Og det til trods for, at han udmærket kendte sit eget værd. Som enhver anden politiker vidste han, hvad det betyder at have magt og indflydelse, og han var ikke bange for at bruge *sin*. — Så sendte de *mig* til Stauning, var et af hans omkvæd. For det var ikke enhver, der kunne gå til Stauning og gøre sig håb om at opnå noget.

Den spartanske livsførelse, som han fra barnsben og ungdom havde været henvist til, og som han sammen med hustruen fastholdt livet igennem, blev et adelsmærke for denne sønderjydske politiker, hvormed han skilte sig fra hovedparten af sine kolleger og fra offentlighedens repræsentanter i det hele taget. Han havde da heller ikke besværligheder i økonomisk henseende.

— Vi har været vant til, lige fra vi blev gift, at lægge lidt til side hvert år. Altid har vi sørget for at bruge mindre, end jeg tjente, og på vore gamle dage har vi det nu så godt som ingen-
sinde, sagde han i sine sidste år. Vi savner ikke noget.

En lykkelig mand! Og hans hustru havde sammé beskedne indstilling.

— Man kan jo nu engang ikke her i livet få alt, hvad man ønsker sig, sagde hun. Jeg har i mange år så gerne villet have en »Syvskuffe« (Kommode) og en gyngestol. Men vi klarer os også foruden.

Og ved hans død sagde hun:

— Heldigvis er mine økonomiske forhold sådan, at jeg kan blive ved med at give til det, min mand støttede, og det er jeg lykkelig over. . . .

Denne I. P. gik ud og ind alle steder, fra Kongens slot til fattigmands hus. Og han opnåede noget, hvor han ville det. Når han var gået i brechen for en sag, satte han en ære i at bringe den i orden. Det sporedes snart i den sønderjydske befolkning, at der var råd at få og hjælp at hente hos den så utilnærmelig udseende I. P.. Og hvem har ikke været i »Hytten« i det ærinde at drøfte en sag med ham eller påkalde hans assistance? Følte I. P., at han måtte tage sig af sagen, drog han af sted til København — eller hvor det nu skulle være. Og han helmede ikke, før han kunne vende hjem med et resultat. Hvor meget han gennem årene har taget sig på, er ikke godt at vide. Met det var meget, mere end nogen anden sønderjydske politiker i hans tid. Og man kunne omtrent være sikker på, når man hørte om en sag, der var blevet ordnet, eller en understøttelse, der var blevet bevilget, at svaret på spørgsmålet om, hvem der nu havde sørget for det, var dette enkle: — I. P.

— De kommer til mig med alle deres sager, sagde han på sin sædvanlige sure facon, men dog alligevel sådan, at man ikke undgik at mærke, hvor stolt han var ved at kunne være folk til hjælp. — De kommer fra alle partier. Men det er jo også meningen med os. *En politiker skal være sit folks tjener.* Det er bare ikke gået op for dem allesammen. Derfor kommer folk til mig!

En af de sidste gange, I. P. var i København, var et par måneder før hans død, midt i vinteren, så han havde kasketten med øreklapperne på også ved den lejlighed. Han havde været hos Dronningen på Amalienborg, og Kongen var kommet ind og havde røget en cigaret. I. P. havde dog også haft andet

ærinde derovre. Den 78-årige fhv. folketingsmand havde været hos justitsministeren for at få udvirket eftergivelse af mindretals-processens sagsomkostninger, der efter dyrlæge Jens Møllers død påhvilede boet, d. v. s. enken. I. P. var blevet godt modtaget og havde det bedste håb om at få sagen bragt i orden, sådan som han ville have det, fortalte han, da vi mødtes i toget.

Da jeg nogen tid efter hans død refererede denne hans beretning til en af vore fælles bekendte, der stod ham meget nær, sagde denne, idet han rystede på hovedet og sikkert tænkte på, hvordan nazisterne i 1933 truede med at hænge I. P. i flagmasten på Dybbøl:

— Ja, I. P. lod sig både bruge og misbruge. . . .

Måske gjorde han det sidste, hvilket kunne ske også for H. P. Hanssen. Men var det ikke netop det store ved ham, at han ikke kunne sige nej til nogen, hvem det så end var? Og er det ikke just derfor, at han i sine landsmænds erindring står som manden, der med »sine tusind fjed« ville bringe hjælp til alle, der havde den behov?

C. J. BECH

PRÆNUMERANTER

P. Fabricius, lærer, Emmerske skole pr. Tønder
Danmarks Nationalbank, Holmens Kanal 17, København K
Andreas Jacobsen, Varnæs
Kristian P. Truelsen, førstelærer, Borg pr. Bredebro
Hans Sørensen, Nørre Landevej 2, Broager
Chr. Jacobsen, Nybøl
Knud Jakobsen, arbejdsmand, Sønderhav pr. Kollund
Daniel Paulsen, Agerskov
Martin Heesch, Lavgade 7, Aabenraa
Johs. Koch, Ellegade, Gråsten
Johs. Vinther, pedel, Frøslev skole, Padborg
H. C. Hansen, overportør, Nørregade, Padborg
Iver Mathiesen, snedker, Sønderhus, Fårhus
Alfred Wagner, arbejder, Bov, Padborg
S. P. Pedersen, overtoldbetjent, Nørregade, Padborg
Ingemann Hjorth, Oksenvad pr. Sommersted
Peter K. Jensen, Strucks Allé 66, Tønder
Ravsted Bibliotek, Ravsted
Holger P. Christensen, Terkelsbøl skole pr. Tinglev
Peter Diedrichsen, Notmark pr. Ketting, Als
Jens Tastesen, Skodborg J.
Fr. W. Teichert, Søgård pr. Klipleve
Marie Fredberg, Visby
Peter Jacobsen, bankdirektør, Perlegade 26, Sønderborg
Peter Juhler, bankdirektør, Storegade 3, Aabenraa
Erik Birkler, sognepræst, Nybøl

Provst Beyer, Rinke­næs
 A. Svensson, redaktør, Haderslev
 H. Jørgensen, kommune­kontoret, Vester Sottrup
 Anders Schmidt, Faurholm, Over Tandslet
 P. Hansen, første­lærer, Helle­vad
 H. Carstens, Vollerup, Als
 P. Collin, Smøl pr. Broager
 P. Jakobsen, skovar­bejder, Engskov pr. Gråsten
 P. Smidstrup, Vilsbæk skole pr. Kliplev
 J. K. Basse, Søgård skole pr. Kliplev
 J. P. Larsen, Rinke­næs
 Peter Gorrsen, lærer, Alnor skole pr. Gråsten
 Peter Svendsen, skole­pedel, Røde­kro
 Thorkild Claudi Westh, civilingeniør, Tønder
 C. Hoffmann-Madsen, sogne­præst, Aabenraa
 S. Anna Nielsen, diakonisse, Ravsted
 H. C. Hummeluhre, første­lærer, Rends
 Burkal sogns bibliotek, Rends pr. St. Jyn­devad
 Holger Petersen, lærer, Arnum skole, Arnum
 Margrethe Krogs­gaard, Ellum skole pr. Løgumkloster
 Hans Jørgensen, Felsted
 Søren Petersen, mejeriet »Arnå«, Løgumkloster
 Holger Andersen, Harris skole, Bredebro
 Christian Jensen, social­undersøger, Ring­gade 95, Sønderborg
 Jørgen Christensen Dall, kirke­tjener, Nybøl
 Anna Thiesen, Augu­stenborgvej 55, Sønderborg
 Torben F. Jørgensen, Raahede pr. Hviding, Sønderjylland
 Anton Sørensen, Hostrupskovskole, Aabenraa
 W. Holst-Albrechtsen, Egersund
 Orla Nielsen, Hovslund st.
 Marie Jensen, frue, Frifeldt
 Mi Krogh, Røjumvej 75, Sønderborg
 Jes Krog, Kobberholm, Avnbøl
 Astrid og Alfred Kristensen, Bylderup Bov
 E. van Toornburg, konsul, direktør, Sønderborg
 Marinus Mærsk, Rejsby st.
 Chr. Esbensen, landpostbud, Kegnes
 Valdemar Ludvigsen, Nybøl
 Jens Pinholt, stiftamtmand, Haderslev
 N. C. Spandet, St. Jyn­devad
 Hans Jakob Hansen, sogne­præst, Løjt Kirkeby
 H. Caspersen, skatte­rådsformand, Sommersted
 Anders Andersen, borg­mester, Sønderborg

K. M. Hermansen, lærer, Skodborg, J.
Kate Bech, Bülowsvej 38 c, København
Viggo Ringbro, Aabøl skole, Toftlund
Ellen Heje, Skrænten 1, Gentofte
C. H. Christensen, frue, Skovby, Als
Olav Andersen, lærer, Skudstrup skole, Skodborg
J. Fred. Tegewaldt, Bov skole, Padborg
S. Jensen, skoleinspektør, Vojens
Hans J. Lassen, amtsrådsmedlem, Nygade 29, Skærbæk
Holm sognebibliotek, Holm pr. Nordborg
Hans Hedtoft, fhv. statsminister, København
Georg Jacobsen, bankdirektør, Odense
C. V. Bramsnæs, fhv. nationalbankdirektør, København
Oluf Nielsen, bankdirektør, København
Jens Bladt, Sjellerup pr. Guderup
P. Olesen, bogholder, v. Postgården1b, Haderslev
Windfeld Hansen, Bomuldsspinderi A/S, Vejle
Vilh. Mathiesen, borgmester, Højer
M. M. Bertelsen, repræsentant, Skolegade 3, Skærbæk
A. J. Sørensen, Ravsted
Chr. Degn Hansen, Ellum pr. Løgumkloster
Hans Jensen, Bæk Nørremark, St. Nustrup
M. Chr. Clausen, Oksenvad skole, Sommersted
Carl Hansen, Sarup pr. Mommark
Chr. Jensen, Skovby, Als
Børge Nyboe Nielsen, Kamptrup skole, Sdr. Hygum
Jørgen Tinglef, Lund pr. Bylderup Bov
Jørgen Bertelsen, Stolbrolykke pr. Guderup
Hans Frank, grænsevagtimester, Sønderhav pr. Kollund
Anton Bossen, Abild pr. Tønder
Johs. Tjørnelund, Løgumgaard pr. Løgumkloster
Hans Schmidt, Hepel pr. Ravsted
Jens Andersen Jensen, førstelærer, Skovby pr. Aabenraa
K. N. Kjer, Uge skole pr. Tinglev
Jes P. Lorentzen, Arrild
H. J. Petersen, førstelærer, skolen, Sdr. Hygum
Erik Appel, Skibelund, Vejen
V. Jørgensen, førstelærer, Genner
Peter Christian Diedrichsen, Jejsing
Svend A. Helleesen, kontorchef, Kastaniealle 24, Sønderborg
J. M. Rasmussen, Møllegade 43, Sønderborg
Thomas Lorensen, Holmkobbøl, Kegsnæs
Chr. P. Hansen, gårdejer, Rise pr. Rødekro

Tøge Tychsen, gårdejer, Dynt, Broager
H. Petersen, lærer, Felstedskov pr. Varnæs
Jens Christensen, Nr. Hostrup pr. Rødekro
Jeppe Madsen, Roost pr. Branderup
C. Gunholm, Aller pr. Christiansfeld
C. Wind, førstelærer, Elstrup skole pr. Guderup
Chr. Jepsen, førstelærer, Holbøl skole pr. Tørsbøl
Jørgen Thomsen, lærer, Bøgeskov skole pr. Avnbøl
J. R. Fromm, sognerådsformand, Grarupgaard pr. Haderslev
Robert Nielsen, kredsformand, Tyrstrup, Christiansfeld
Fr. Sørensen, skoleinspektør, Parkgade 87, Sønderborg
Søren Johan Schleppegrell Fals, Lillekobbel, Kegnæs, Als
Robert Meyer, Sdr. Landevej 56, Sønderborg
Falle Terp, Nørregade 58, Padborg
P. Rosager Hansen, Padborg
Adolf Andersen, fagforeningsformand, Sønderborg
Edel Skipper, Hiort Lorenzen-Skolen, Slesvig
Wald. Olesen, Vognmarken 16, Aabenraa
Carsten Carstens, Søndergade 27, Højer
N. Juel, Herring, Kerteminde
Holger Madsen, Jernbanegade 18, Aabenraa
P. A. Christensen, overassistent, Jernbanegade 2, Padborg
Jørgen Jepsen, Vester Sottrup
Andreas Hansen, Storegade 43, Haderslev
E. Hjortkilde, Graasten
Einar Kaae, viceskoleinspektør, Nordborg
Th. A. Petersen, Sofiedal skole pr. Faarhus
Johs. Kyed, Skovvang pr. Beldringe
H. C. Hansen, folketingsmand, København
Ole Jespersen, Løjt Kirkeby
Johannes Petersen, cigarhandler, Storegade 6, Tønder
Andr. Andersen, Fynshav skole, Fynshav
L. Kristiansen, Tinglev kommuneskole, Tinglev
Ellen Pedersen, Ermelundsvej 69, Gentofte
Carl Matthiesen, Rødekro skole, Rødekro
Jørgen Brock, overinspektør, Ulkebøl pr. Sønderborg
Hans Chr. Kock, Hovedvej 8, Nybøl
Harald Rohleder, provst, Broager
Else Lützen, husmoder, Nørrehus, Ballum
Kristine Eriksen, Hønkys skole pr. Røde Kro
C. Christensen, sognerådsformand, Jejsing
Hans J. Hansen, Lysabildskov
J. Wildfang, stiftskasserer, cand. jur., Haderslev

Hans P. J. Kock, Langbrogade 28, Sønderborg
H. Ebbesen, sognepræst, Døstrup, S.
Jens Chr. Laursen, Bovrup
C. W. Noack, Haderslev
P. Hell, husmand, Kirkehørup
Jes Peter Caspersen, amtskontorchef, Aabenraa
C. J. Hansen, overtoldbetjent, Kærvej 42, Sønderborg
Christine Schmidt, Skomagergade 3, Nordborg
Christine Nielsen, Kværs pr. Tørsbøl
Peter H. Petersen, arbejdsmand, Vandrehjemmet, Rømø
Søren Henry Madsen, Svinget 39, Tønder
N. Jørgensen, sparekassekasserer, Aabenraa
Maria Iversen, sygeplejerske, Dybbøl pr. Ragebøl
Karen Tüxen, frue, Sønderborg
Jørgen Otsen, Sønderborg
Valdemar Aarø-Hansen, Ringgade 31, Sønderborg
Troels Fink, Carl Jensensvej 1, Aarhus
Mads J. Lildholdt, Fasbro, Løjt Kirkeby
Jenny Andersen, Brøns Kro, Brøns st.
Viggo Larsen, Skodborg
Jacob Ravn, gårdejer, Olufsminde, Simmersted
Aage Rasmussen, skoleinspektør, Løjt Kirkeby
S. Jensen, skoleinspektør, Vojens
Bernh. Blomgren, rentenyder, Storegade, Egersund
H. C. Lytken, skolen, Kirkehørup
Hans Frederiksen, Storegade 52, Nordborg
J. Christensen Brock, Skelde
N. P. Nielsen, fhv. sognepræst, Sønderborg
P. P. Thomsen, Allegade 13, Løgumkloster
N. Beyer, sparekassedirektør, Tinglev
P. Tychsen, gårdejer, Krammark pr. Broager
Peter Jørgensen, Ormstoft pr. Sønderborg
Hans Harboe, kustode, Sønderborg slot
Poul C. Poulsen, Skovhuse skole pr. Sønderborg
M. C. Gammelgaard, Hokkerup pr. Tørsbøl
Jens Holdt, provst, dr. theol., Bredebro
Holger Nederby, lærer, Hjordkær
Martin Simonsen, Flovt pr. Øsby
A. C. Nielsen, landpostbud, Kongsmark, Rømø
Johs. Kjærby, direktør, Strandvej, Højer
Jan Fjelking, Havnbjerg pr. Nordborg
Sv. E. Wisse, kontorchef, Løkken, Sønderborg
H. P. Sørensen, overborgmester, København

Julius Hansen, borgmester, København
Bageri- og konditorarbejdernes forbund, København
Arne Sundbo, borgmester, København
Viggo R. Jensen, læge, København
Viggo Christensen, fhv. overborgmester, København
Emil Ruge, keramikker, Dybbøl Banke, Sønderborg
Morten Mortensen, gartner, Ahlmannsvej 52
R. Huhle, redaktør, Sønderjyden, Sønderborg
H. Novrup, amtsskolekonsulent, Sønderborg
Schack, grevinde, Møgeltønder
A. Blæhr, dommer, Kongevej 69, Sønderborg